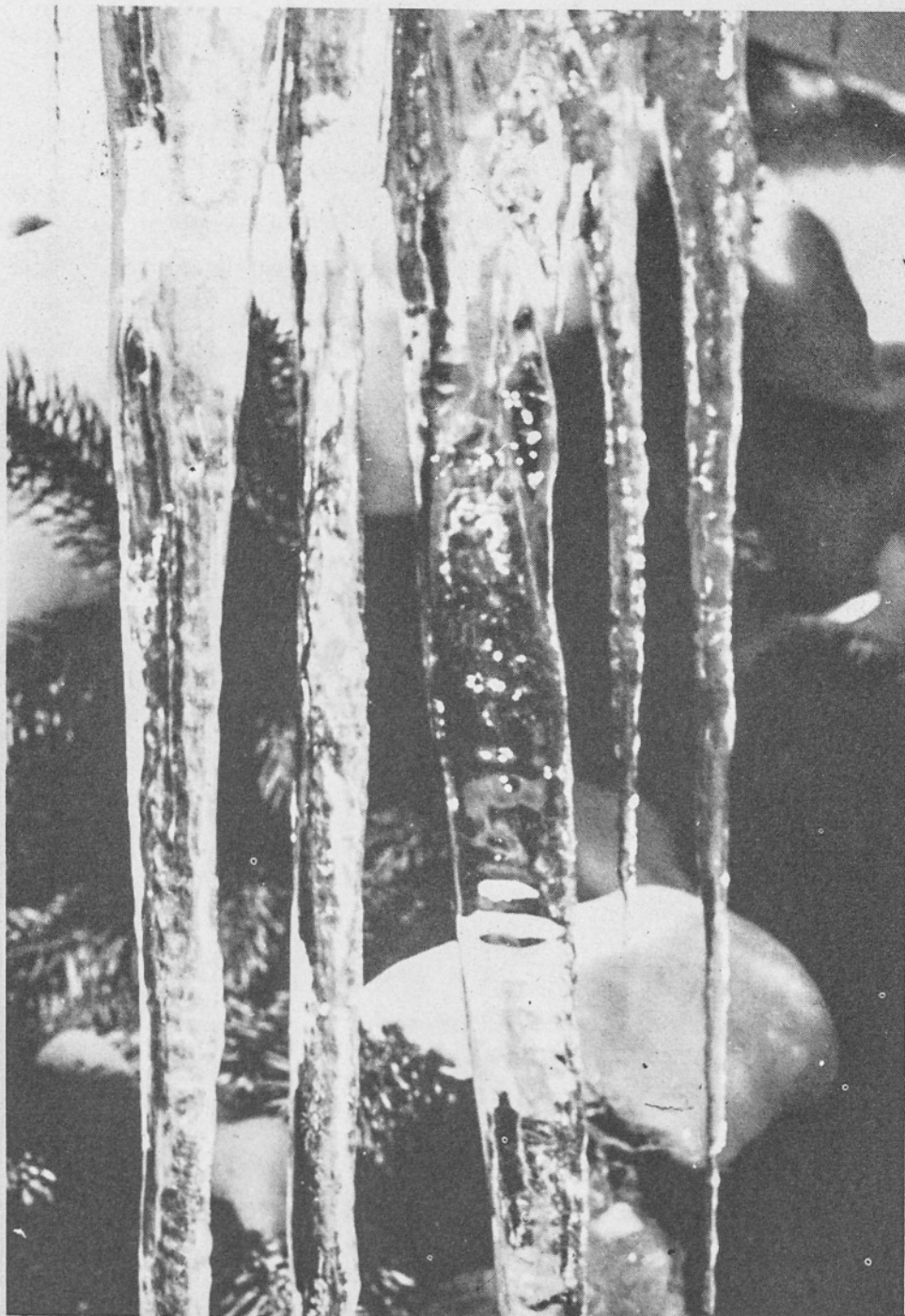

MEDICINA

PASAULIO LIETUVIŲ GYDYTOJŲ SĄJUNGOS ŽURNALAS

Nr. 1 (54) 1977

AMERICAN

AMERICAN

MEDICINA

PLGS ŽURNALAS

Nr. 1 (54) Gruodis, 1977

Atsakingasis redaktorius
DANIELIUS DEGĖSYS, M. D.
10612 Lake Shore Blvd.
Cleveland, Ohio 44108
Phone (216) 451-4969

Redaktorius-konsultantas
Henrikas Armanas, M. D.

Redakcinė kolegija:
Kazys Ambrozaitis, M. D.
Antanas Barkauskas, M. D.
Antanas Pacevičius, M. D.
Vacys Šaulys, M. D.
Vytautas Tauras, M. D.

Redakcijos bendradarbiai:
M. Ambrozaitienė
V. Bergas, M. D.
D. Degėsys, D. D. S.
V. Čeičys, M. D.
E. Gedgaudas, M. D.
G. Balukas, M. D.
R. Degėšienė
J. Šonta, M. D.
J. Valaitis, M. D.
J. Valaitienė
M. Vygantas, M. D.

Administratorė
Birutė Skrinskienė
33441 Lake Shore Blvd.
Eastlake, Ohio 44094
(216) 951-7937

Straipsniai ar korespondencijos
nebūtinai išreiškia leidėjo ir
redakcijos nuomonę.

Nenaudotų straipsnių redakci-
ja nesaugo, juos gražina tik
iš anksto susitarus. Rankraš-
čiai spausdinami ir taisomi
redakcijos nuožiūra kalbos,
formos, stiliaus atžvilgiu.

Spausdina
Vilties spaustuvė
Cleveland, Ohio

TURINYS

Į bendrą darbą! — Dr. D. Degėsys	2
Vardan tos Lietuvos — Dr. A. Pacevičius	3
Iš redaktoriaus stalčiaus	4
P. L. G. S. suvažiavimas — Dr. J. Šonta	5
Dr. Jono Stankaičio, OLGD pirmininko kalba	11
Dr. J. Balčiūno, buvusio Sąjungos pirmininko žodis	12
Reumatoidinio artrido gydymas su auksu ir penicilaminu — Valius Bergas, M. D.	13
Žemutinės nugaros dalies skausmai — Juozas Stankaitis, M. D.	15
Senatvė: palaima ar žiauri tikrovė — Regina Kulienė, Ph. D.	17
Odontologija. Įžymių žmonių dantų negalavimai — Dainius Degėsys, D. D. S.	21
Dr. Jonas Basanavičius — Lietuvių tautos atgimimo tėvas — Jonas Puzinas	25
Lietuva Vilniaus Universitetui besikuriant — J. Jakštas	33
Medicina okupuotoje Lietuvoje — paruošė Vacys Šaulys, M. D.	38
Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos veikla	40
Įspūdžiai iš kelionės po Raudonąją Kiniją — V. Čeičys, M. D.	47
Moteryų skyrius — paruošė Roma Degėšienė	52
Korp! Fraternitas Lithuania — Patria — paruošė V. Tauras, M. D.	54
Atžalynas	56
Mūsų mirusieji	58

Į BENDRĄ DARBĄ!

Pasaulio Lietuvių Gydytojų suvažiavimo metu, 1977 metų gegužės mėnesio 28-29 dienomis, Clevelande, sutikau perimti Medicinos žurnalo redagavimą. Šį darbą apsiėmiau be didelio entuziazmo. Redaktoriaus darbas man yra naujas, neįprastas ir, kiek man atrodo, nėra dėkingas. Nežiūrint to, Medicinos redagavimą bandysiu tęsti pagal savo išgales. Nežinau ar jis bus sėkmingas, todėl negaliu pažadėti to ko nežinau ar galėsiu ištesėti. Tikiuosi pajėgsiąs Mediciną išleisti du kartus į metus, bet tai žinoma priklausys nuo visų kolegų bendradarbiavimo.

Medicina nėra vieno žmogaus laikraštis, bet jeigu mes norime kad šis žurnalas mus visus atstovautų, mes visi prie jo išlaikymo ir turime prisidėti. Mūsų kolegų tarpe mes turime gabių ir energingų, akademiniam gyvenime dalyvaujančių profesionalų, galinčių rašyti įvairių specialybių klausimais. Norėtusi, kad jie savo moksliniais straipsniais praturtintų Medicinos puslapius. Taip pat norėtusi, kad be mokslinių straipsnių Medicina apščiau vaizduotų mūsų sąjungos bei mūsų draugijų organizacinę veiklą, lygiai kaip ir mūsų kolegų tiek privataus tiek socialinio gyvenimo įvykius. Medicina turėtų būti mūsų visų laisvame pasaulyje gyvenančių lietuvių gydytojų tarpusavio ryšys ir mūsų veiklos veidrodys. Todėl Medicinai reikia bendradarbių ir jūsų paramos.

Šiuo savo vedamuoju aš ir kreipiuosi į visus laisvame pasaulyje gyvenančius lietuvius gydytojus, prašydamas prisidėti prie bendro darbo, būtent, Medicinos žurnalo tęstinumo. Nemanau, kad reikia aiškinti Medicinos žurnalo svarbą mūsų organizaciniame gyvenime. Mes visi gerai žinome, kad organizacija be savo spaudos sunkiai išsilaiko. Nesinorėtų, kad graži tradicija, kurią mūsų pirmtakūnai yra pradėję, pasibaigtų vien tik dėl mūsų tingaus abejingumo.

Dr. Danielius Degėsys

Vardan tos Lietuvos

Lietuvius gydytojus jungia viena bendra organizacija — Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjunga, kuri apima visus kontinentus išskyrus mūsų pavergtą tėvynę. Šią sąjungą jungia moralinis-dvasinis bei socialinis veiksnys.

Mūsų Tėvynės Lietuvos meilė, bei Hippokrato priesaika yra tas pirmasis akstinas, gi mūsų draugystė bei asmeninės pažintys yra palankios tik būnant organizuotiems.

Lietuvio gydytojo įnašas yra auksinėmis raidėmis įrašytas į Lietuvos istoriją. Tik prisiminkime Dr. V. Kudirką, Dr. J. Basanavičių, Dr. J. Šliūpą ir visą eilę kitų tautos žadintojų bei tėvynės mylėtojų.

Išėivijoje lietuvis gydytojas vaidina svarbią rolę. Vadovaujančių tarpe matome visą eilę gydytojų: Vlike, Alte, LB-nėje Amerikos ar Kanados Lietuvių fonduose, ir kitose kultūrinėse ar visuomeninėse organizacijose.

Deja, kur daug saulės — ir šešėliai yra gilūs. Turime dalį senosios bei jaunosios kartos — kuri stovi nuošaliai. Mūsų visų pareiga sujungti visus savo narius į organizuotą vienetą.

Nepamirškime savo studentų, internų, rezidentų — nes be prieauglio bet kuri organizacija išmiršta.

Gegužės 28-29 dienomis įvykusiame Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos suvažiavime Člevalande, centro valdybos pareigos atiteko Kanados lietuvių gydytojams. Man teko garbinga ir atsakinga centro valdybos pirmininko pareiga, dr. E. Puodžiūkiui — vicepirmininko ir dr. A. Barkauskiui sekretoriaus-iždininko pareigos. Stenkimės Jūsų neapvilti ir tą suteiktą pasitikėjimą pateisinti savo darbais.

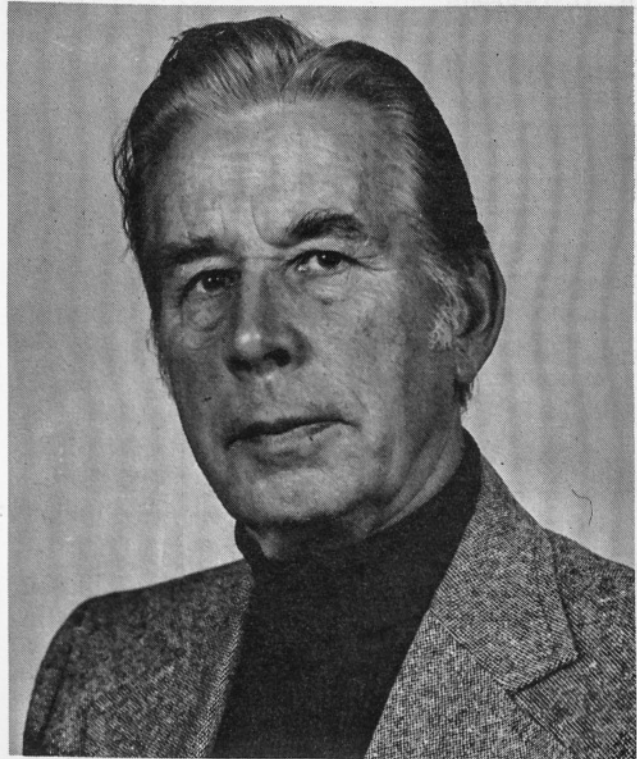
Naujoji valdyba dėkoja buvusiam centro valdybos pirmininkui dr. J. Balčiūniui, vicepirmininkui dr. J. Skrinskai ir sekr.-ižd. dr. J. Šontai už taip gražiai atliktą darbą.

Ypatinga padėka ilgamečiui "Medicinos" redaktoriui dr. K. Pemkui, kuris eilę metų su dideliu pasišventimu ir įdėjusiam daug širdies redaguojant žurnalą.

Padėka visiems "Medicinos" bendradarbiams — tęskite ir toliau tą naudingą ir gražų darbą.

Nuoširdus ačiū poniai L. Dargienei už tvarkingą "Medicinos" žurnalo administravimą.

Naujuoju "MeMdicinos" redaktorium sutiko būti dr. D. Degėsys. Žinant dr. Danieliaus ener-

Dr. Antanas Pacevičius — naujas P.L.G.S. pirmininkas.

giją ir gabumus esame tikri, kad žurnalas išlaikys savo aukštą lygį ir taps dar populiariesnis mūsų kolegų tarpe.

Ačiū revizijos komisijai susidedančiai iš dr. G. Baluko, dr. D. Giedraičio ir dr. V. Šaulio už patikrinimą "Medicinos" žurnalo kasos ir turto ir perdavimą naujam redaktoriui dr. D. Degėsiui.

Naujoji valdyba tikisi ir laukia ko glaudžiausio bendradarbiavimo iš visų sąjungos padalinių, nes tik vieningai dirbant galime laukti efektingų rezultatų.

Naujosios centro valdybos vardu sveikinu visus P. L. G. Sąjungos narius ir linkiu, kad tėvynės meilė dar glaudžiau mus suburtų.

Sekantis P.L.G. Sąjungos suvažiavimas įvyks 1979 metais Toronte. Laikas bėga greitai, tad planuokime iš anksto ir kuo gausiausiai dalyvausime suvažiavime.

Tad — iki pasimatymo svetingoje Kanadoje.

Dr. A. Pacevičius
P. L. G. Sąjungos Centro Valdybos
pirmininkas

IŠ REDAKTORIAUS STALČIAUS

"Medicinos" redaktoriui
Dr. D. Degėsiui

1977 m. gruodžio 17 d.

Gerb. Redaktoriau,

Kalėdų švenčių ir Naujų Metų proga sveikiname Jus ir Jūsų šeimą ir linkime švenčių džiaugsmo ir asmeninės laimės 1978 metuose.

Mes primename, kad 1978 metais Toronte vyks pasaulio mąsto įvairūs lietuvių suvažiavimai taip pat Dainų šventė ir Sporto Olimpiada. Ta proga mes kviesime Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos Tarybos posėdį ir tikimės Jūsų dalyvavimo tame suvažiavime apsvarstyti sąjungos reikalus.

Su pagarba,

Dr. A. Pacevičius

P. L. G. S. pirmininkas

Dr. A. Barkauskas

P. L. G. S. sekretorius-iždininkas

Pasaulio Lietuvių Dienos įvyks Toronte, Kanadoje birželio 28 — liepos 3-čio dienomis.

Redaktoriuis

Mielas Prieteliau!

Aš neužmiršau paties prašymo parašyti straipsnį į Mediciną. Problema yra ta, kad parašyti lietuvių kalboje iš mano srities straipsnį man yra gana sunku. Prieš kiek laiko aš esu rašęs Medicinoje apie Computed Tomography. Tą straipsnį parašiau anglų kalboje, gi kol jis buvo išverstas į lietuvių kalbą užtruko beveik visi metai. Per tą laiką daug naujų pakitimų atsirado ir pačioje tomografijoje, o be to, pats vertimas į lietuvių kalbą tą straipsnį smarkiai pakeitė.

Aš mielai norėčiau pasidalinti savo žiniomis ir patyrimu su mūsų kolegomis lietuviais gydytojais. Juo labiau, kad aš turiu medžiagos keliems straipsniams, bet juos galiu rašyti tik anglų kalboje. Jeigu pats turi vertėją sugebantį tokius straipsnius išversti į lietuvių kalbą, aš mielai juos pačiam priisiūsiu.

Sveikinu patį, kad dedi pastangas pagerinti mūsų sąjungos žurnalą.

E. Gedgaudas, M. D.

University of Minnesota

Professor & Head Department of Radiology

Daktaras E. Gedgaudas savo laiške kelia mums visiems labai rūpimą ir svarbų klausimą,

būtent, ką daryti su anglų kalboje parašytais moksliniais straipsniais. Mes gerai žinome, kad daugelis mūsų kolegų, ypač jaunesnių dirba mokslo institucijose ir be abejo galėtų rašyti savo specialybės klausimais, bet daugumai jų būtų sunku tuos straipsnius rašyti lietuvių kalboje. Gi išversti į lietuvių kalbą kito parašytą straipsnį daugumoje atvejų yra didelis darbas, ypač mūsų sąlygoms esant. Todėl aš ir noriu užklausti Medicinos skaitytojus, kolegas, ką jie galvotų, jeigu laiks nuo laiko būtų spausdinami moksliniai straipsniai ir anglų kalboje?

Kviečiu pasisakyti!

Redaktoriuis

1977 m. gruodžio 9 d.

Mielas Kolega!

Siunčiu korespondenciją su foto nuotrauka Medicinai. Kaip matai, jau persikėliau nuolatiniai į Putnamą, tai ir Mediciną man siųskite nauju adresu, kuris duotas žemiau. Sveikata nėra gera ir daug ko negaliu daryti. Senatvė. Viso gero Tams-tai taip pat ir Medicinai.

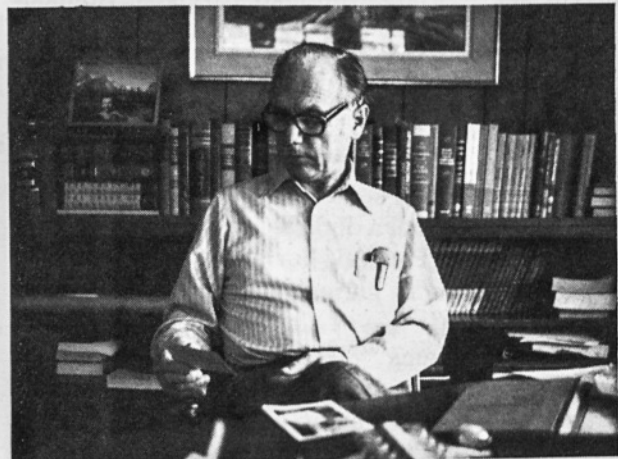
Juozas Kriaučiūnas, M. D.

1 Sayles Ave.

Putnam, Ct. 06260

Redaktoriuis pageidauja kiek galint daugiau korespondencijos-susirašinėjimo su mūsų kolegom iš visų pasaulio kraštų. Kaip matote kol kas bendradarbių yra labai nedaug. Jeigu ir ateityje tik tiek redakcija gaus informacijos apie mūsų kolegas, tai tik tiek ir težinosime kas dedasi mūsų tarpe. Be kolegų pagalbos Medicinos ateitis abejotina. Dar kartą kviečiu visus prisidėti.

Redaktoriuis

Tuštunami redaktoriaus stalčiai naujam Medicinos numeriui...

Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos SUAŽIAVIMAS

XI PLGS IR ALGS SUAŽIAVIMO ĮVYKUSIO 1977 M.
GEGUZĖS MĖNESIO 27, 28 IR 29 DIENOMIS THE
PARK PLAZA VIEŠBUTYJE, CLEVELAND, OHIO

P R O T O K O L A S

Penktadienis, 1977 m. gegužės mėnesio 27 diena

Suruošta meno ir medicinos literatūros paroda. Dr. J. Balčiūnas Sąjungos pirmininkas 7 val. vak. atidarė parodą, pasveikino menininkus, parodos dalyvius ir svečius. Išstatyta buvo ponių Ringailės Zotovienės paveiksai ir Sofijos Pacevičienės keramikos eksponatai; dr. K. Pemkus išstatė medicinos literatūros rinkinį lietuvių kalboje.

Šeštadienis, 1977 m. gegužės mėnesio 28 diena

Registracija pradėta 8 val. ryto. Registraciją pravedė OLGD Pagelbinis Moterų Vienetas. 9 val. ryto 1702 kambaryje įvyko vicepirmininkų ir direktorių pasitarimas.

Bendras darbo posėdis pradėtas 11 val. ryto posėdžių salėje, dalyvaujant atstovams, delegatams, spaudos atstovams ir svečiams. Dr. J. Stankaitis, OLGD pirmininkas, atidaręs posėdį, pasveikino susirinkusius ir palinkėjo visiems sėkmingo darbo. Dr. J. Balčiūnas, PLG S-gos valdybos pirmininkas, pasiūlė sekančią darbotvarkę:

1. PLGS ir ALGS CV pirmininko pranešimas.
2. Sąjungos valdybos sekretoriaus-iždininko pranešimas.
3. Dr. K. Pemkaus, Medicinos žurnalo redaktoriaus, pranešimas.
4. Revizijos komisijos pranešimas.
5. Prof. dr. J. Puzino pranešimas apie Medicinos Istorijos leidinio pažangą.
6. Dr. V. Šaulio pranešimas apie Medicinos Istorijos leidinio finansinę padėtį.
7. Valdybos, vicepirmininkų, direktorių, revizijos komisijos ir garbės teismo rinkimai.
8. Skyrių pranešimai; Illinois, Kanada, Michigan, New York, Ohio.
9. Trečias mokslo ir kūrybos simpoziumas — daro pranešimą dr. K. Ambrozaitis.
10. Medicinos žurnalo redaktoriaus klausimas, diskusijos kas liečia žurnalo leidimą ir redagavimą.
11. Suvažiavimo rezoliucijos, diskusijos, nutarimai, pasiūlymai, sumanymai...

Dr. A. Pacevičius pasiūlė, kad 10 suvažiavimo darbotvarkės punktas būtų diskutuojamas po Medicinos žurnalo redaktoriaus pranešimo. Susirinkimas vienbalsiai priėmė darbotvarkę su šia pataisa:

P.L.G.S. XI Suvažiavimo dalyviai.

(Nuotrauka J. Garlos)

Elena Bergienė ir Andrius Kuprevičius išpildo meninę banketo programą. (Nuotrauka J. Garlos)

1. Dr. J. Balčiūnas, P. L. G. S-gos pirmininkas, padarė sąjungos valdybos nuveiktų darbų apyskaitą. Padėkojo nariams už jų darbą ir ištvermę. Išreiškė padėką O. L. G. D-jos valdybai, pagelbiniam moterų vienietui ir visiems prisidėjusiems prie šio suvažiavimo rengimo.

2. Dr. J. Šonta, Sąjungos valdybos sekretorius-iždininkas, perskaitė mandatų, nominacijų ir rezoliucijų komisijų sąstatą:

Mandatų komisija — dr. Ferd. Kaunas (Ill.), dr. Ant. Barkauskas (Kanada), dr. Danielius Degėsys (Ohio).

Nominacijų komisija — dr. V. Avižonis (N. Y.), dr. J. Stankaitis (Ohio), dr. S. Pacevičius (Kanada), dr. O. Vaitas (Michigan), dr. D. Giedraitis (Ill.).

Rezoliucijų komisija — dr. G. Balukas (Ill.), dr. H. Brazaitis (Ohio), dr. V. Tumasonis (Ill.), dr. K. Pemkus (Ill.), dr. A. Pacevičius (Kanada).

Susirinkimas vienbalsiai priėmė komisijų sąstatą.

Iždo pranešimas. Illinois, Kanada, Kalifornija ir Michigano Draugijos nėra sumokėję nario mokesčio už 1975 ir 1976 metus, nors paraginimai buvo pasiūsti. Tik dvi draugijos, Ohio ir New Yorko, moka nario mokesčių. Dr. D. Giedraitis pa-

aiškino, kad Illinois per nesusipratimą nario mokesčio nesumokėjo, bet greitai laiku bandys mokesčių prisiųsti. Skyrių bendradarbiavimas su Sąjungos valdyba yra nepavydėtinas. Po daugelio laiškų ir pasikalbėjimų telefonų ir pirmininko apsilankymo iki šiol mes nesame gavę narių sąrašų iš Kalifornijos, Michigano, Vokietijos ir Australijos. Turėjome du žiemos slidininkų suvažiavimus kalnuose, bet Sąjungos valdyba neturi Jokio protokolo apie tai, kas buvo nuveikta ir kokios paskaitos buvo skaitytos. Žiemos suvažiavimo rengėjai turėtų kokią nors protokolą surašyti ir pridėti prie centro valdybos dokumentų — archyvų. Sąjungos valdyba nėra gavusi jokių bylų ir dokumentų kas liečia pereitos valdybos veiklą. Esame gavę tik dalį protokolų, atrodo, kad turėtume turėti tuos dokumentus ir juos turėtume pridėti prie mūsų archyvų.

3. Dr. K. Pemkus, Medicinos žurnalo redaktorius, savo pranešime paaiškino, kad jis yra atsilikęs žurnalo leidime. Pasiskundė, kad turėjęs daug sunkumų su medžiagos rinkimu, nes gydytojai nenori paruošti straipsnių ir rašinių. Vienam numeriui turima pakankamai medžiagos ir jis mano, kad galės pilnai išleisti dar vieną numerį iš 1976 metų. Žurnalo spausdinama apie 900 egzempliorių. Vieno numerio išleidimas kainuoja virš \$1,000.00. Pašto išlaidos sudaro apie 130-140 dolerių. Dr. K. Pemkus padarė daug darbų asmeniškai, todėl ir leidimo kaina yra žema, kiti leidėjai to nedarys.

Dr. K. Pemkus pareiškė pageidavimą, kad Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos archyvai būtų jam perduoti tolimesniam jų išlaikimui. Jo manymu archyvai gali žūti valdyboms besikeičiant. Suvažiavimas tuo reikalu nepasisakė ir toliau šis reikalas nebuvo diskutuotas. Dr. K. Pemkus palinkėjo naujam redaktoriui daug sėkmės jo darbe.

4. Medicinos žurnalo klausimas. Dr. H. Brazaitis iškėlė klausimą ar yra numatytas naujas redaktorius ir ar buvo ieškoma naujo redaktoriaus? Dr. J. Balčiūnas paaiškino, kad jis buvo įgaliotas Kanados atstovų šiuo reikalu bandyti surasti naują redaktorių. Daug pasitarimų ir diskusijų turėta su dr. Danielium Degėsiu. Tuo reikalu kol kas jis pilno sutikimo nėra davęs.

Dr. Degėsys pareiškė, kad jis vienas nesutinka perimti žurnalo redagavimo, bet sutiktų dalyvauti redakciniame kolektyve. Dr. Degėsys pasiūlė įtraukti dr. H. Armanavičių ir kitus kolegas pajėgiančius tą darbą dirbti. Dr. A. Pacevičius

pareiškė, kad naujoji valdyba galėtų sutikti su redakciniu kolektyviu, jeigu tas kolektyvas sklandžiai bendradarbiautų. Dr. Vygantas pasiūlė bandyti surasti redaktorių tų kolegų tarpe, kurie yra pasitraukę iš aktyvios praktikos ir sugebėtų tą darbą dirbti. Buvo pasiūlyta sumažinti metinį numerių skaičių ir tik leisti du numerius per metus. Dr. H. Brazaitis ir dr. Vygantas pasisakė prieš šią nuomonę. Dr. Balukas padarė pasiūlymą, kad naujai valdybai būtų leista pakelti žurnalo prenumeratos kainą, jeigu susidėjusios sąlygos reikalautų pakėlimo. Atstovai vienbalsiai šiam pasiūlymui pritarė. Dr. Balčiūnas paaiškino, kad galutiną sprendimą tuo reikalu turės nauja valdyba padaryti.

5. Dr. V. Tumasonis perskaitė revizijos komisijos pranešimą. Knygos, sąskaitos, protokolai vedami tvarkingai. Protokolas pridedamas prie šio suvažiavimo dokumentų. Pranešimas priimtas be pataisų.

6. Prof. dr. J. Puzinas padarė pranešimą apie Medicinos Istorijos leidimo eigą. Medžiaga baigiama surinkti ir pageidaujama, kad likusi medžiaga būtų prisiūsta iki šių metų lapkričio mėnesio pradžios. Sekančiais metais norima pradėti spausdinti. Leidinys bus 450 puslapių su iliustracijomis. Trūksta iliustracijų apie lignoninės ir Vytauto Didžiojo Universitetą. Dr. A. Pacevičius iškėlė klausimą ar prūsų klausimas bus gvildinamas. Prof. Puzinas paaiškino, kad tas dalykas bus trumpai paliestas.

7. Dr. V. Šaulys nušvietė Medicinos Istorijos ekonominę padėtį. Yra gauta pinigų iš dr. B. Matulionio pomirtinio fondo dviem sumom: \$815 ir \$663.12. P. L. G. S-ga yra davusi \$1,500.00. Du prenumeratoriai yra irgi paaukoję pinigų. Viso buvo gauta \$3,840.00. Išleista kopijavimo mašina ir popieriui \$514.00. Sekančiame Medicinos žurnalo numeryje šiuo reikalu bus duota daugiau žinių.

8. Nominacijų komisija į naują valdybą pasiūlė sekančius asmenis: Į valdybą — dr. Antaną Pacevičių — pirmininku, dr. Antaną Barkauską — sekretorium, dr. Eduardą Puodžiuką — vicepirmininku. Vicepirmininkais — dr. A. Paulių (Ill.), dr. J. Šontą (Ohio), dr. V. Avižonį (N. Y.). Direktoriais — dr. K. Ambrozaitį (Ill.), dr. J. Balčiūną (Ohio), dr. Z. Brinkį (California), dr. D. Giedraitį (Ill.), dr. B. Jankauską (N. Y.), dr. V. Kvedarą (Canada), dr. J. Skrinšką (Ohio). Medicinos istorijos administratorium — dr. V. Šaulį. Į Revizijos komisiją — dr. A. Ruibienę (Ill.), dr. S. Pacevičių (Canada), dr. V. Majauską (Michigan).

Į Garbės teismą — dr. H. Brazaitį (Ohio), dr. J. Meškauską (Ill.), dr. V. Tumasonį (Ill.).

Valdyba buvo išrinkta vienbalsiai.

9. Skyrių pranešimai. Dr. A. Pacevičius, Kanados Draugijos pirmininkas, padarė pranešimą. Kanados skyrius turi 70 narių, 35 nariai yra aktyvūs. Vieną kartą per metus padaromas visuotinis susirinkimas. Nario mokestis dabar yra pakeltas iki 60 dolerių metams.

Dr. D. Giedraitis, Illinois draugijos vicepirmininkas, pranešė, kad Illinois skyrius turi 200 narių. Iš jų pusė yra aktyvūs. Metuose šaukiami 3 susirinkimai. Turima apie dešimt studentų studijuojančių medicinos ir odontologijos mokslus.

Dr. J. Stankaitis O. L. G. D. pirmininkas, pranešė, kad Ohio turi 42 narius. Iš jų 32 nariai yra aktyvūs. Ohio draugija pereiniais metais įteikė 20-tąją kultūrinę premiją, kuri atiteko Kent State universiteto lietuviškų knygų bibliotekai. Metų eigoje šaukiami trys susirinkimai.

Dr. V. Avižonis, New Yorko lietuvių gydytojų draugijos pirmininkas, pranešė, kad jie turi 45 narius, iš kurių 40 yra aktyvūs. Susirinkimai šaukiami tris kartus metuose.

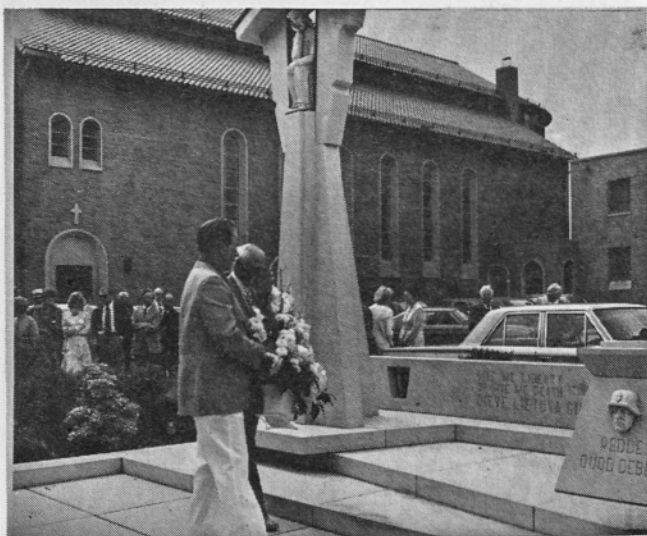
Michigano skyrius pranešimo nedarė, nes tuo metu nebuvo jų atstovo.

Dr. M. Vygantas pranešė apie du paskutinius žiemos slidininkų suvažiavimus. 1976 metų žie-

Banketo metu šokam.

Nuotrauka J. Garlos

Dr. A. Pacevičius ir dr. J. Balčiūnas padeda gėles prie paminklo Clevelande. (Nuotrauka J. Garlos)

mos suvažiavimas davė nuostolį, nors dalyvių skaičius buvo nemažas. 1977 metų žiemos suvažiavimas buvo gerai organizuotas ir gausus. Dalyvavo apie 80 gydytojų. Suvažiavime skaitytos paskaitos buvo geros ir informatyvinės. Sekančiais metais žiemos suvažiavimas bus ruošiamas vasario mėnesį, Meksikoje. Suvažiavimų protokolai greitu laiku bus pasiųsti sąjungos valdybai.

Šiomet ruošiamas trečiasis mokslo ir kūrybos simpoziumas, padėkos dienos savaitgalyje, Jauimo Centro patalpose, Chicagoje. Dr. G. Balukas šiuo klausimu darė pranešimą. Mokslo ir kūrybos simpoziumą šiemet suruošti yra pavesta lietuviams gydytojams. Simpoziumo sąmata yra numatyta apie 15 tūkstančių dolerių. Gydytojai turėtų surinkti 3 tūkstančius dolerių. Kitos organizacijos jau yra aukojusios tokiems simpoziumams anksčiau. Tie pinigai bus panaudoti skaitytų paskaitų leidiniui išleisti. Susirinkimas po trumpų diskusijų buvo nutrauktas ir tolimesnės diskusijos šiuo reikalu buvo atidėtos kitam posėdžiui, kuris buvo numatytas sekančios dienos darbotvarkėje. Šiuo metu visi dalyviai buvo pakviesti dalyvauti bendruose priešpiečiuose. Po priešpiečių, 2:30 valandą iškilmingu posėdžiu, buvo pradėtas oficialus suvažiavimo atidarymas. Posėdį trumpa kalba atidarė Ohio Lietuvių Gydytojų Draugijos pirmininkas dr. J. Stankaitis. Kun. J. Kidykis, S. J. sukalbėjo invokaciją ir pasveikino visus susirinkusius linkėdamas visiems sėkmingo darbo. J. A. Valstybių ir Lietuvos himnus sugiedojo buvo perskaitytas mirusių paskutinių dviejų metų eigoje kolegų sąrašas. Jie buvo pa-

gerbti tylos minute. Po to sekė sveikinimų skaitymas. Sveikinimai buvo gauti iš:

1. S. Lozoraičio — Diplomatiškos šefo.
2. Dr. S. Bačkio — Lietuvių pasiuntinybės Washingtono.
3. K. Valiūno — Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto.
4. Kun. Stašio — Amerikos Lietuvių Tarybos.
5. S. Gečo — Lietuvių Bendruomenės Krašto Valdybos.
6. Dr. G. Baluko — Lietuvių Fondo.
7. M. Rudienės — BALFo.
8. Zmuidžino — Lietuvos Konsulo Kanadoje.
9. J. Daužvardienės — Lietuvos Generalinio Konsulo, Chicagoje.
10. A. Simučio — Lietuvos Generalinio Konsulo, New Yorke.
11. B. Nainio — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės.
12. Dr. D. Jasaičio, dr. Radzivano, dr. Abraičio, dr. Saunoriaus ir dr. V. Vaitkaus.

Dr. J. Balčiūnas po savo kalbos pristatė prof. dr. J. Jakštą ir pakvietė jį skaityti paskaitą, "Lietuva Vilniaus Universitetui besikuriant". Prof. dr. Jakštas po savo paskaitos, pristatė prof. dr. J. Puziną, su paskaita "Basanavičius Lietuvių Tautinio Atgimimo Tėvas". Su šiomis paskaitomis buvo užbaigtas sąjungos suvažiavimo atidarymas. Posėdžio dalyviai turėjo dar šiek tiek laiko pasirūpinti banketui, kuris prasidėjo 7-tą valandą vakaro.

Banketo metu buvo meninė programa-koncertas, kurią atliko mūsų iškiliai menininkai, Andrius Kuprevičius — pianistas ir Elena Kuprevičiūtė-Bergienė — smuikininkė. Menininkus pristatė p. M. Lenkauskienė. Bankete dalyvavo virš dviejų šimtų asmenų. Nuotaika buvo iškili ir nekasdieninė.

Sekmadienis, 1977 m. gegužės mėnesio 29 diena

10-tą valandą ryto, Dievos Motinos Nuolatinės Pagalbos bažnyčioje, buvo atnašautos šv. Mišios. Po Mišių prie paminklo buvo padėtas vainikas, o po to, suvažiavimo dalyviai buvo pavaišinti O. L. G. D. pagelbinio moterų vieneto ponių paruošta kava ir užkandžiais.

1:30 valandą po pietų visi dalyviai susirinko Clevelando klinikų Bunt's auditorijoje, kur buvo skaitytos medicininės paskaitos. Mokslinės programos moderatoriumi buvo dr. E. Lenkauskas. Paskaitas skaitė:

1. Dr. Valdemaras Bergas — Reumatinio artrito gydymas naudojant auksą ir peni-

Andrius Kuprevičius koncertuoja banketo metu.

(Nuotrauka J. Garlos)

Banketo metu.

(Nuotrauka J. Garlos)

cillamina.

2. Dr. Romas Sakalas — Apopleksijos dabartinis chirurginis gydymas.
3. Dr. Dainius Degėsys — Žymių pasaulio asmenybių dantų negalavimai.
4. Dr. Antanas Butkus — Atherosklerosės nauji tyrimo metodai ir rezultatai.
5. Dr. Vytolis Skrinska — Prostaglandinų tyrinėjimai.
6. Dr. Regina Kuliene — Senatvė — palaima ar žiauri tikrovė?
7. Dr. Antanas Butkus — Moksliniai tyrimai okupuotoje Lietuvoje atherosklerozės ir reumatinio artrito srityje.

11. Paskaitoms pasibaigus buvo trumpas darbo posėdis. Dr. K. Ambrozaitis buvo pakviestas padaryti platesnį pranešimą apie trečią mokslą ir kūrybos simpoziumą. Šiais metais gydytojai turi suruošti simpoziumą ir jiems pavesta surinkti pinigus išlaidoms padengti. Visos kitos organizacijos jau yra pasižadėjusios paremti aukomis. Gydytojai turi surinkti 3 tūkstančius dolerių. Buvo diskutuojama, koku būdu surinkti pinigus. Nutarta, kad valstijų draugijos savo narių tarpe bandys surinkti kuo daugiau pinigų šiam simpoziumui paremti.

Suvažiavimo rezoliucijos:

12. Dr. H. Brazaitis, rezoliucijų komisijos pirmininkas, perskaitė rezoliucijas ir sveikinimus. Pasiūlyta pasiūsti laiškus prezidentui Carteriui, Secretary of State — Cyrus Vance, ir pasiūsti padėkos laišką Clevelando burmistrui Ralph Perku. Rezoliucijų komisija išreiškė padėką P. L. G. S-gos valdybai, O. L. G. D-jos pirmininkui, pagelbiniam moterų vienetai, ponioms Stankaitienei, Aželienei, Skrinskienei, Balčiūnienei, Lenkauskienei, Degėsienei, Čepulienei, dr. Juškėnienei ir ponui Juškėnui; dr. Butkui už patalpų gavimą, visiems nariams ir svečiams atvykusiems į šį suvažiavimą. Taip pat buvo perskaityta XI-to suvažiavimo rezoliucija skirta visuomenei, kuri bus išsiuntinėta visiems lietuvių laikraščiams.

Užbaigdamas suvažiavimą, dr. J. Balčiūnas pakvietė visus dalyvius atsilankyti į Clevelando Lietuvių namus, kur buvo ruošiamas korporacijų vakarienė su šokiais, kurie praėjo su dideliu pasisekimu ir gera nuotaika.

PLGS ir ALGS XI suvažiavimo įvykusio 1977 m. gegužės mėn. 28 ir 29 dienomis gydytojų delegatų sąrašas.

Illinois — dr. D. Giedraitis, dr. G. Grinis, dr. G. Balukas, dr. F. Kaunas, dr. K. Pemkus, dr. A.

Ruibienė, dr. V. ir 4 Šauliai (2), dr. V. ir A. Taurai (2), dr. J. Valaitis, dr. M. Vygantas, dr. V. Tumasonis, dr. K. Ambrozaitis, dr. V. Janavičius.

Ohio — dr. N. Juškėnas, dr. A. Čepulis, dr. Danielius Degėsys, dr. Dainius Degėsys, dr. P. Stungys, dr. J. Stankaitis, dr. G. Matienė.

Kanada — dr. A. Barkauskas, dr. A. Pacevičius, dr. E. Puodžiukas, dr. P. Vytė, dr. A. Dickson, dr. S. Pacevičius, dr. T. Puodžiukas, dr. A. Kaveckas.

New York — dr. V. Avižonis, dr. B. Jankauskas, dr. V. Domijonaitis.

Michigan — dr. V. Majauskas, dr. A. Zotovas, Delegatai turėjo atvykti — Illinois — 15, Ohio — 7, Kanada — 8, Michigan — 3, New York — 6. Viso — 39. Atvyko — 35.

PLGS valdybos sekretorius-įždininkas
Juozas Šonta, M. D.

Renkame naują Ohio Lietuvių Gydytojų Draugijos valdybą...
(Nuotrauka J. Garlos)

DR. JONO STANKAIČIO, OHIO LIETUVIŲ GYDYTOJŲ DRAUGIJOS PIRMININKO KALBA

Brangūs kolegos gydytojai ir svečiai!

Esu įpareigotas O.L.G.D. vardu atidaryti šį iškilmingą posėdį kartu ir viso Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos suvažiavimą. Visus atvykusius gydytojus nuoširdžiai sveikinu ir linkiu sėkmės bei našumo suvažiavimo metu.

Tai retas mums ohajiečiams įvykis. Paskutinis toks susitikimas įvyko prieš 10 metų. Per tą laiką išblėso mūsų platesnis organizacinis patyrimas, pasikeitė mūsų veidai bei skaičius.

Tačiau ruošėmės pasitikėdami nepaprasto pavyzdžio Ohio L. G. solidarumu ir Pagelbinio Moterų Vieneto entuziazmu.

Technikinis organizavimo darbas yra labai platus. Mūsų laimei didelę darbo naštą apsiėmė nešti Pagelbinis Moterų Vienetas, valdybos ryšininkei dr. Nelei Juškėnienei ir nuoširdžiai padedant jos vyrui Gerardui. Gi gydytojų žmonos, žinodamos, kad svečias vyksta viešnagėn išsipustęs ir mandagus, prižadėjo svečiams būti vikrios, linksmos ir paslaugios. Tikiu, kad nebus nesklaidumų.

Clevelandą pasirinkome suvažiavimo vieta, nes jo geografinė padėtis yra tarp vidurio vakarų ir rytinio Amerikos pakraščio. Tai vietovė, kurioje labai dažnai organizacijų kongresai bei turnyrai vyksta. Esame pačiame Clevelando centre, plačiai žinomose "Cleveland Clinic" patalpose. Čia veidai įvairiaspalviai. Jų mišinys sukurs ateityje tipiską amerikiečio spalvą. Šią vietą kiekvienas clevelandietis gerai žino. Tat paklydusį nesunku įvesti į tikrą kelią.

Suvažiavimo programa vyks 4-riose vietovėse. Nuklydusius nuo kelio ar atsitrenkusius į bet kokias atolaužas prašau nepravirkti sopuliu, bet kreiptis į budinčius rengėjus ir būsite išgelbėti. Perspėju suvažiavimo dalyvius, kad 48 val. laikotarpyje gal ir nebus progos sudėti akių. Teks pasitempti.

Dienos metu posėdžiausime, diskutuosime, klausysime paskaitų, melsimės. Gi naktį trenks orkestrai, laistysis vynas, pažįstamas neatpažins pažįstamo. Nepažįstami atkas gilius pažinties šaknis.

Grįškime prie dienos programos. Čia istorikai perkels mus į mūsų mielą tėvynę, pastatys prie besikuriančio Vilniaus Universiteto pamatų

Dr. Jonas Stankaitis

ir atnaujins mūsų pažintis su Lietuvos patriarchais.

Klausysime gydytojų patarimų kaip ištrūkti nuo smegenų sužalojimų bei paralyžių. Internistai atskleis mums moderniausius metodus sąnarių reumato gydyme. Chemikai patieks cheminius pakitimus sergant reumatų. Geriatrikai nustatys gaires į ilgą ir linksmą senatvę. Pagaliau dantų gydytojai parodys garsiausių pasaulio asmenybių dantis ir juos aptars.

Tai įdomu ir prasminga.

Baigdamas turiu pasakyti, kad šioje programoje aš pasigendau vienos ligos. Tai mūsų tautai padarytos kraujuojančios žaizdos ir jos gydymo. Tat leiskime man pridėti: kur mes bebūtume, kur bekeliautume, ką bedarytume — palikime laiko galvosenai, kaip surasti priemonių, balsamą, kuris ne tik stabdytų kraujavimą, bet ir skatintų tos žaizdos gijimą.

Skaitau iškilmingą posėdį atidarytu. Ačiū.

Dr. J. Balčiūno, buvusio Sąjungos pirmininko žodis

Dabartinė ALSS ir PLGS valdyba buvo išrinkta X-jame sąjungos suvažiavime 1975 m. gegužės 24 d., Chicagoje.

Valdybos sudėtis: dr. Jurgis Balčiūnas — pirm., dr. Juozas Šonta — sekretorius-įždininkas, dr. Juozas Skrinska — vicepirm. Be to, į valdybos sąstatą įeina dr. Kazys Pemkus "Medicinos" žurnalo redaktorius.

Valdyba pareigas perėmė gerokai pavėluotai: 1 čemodanas su archyvu ir rašomąja mašinėle — 1975 m. rugpiūčio pabaigoje; išdas ir protokolai — tų pačių metų spalio mėn. (dr. Vyganto tėvo mirtis). Iki dabar negautas antras čemodanas su raštine dr. Baluko valdybos.

Kai gavome raštinę su skyrių adresais nedelsdami pradėjome susirašinėjimą su skyriais ir sužinojome jų tuo metu veikiančių valdybų sąstatą, narių skaičių ir adresus.

Daug vargo turėjome ir dar dabar tebeturime rinkdami visų skyrių narių sąrašus su adresais. Tai labai reikalinga ne tik valdybai, bet ir "Medicinos" žurnalo administracijai. Iki šiol esame gavę, arba tikimės tuojau gauti, Ohio, Marylando-Virginijos, Kanados, Kalifornijos, Illinois, Michigano sąrašus — plius Sydnėjaus. Pasirodo Australijoje dar yra kitas skyrius Melbourne — i šjo sąrašai dar negauti. Tai gana nemažas darbas pareikalavęs daug liko ir susiršinėjimo.

1976 m. Tautinių Šokių Festivalio metu Chicagoje sušaukėme Tarybos (t. y. valdybos ir direktorių) suvažiavimą, kuriame dalyvavo visa valdyba, dalis direktorių ir Lietuvos Medicinos Istorijos redaktorius — viso 14 asmenų. Buvo išklaustyti pranešimai iš vietų ir jų pageidavimai. Paašškėjo, kad Lietuvos Medicinos Istorijai medžiaga baigiama rinkti. "Medicinos" žurnalo redaktorius dr. Kazys Pemkus pranešė, kad medžiagos žurnalui turis pakankamai ir nesą kliūčių išleisti laiku numatytą egzempliorių skaičių. Finansinė žurnalo padėtis esanti patenkinama.

Šio posėdžio metu buvo labai svarbu išsiaiškinti, kuris skyrius galėtų perimti sąjungos vadovybę. Buvo siūlyta Michiganui ir Kanadai. Sutarta, jei Kanada nesutiks tik tada kandidatuoję Michiganas. Kanados skyriaus pirmininkas dr. Kvedaras pakvietė mane atvykti į jų visuotiną susirinkimą spalio pabaigoje ir ta proga kana-

diečius įtikinti, kad yra atėjusi jų eilė perimti sąjungos vadovybę. Sutartą dieną dalyvavau labai gausiame ir vaišingame kanadiečių posėdyje (dalyvavo 42 nariai!). Išklause mano pranešimo visi nariai vienbalsiai nutarė perimti sąjungos vadovybę (žinoma jei XI-sis visuotinas suvažiavimas tai išrinks).

SKYRIŲ LANKYMAS — dabartinei valdybai iš pat pradžių paašškėjo, kad Kalifornijos skyrius jau 5-ri metai nieko neatsako į siunčiamus raštus, nemoka nario mokesčio ir neatsiskaito už "Medicinos" prenumeratą. Tad š. m. vasario mėn. susitaręs su dr. Brinkiu, jūsų pirmininkas dalyvavo jų sušauktame skyriaus narių suvažiavime, padaręs pranešimą apie sąjungos veiklą, visą reikalą išsiaiškino. Kalifornijos skyriui dabar vadovauja dr. Brinkis ir reikia tikėtis, kad visi reikalai vėl riedės normalia tvarka.

Taipogi buvo susisiektas su apsilpusiu Marylando-Virginijos skyriumi. Dr. St. Ankudo padėdami gavome narių sąrašą ir greitai laiku turėsime normaliai veikiančių skyrių.

Lankant skyrius susidarė ilabai malonus įspūdis, kad sąjunga jau beturinti gana gražų prieauglį. Veik visi jaunieji daktarai mielai iširikiuoja į sąjungos narių eiles. Taigi mūsų sąjunga turi prieauglį ir tuo užtikrina savo tęstinumą.

Tačiau su širdgėla reikia pasakyti, kad daugiau kaip trečdalis lietuvių gydytojų nedalyvavo sąjungos veikloje, neremia lietuviškos spaudos, neaukoja Lietuvos laisvės ir jos nepriklausomybės reikalams. Tai didelis ir sunkus uždavinys susigrąžinti juos į mūsų eiles.

Mano paties liga valdybos veiklos nesutrukdė. Po poros mėnesių gerų gydytojų, gerų prietelių bei savo pacientų maldomis gražiai susveikau ir štai dabar esu su Jumis, mieli kolegos.

Valdyba visą laiką veikė sutartinai. Turėjo viso keturiolika posėdžių.

Mano pati didžiausia padėka priklauso sekretoriui-įždininkui dr. Juozui Šontai, ant kurio pečių gulė pati sunkiausia našta. Mes su dr. J. Skrinska jam tik padėjome. Dėkoju taip pat dr. Skrinskai ir dr. Pemkui "Medicinos" redaktoriui už jo nelengvas pareigas.

Labai didelė padėka priklauso Ohio skyriaus pirmininkui dr. Jonui Stankaičiui su valdyba ir

REUMATOIDINIO ARTRIDO GYDYMAS SU AUKSU IR PENICILLAMINU

VALIUS BERGAS, M. D.

Valius Bergas, M. D., Clinical Assistant Professor Ohio State University, Attending Rheumatologist Riverside Methodist Hospital and Mt. Carmel Hospitals. Clinical Investigator and Vice-President Columbus Medical Center.

Apie dvidešimt nuošimčių visų Jungtinių Amerikos Valstybių gyventojų nusiskundžia artrito negalavimais. Pusė jų artritą turi tokioje formoje, kuris reikalauja iš metų į metus besitęsiančio gydymo. Kaip mes visi žinome, tiek reumatoidinio artrito etiologijos tiek jo terapijos klausimai dar nėra išspręsti. Nežiūrint dedamų pastangų

jų komisijomis, pagelbėjimui moterų vienetai — visiems kartu suruošusiems ši suvažiavimą. Tikrai didelė padėka priklauso Antanui Butkui, PhD už parūpinimą šių taip patogių patalpų šiam suvažiavimui ir Cleveland Clinic Foundation.

Dabar trumpai dėl X-jo suvažiavimo vienbalsiai priimtos rezoliucijos (autorius dr. Henrikas Brazaitis), dėl mūsų veiksmų nesutarimo ir susiskaldymo. Šiuo reikalu yra padaryta tam tikros pažangos. Jau visi veiksniai sutaria, kad VLIKas vadovauja kovai už Lietuvos laisvę ir jos nepriklausomybės atgavimą. JAV Liet. Bendruomenė yra paskyrusi ryšininkus VLIKui ir ALTai. Tik, deja, visai nesuprantama kodėl **Pasaulio Lietuvis** (žiūr. paskut. jo numerį) vis dar niekinančiai atsiliepia apie ALTą. Alta yra daug santūresnė. Manome, kad šitas trynimasis ir nesutarimas turėtų būti baigtas.

Džiugu šia proga priminti, kad JAV LB ir reorganizuotoji bendruomenė rodo geros valios susijungimui. Tikėkimės, kad pagaliau turėsime vieną veiklią ir stiprią LB-nę.

Šiomet minime mūsų Tautos Patriarcho Dr. Jono Basanavičiaus 50 metų mirties sukaktį. Tegul jo nemirštamas pavyzdys stiprina mūsų sąjungą jos nenulistamoje veikloje už profesinį solidarumą, nuolatinę kovą ir visokeriopą paramą už Lietuvių Tautą, jos kultūrą ir nepriklausomybės atgavimą.

Šitai daryti yra mūsų švenčiausia pareiga. To nepadarius istorija mus pasmerks.

idealaus vaisto bei gydymo metodo reumatoidinio artrito gydymui mes dar neturime. Čia aš ir noriu jus supažindinti su Columbus Medical Center reumatologu bandymais ir jų rezultatais gydant reumatinį artritą su auksu ir Penicillaminu.

Auksas

Nors Forester¹ pradėjo auksą naudoti artrito gydymui jau apie 1930 metus, bet dėl jo nuodindumo ir žalingų komplikacijų tokio gydymo būdą reikėjo atsisakyti. Jungtinėse Amerikos Valstybėse Cecil^{2,3}, Lockie⁴, Mascarenhas, Granda ir Freyberg⁵ ir kiti^{6,7} rado, kad aukso mažesnės dozės buvo toleruojamos daug geriau. Deja, niekam nebuvo aišku ar artritinio uždegimo pagerėjimas priklauso nuo injekcijų aukso kiekio ar nuo plazmos aukso lygio, lygiai kaip ir negalima iš anksto buvo numatyti kaip ir kada būtų galima išvengti toksinių gleivinės, odos, kaulų smegenų ir inkstų komplikacijų. Ir pagaliau, nebuvo žinoma kaip ilgai ir kaip dažnai reikia duoti aukso injekcijas, bei tęsti gydymą kai vis dar nesirodo sąnarių uždegimo pagerėjimo, arba kai uždegimas po laikino pagerėjimo atkrinta. Į šiuos klausimus buvo bandoma atsakyti klinikiniais keturių metų tyrimais, kurie buvo praveisti Columbus Medical Center reumatologų.⁸ Visi į šį gydymo planą įjungti ligoniai turėjo definityvų arba klasikinį reumatoidinį artritą (naudojantis American Rheumatism Association klasifikacija). Visa šio bandomojo gydymo programa susidėjo iš keturių fazių:

1) Standartinės 20-ties savaitinių injekcijų kursas, išskyrus tuos su toksiniais simptomais pacientus jeigu jų toksiniai reiškiniai tęsėsi ilgiau kaip dvi savaites.

2) Ligoniai, kurie pagerėjo pirmos fazės gydymo metu gavo vis rečiau injekcijas, būtent, vieną injekciją per dvi savaites trijų mėnesių laikotarpyje. Vėliau, kas tris savaites, trijų mėnesių laikotarpyje, ir po to kas keturias savaites po vieną injekciją.

3) Į šią gydymo fazę buvo pervesti tie ligoniai, kurie nepagerėjo po pirmų dvidešimties savaitų gydymo. Šioje gydymo fazėje jiems buvo duodamos didesnės aukso dozės, būtent, 50% virš

standartinio kiekio kiekvienos savaitinės injekcijos metu, laike aštuonių savaitių. Jeigu pacientas per šį laiką pagerėjimo nerodė, tuomet jam aukso dozė buvo pakeliama 100% ir jis gaudavo šią injekciją kas savaitę 4-rių savaitių laikotarpyje.

4) Į šią grupę buvo priskirti tie ligoniai, kurie antros gydymo fazės metu atkrito į pirmąją ligos stovį. Jiems vėl buvo duodamas pakartotinas 12 savaitinių injekcijų kursas.

Visi ligoniai buvo pristatomi keturių reumatologų konferencijai taip, kad nutarimas ar ligonis pagerėjo ar ne, nebuvo vieno kurio daktaro nuomonė. Šio bandomojo gydymo daviniai parodė, kad po dvidešimties savaitių, aukso injekcijas gavusių, iš 97 ligonių pagerėjo 53, kurie buvo pervesti į antrą gydymo fazę. Po antros gydymo fazės pagerėjo 31 ligonis; po trečios (kurioje injekcijų, aukso dozės buvo didesnės negu tradicinės) iš 21 ligonio pasitaisė 7. Ketvirtoje fazėje iš 10 atkritusių artritikų, juos gydant su pridėtinu, padidintu aukso kiekiu, dar 2 pasitaisė. Sumoje, pagal anksčiau minėtą planą, iš 97 ligonių 40 pasitaisė be jokių toksinių reiškinių, nors dalis jų gavo daugiau aukso negu standartinėje gydymo praktikoje yra vartojama. Nors 28 ligoniai per visą gydymo eigą turėjo toksinius simptomus ir jiems reikėjo jų gydymo planą keisti (nebūtinai nutraukiant auksą), iš jų pagerėjo 20. Dešimts ligonių visiškai nerodė bet kokio pagerėjimo žymių ir ikiti dešimts ligonių buvo diskvalifikuoti dėl technišku priežasčių. Ligos pagerėjimo pažymiai pradėjo rodytis tarp 5 ir 8-tos savaitės injekcijų (31 ligonis). Toksiniai simptomai pasirodė tarp devintos ir dvyliktos savaitės (5 ligoniams); tarp 17 ir 21 savaitės — aštuoniems ligoniams. Pas kitus šešis ligonius toksiniai simptomai pasirodė tarp 12-tos ir 16-tos savaitės.

Antroje gydymo fazėje, kuomet injekcijos buvo duodamos rečiau, liga atkrisdavo dažniau. Vienam ligoniui artritas atkrito, kai injekcijos buvo duodamos kas dvi savaitės; trims ligoniam artritas atkrito kai injekcijos buvo duodamos kas dvi savaitės; devyniems ligoniams — kai jie gaudavo injekcijas kas keturias savaites. Išvadoje, 69% ligonių pasitaisė vartojant aukso terapiją, įskaitant ir tuos, kurie turėjo toksinius simptomus.

Penicillaminas

Vertinant Penicillamino veikimą į reumatoidinį artritą, pirma klinikinių stebėjimų dalis nesenai buvo baigta Columbus Medical Center.⁹ Šie klinikiniai stebėjimai buvo praveisti objekty-

viu (double blind) metodu. Viena artritikų grupė susidėjo iš 30-ties ligonių. Visi ligoniai turėjo klasikinį reumatoidinį artritą, klasifikuotą pagal American Rheumatism Association kriterijus.¹⁰ Visi jie buvo turėję aukso terapiją anksčiau, kurią reikėjo nutraukti artritui nepagerėjus, arba dėl toksinių simptomų. Iš šių 30-ties ligonių, 15 gavo Penicillaminą ir 15 gavo placebo. Nei ligoniai, nei gydytojai nežinojo, kurie ką gavo iki tol, kol visas gydymo kursas buvo baigtas ir kodas atidengtas. Gydymas tęsėsi 52 savaites, pagal nustatytą planą. Ligoniui nutarus, kad jis nenori toliau imti šių vaistų, jam nutraukus gydymą, kodas irgi buvo atidengiamas. Lygiai taip pat, tas kodas buvo atidengiamas, kuomet iškildavo klausimas toksinių simptomų. Iš 15 ligonių, kurie gavo placebo, nei vienas nepasitaisė tarp 12-os ir 52-jų savaitių. 10 jų iškrito tarp 12 ir 32 savaitių. Iš kitos 15-kos ligonių grupės, gavusios Penicillaminą, 8 baigė 52 savaitių gydymo kursą. Iš šių 8 ligonių 5 pasitaisė. Jie vėliau gavo 12-kos savaitių placebo kursą, po kurio artrito liga visiems atkrito. Trečia grupė, 17-ka artritikų, kurie nepagerėjo nuo imunochemoterapijos buvo vėliau gydomi su Penicillaminu. 8 iš jų anksčiau buvo gydomi su Imuran, 8 su Leukeran ir 1 su Cytosan. Šios ligonių grupės gydymas su Penicillaminu tęsėsi 52 savaites. Vėliau aktyvus vaistas buvo pakeistas placebo 12-kai savaitių. Iš 7 ligonių, kurie baigė 52-jų savaitių gydymo kursą, 4 pagerėjo, 3 iš jų vėliau atkrito vartojant placebo, 1 ligonis išsikėlė iš miesto ir nebaigė gydymo.

Kalbant apie toksinius simptomus mes nesame pastebėję, kad tie ligoniai, kurie turėjo toksines komplikacijas nuo vieno vaistų, būtinai turėjo išvystyti toksines komplikacijas vartojant kitus vaistus. 2 ligoniai iš 4-rių, kurie turėjo aukso terapijos metu toksinius simptomus (odos ir gleivinės) vartojant Penicillaminą irgi gavo toksinius reiškinius. 1 gavo išbėrimą, pas kitą atsirado baltymas šlapime. Iš kitos grupės 1 ligonis prarado skonio pajutimą ir pas kitus 2 šlapime atsirado baltymo: 1-nam sumažėjo regėjimo ryškumas. Visos mūsų Penicillaminu gydytų ligonių toksinės komplikacijos sudarė 31% gydytų ligonių, kas maždaug atitinka auksu gydytų komplikacijom.

Iš pozityvaus taško žiūrint, apie 30% Penicillaminu gydytų ligonių pagerėjo, juo labiau, kad jie nereagavo arba negalėjo toleruoti aukso ir imunochemoterapijos. Kol kas mes dar neturime Penicillamino efektingumo davinių su artritais, kurie anksčiau nebuvo gavę nei aukso nei imunochemoterapijos. Tačiau iš Anglijos,^{11, 12, 13} Vaka-

ŽEMUTINĖS NUGAROS DALIES SKAUSMAI

JUOZAS STANKAITIS, M. D.

Dr. Juozas Stankaitis šiuo metu Rochesterio Universitete Medicinos Mokyklos vidaus ligų departamente dirba kaip asistentas ir kartu atlieka tos srities rezidenciją.

Skausmai šioje kūno dalyje yra dažnas negalavimas, kurio priežastys yra įvairios. Kai kurios jų nežinomos, todėl kartais yra sunku nustatyti tikrą diagnozę ir pritaikinti atitinkama gydymą. Šie skausmai pagal jų kilmę yra skirstomi į septynias grupes: 1. vietinio pobūdžio — paviršutinės kilmės; 2. vietiniai skausmai — gilios somatinės kilmės; 3. nugaros kaulų skausmai, radijuojantieji į artimas nervų galūnes; 4. skausmai

sukelti vidaus organų; 5. radikuliariniai skausmai — radikulitai; 6. raumenų spazmų skausmai; 7. psichologiniai skausmai.

Ligos istorija padeda nustatyti charakterį, priepuolį, vietą, radijaciją, laiko santykį ir reiškinius, kurie didina arba mažina skausmus. Daugumoje atvejų nakties poilsis sumažina nugaros kaulio išsiveržusio disko kilmės skausmus, gi artritinio pobūdžio — paaštrina. Nuovargis darbe ar namuose dažnai pasireiškia nugaros skausmais. Taip pat reikia dėmesį į buvusias arba įtartinas endokrinologines, vaskuliarines ir onkologines ligonio problemas.

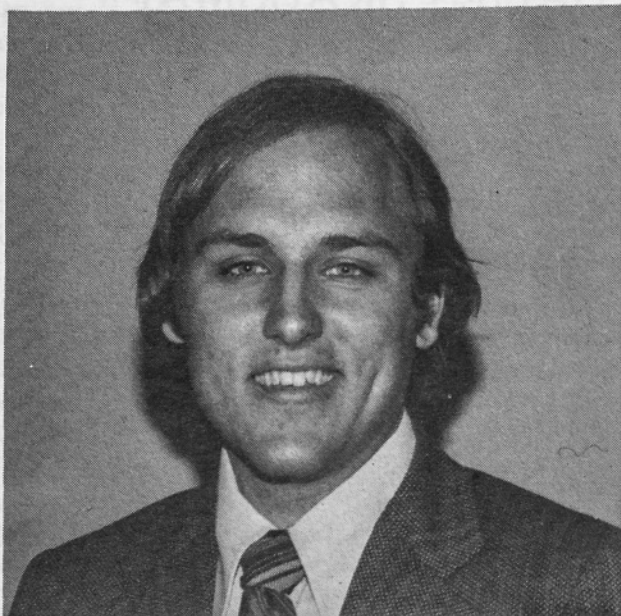
Kreipiant dėmesį į neurologinius simptomus galima konstatuoti nervų šaknų spaudimą, nuga-

ry Vokietijos ir Austrijos eksperimentinio gydymo žinome, kad reumatoidinio artrito atveju Penicillaminas maždaug yra lygus auksui.¹ Tokie daviniai buvo pranešti jau 1973 metais per pasaulinį reumatologų kongresą Kyoto, Japonijoje.¹⁴ Food and Drug Administration Jungtinėse Amerikos Valstybėse vis dar oficialiai neleidžia Penicillaminą prirašyti artrito gydymui.

Išvadoje reikia pabrėžti, kad 60-70% ligonių sergančių reumatoidiniu artritu pagerėja, arba pasiekia pilną ligos remisiją gydant juos auksu arba Penicillaminu.

Naudota literatūra

- (1) Forestier J: Rheumatoid arthritis and its treatment by gold salts: results of six years' experiments. *J. Lab Clin Med* 20:827-840, 1935.
- (2) Cecil RL: The problem of dosage in the administration of gold salts for rheumatoid arthritis. *Med Clin North Am* 545-552, 1946.
- (3) Adams CH, Cecil RL: Gold therapy in early rheumatoid arthritis. *Ann Intern Med* 33:163-173, 1950.
- (4) Lockie LM, Norcross BM, Riordan DJ: Gold in the treatment of rheumatoid arthritis. *JAMA* 167:1204-1207, 1958.
- (5) Mascarenhas VR, Granda JL, Freyberg RH: Gold metabolism in patients with rheumatoid arthritis treated with gold compounds—reinvestigated. *Arthritis Rheum* 15:391-402, 1972.
- (6) Research Subcommittee of the Empire Rheumatism Council: Gold therapy in rheumatoid arthritis: final report of a multicenter controlled trial. *Ann Rheum Dis* 20:315-333, 1961.
- (7) Smith RT, Peak WP, Kron KM, et al: Increasing the effectiveness of gold therapy in rheumatoid arthritis. *JAMA* 167:1197-1204, 1958.
- (8) Rothermich, N. O., Philips, V. K., Bergen, W., Thomas, M. H. Chrysotherapy — A Prospective Study: *Arth. & Rheum.* 19:1321-1327, 1976.
- (9) Thomas M. H., Bergen W., Rotherich N. O., Philips V. K.: A controlled Trial of Penicillamine in Rheumatoid arthritis. (Publication pending).
- (10) Ropes, M. W., Bennett, G. A., Cobb, S. et al: 1958 Revision of Diagnostic Criteria for Rheumatoid Arthritis. *Bull. Rheum. Dis* 9:175-176, 1958.
- (11) Multi-Center Trial Group: Controlled Trial of D (-) Penicillamine in Severe Rheumatoid Arthritis. *Lancet* 1:275, 1973.
- (12) Huskisson et al: Trial Comparing D (-) Penicillamine in Rheumatoid Arthritis. *Ann. Rheumatol. Dis.* 33:6532-6535, 1974.
- (13) Day, Albert T., et al: Penicillamine in Rheumatoid Arthritis — A Long Term Study, *British Med. J.* 180-183, 1974. k80-183, 1974.
- (14) International Congress of Rheumatology, Kyoto, Japan, 1973 *Excerpta Medica Abstracts* (Pages 40-42).

Dr. Juozas Stankaitis

ros diskų sutrikimus, refleksų sumažėjimą, jautrumo praradimą ir taip pat vietinį raumenų susilpnėjimą. Apžiūrint nugarą reikia turėti galvoje lokalinį skausmą ir jautrumą sukeltą sacro-ileito atveju. Išsiveržusio disko sukelti skausmai, galima atskirti nuo artritinių ligoniui lankstantis į keturias kryptis: į priekį, užpakalį, kairėn ir dešinėn. Artritinių skausmų atveju skausmai būna maždaug vienodi lankstantis į visas keturias kryptis, tuo tarpu išsiveržusio disko atveju skausmas būna didesnis lenkiantis į išsiveržusio disko pusę.

Radiologinis tyrimas yra būtinas ypač kai skausmai nemažėja pacientą gydant. Itariant bloginės ligos reiškinius rentgeno nuotrauka ir bone scan yra taip pat būtini. Myelograma daroma kai nustatomi stuburo smegenų spaudimo arba sunkaus neurologinio pobūdžio reiškiniai, kaip nepajėgumas sulaukyti šlapumą arba išmatas, refleksų sumažėjimas arba pranykimas, bei raumenų susilpnėjimas. Aštriais atvejais patartina nesukubėti su brangiais ir skausmingais tyrimais, bet pamėginti konservatyvų tam pritaikintą gydymą. Nustačius ligos etiologiją paskiriamas specifinis gydymas. Išsiveržusio disko atveju keletos dienų griežtas poilsis lovoje yra privalomas. Tokio gydymo atveju, sumažėjus intervertebraliniam spaudymui, išsprūdęs diskas gali sugrįžti į savo normalią padėtį. Jeigu toks gydymas negelbsti ir pacien-

tas nerodo neurologinių sutrikimų, tai dubens tempimas iki 100-to svarų po 30 minučių kasdieną, po keletos savaičių gali duoti teigiamus rezultatus. Išsiveržusio disko atvejais nugaros manipuliacija Cyriaxo metodu kai kada duoda gana gerus rezultatus. Kai kurie fizinės terapijos centrai šį metodą jau vartoja. Pagaliau jei šie gydymo metodai negelbsti — tada myelograma ir chirurginis gydymas tenka pritaikinti.

Artritinės kilmės skausmai gydomi sąnarių judėsiu — gimnastika, šiluma ir atsargiu vartojimu prieš uždegimą veikiančiais vaistais, kaip phenylbutazolidin, indomethicin ir kitais. Nespecifiniai nugaros skausmai gydomi keliais metodais. Aštriu skausmų atveju epiduralinės injekcijos 1% Lidocaine 30-40 ml kai kada duoda gerus rezultatus ir sumažina skausmus, ypač suerzintų nervų šakų, išsiveržusio disko ir spondylolisthezo atvejais. Carbocaine kartu su Dexamethasone suleisti į lokalizuotus skausmingus taškus ("trigger points") žemutinėje nugaros dalyje, ypač į sėdimuosius raumenis arba šalia nugaraulio slankstelių irgi duoda neblogus rezultatus. Šių vaistų veikimas mums dar nėra aiškus. Raumenų spazmai, kurie dažnai būna pirminio skausmo išdava, gali būti sušvelninti šalčio terapija. Skaudamą vietą galima trinti su ledais arba purkšti Ethyl Chloride ir toliau pritaikinti masažo ir judėsio gydymą, tol kol skausmas pranyks. Šalčio terapijai negelbstint galima naudoti drėgną šilumą, po 20-30 minučių keturias kartus į dieną. Sausa šiluma turi tendenciją daugiau suerzinti skaudamą vietą.

Dauguma šių ligų specialistų sutinka, kad raumenų įtampą mažinantieji vaistai (muscle relaxants) nėra veiksmingi skausmui malšinti. Tą galima atsiekti pigesniais ir geriau veikiančiais vaistais.

Kraus ir jo pasekėjai tvirtina, kad nugaros skausmų problemos atsiranda kada nugaros raumenys yra neaktyvus, atrofuoti arba ligoti. Todėl jie pataria nugaros raumenis lavinti pradėdant lengva gimnastika ir palengva pereinant prie intensyvios mankštos programos.

Prieš užbaigiant reikia pasakyti, kad diagnozė ir gydymas nugaros skausmais pasireiškiančių ligų yra įdomi, bet reikalaujanti dar daug studijų medicinos sritis. Priežastys ir gydymo metodai yra įvairūs, todėl norint atsiekti geresnių rezultatų negalima apsieiti be kitų sričių specialistų patarimų ir jų konsultacijų.

Palaima ar žiauri tikrovė?

Regina Kulienė, Ph. D., University of Chicago 1975-1977 — Research Associate and Lecturer, University of Chicago, School of Social Service Administration.

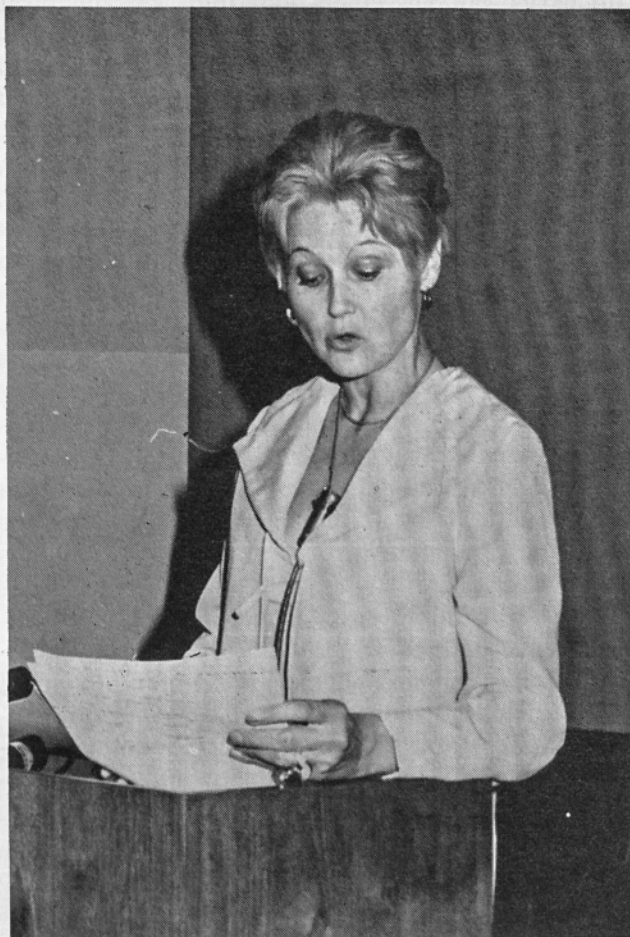
1977 — present — Assistant Professor, Jane Adams College of Social Work, University of Illinois Chicago Circle Campus.

„Kiekvienas žmogus trokšta ilgai gyventi, bet nei vienas nenori būti senas“, rašė anglas Jonathan Swift prieš keletą šimtmečių. Tas jo teigimas tinka ir mums. Kuris iš mūsų nenori ilgai gyventi, bet kuris iš mūsų būdamas dar jaunas norėjo ar nori pasenti?

Modernaus amžiaus aukštai išvystyta technologija suteikė galimybę daugeliui žmonių sulaukti gilios senatvės. Amerikoje šiuo metu, vienas žmogus iš dešimt jau yra šešiasdešimt penkių metų amžiaus, kitaip sakant, virš dvidešimt milijonų gyventojų jau yra sulaukę senatvės. Tarp 1900 ir 1975 metų, tai yra 75 metų laikotarpyje, žmogaus gyvenimo vidurkis prailgėjo 25 metais — tai reiškia, kad kūdikis gimęs 1900 metais, paėmus vidurkį, išgyveno tik keturiasdešimt aštuonis metus, tuo tarpu kūdikis gimęs 1975 jau sulauks septyniasdešimt trijų metų. Tačiau, nepaisant to, kad dideliai žmonių daliai yra suteikta galimybė ilgai gyventi aukštai technologijai dar vis nepasisiekė prailginti žmogui skirtą amžiaus laikotarpio. Žmogus kuris buvo sulaukęs jau šešiasdešimt penkius metus šio šimtmečio pradžioje, dar išgyveno 12 metų, visai panašiai kaip žmogus, kuris 1975 metais sulaukė šešiasdešimt penkius metus, dar išgyvens 15 metų. Reiškia, mokslui pakolkas dar nepasisiekė atskleisti senėjimo paslaptį, o tikrai suteikti sąlygas dideliame procentui žmonių išgyventi žmogui skirtą gyvenimo laiką. Senėjimo procesas dar vis yra pasilikusi mįslė, nors ir daug įvairių teorijų mėgina išaiškinti senėjimo priežastis.

Dabar paklauskime, kada prasideda senatvė?

Į šį klausimą nelengva atsakyti. Cicero rašydamas De Senectute apie šešiasdešimt metų prieš Kristų jautėsi aukštai kvalifikuotas komentuoti apie senatvę, nes jam tada jau buvo suėję keturisdešimt trys metai. Churchillis sulaukęs šešiasdešimt metų irgi jautėsi senas. Jis rašė: „Aš jau atgyvenau labai ilgą amžių.“ Amerikoje žmonės oficialiai sulaukia senatvės kai jiems su-

Dr. Regina Kulienė. (Nuotrauka dr. K. Ambrozaičio)

eina šešiasdešimt penki metai. Tačiau chronologiškas amžius yra gan nevykęs matas senatvei matuoti. Mes visi pažįstame žmones, kurie mūsų manymu yra jaunatviški, sulaukę septyniasdešimt ar net daugiau metų, tuo tarpu kai kiti dar nesulaukę šešiasdešimt metų jau mums atrodo seni, atgyvenę savo amžių. Žmogus tarp kitko nesensta tuo pačiu tempu biologiškai, psichologiniai ir socialiniai, net skirtingos kūno dalys nesikeičia ir nesilpnėja tuo pačiu tempu. Kiekvienas individas, taipogi, skirtingai išgyvena savo amžių. Man nesenai teko praveisti apklausinėjimą trijų šimtų žmonių virš septyniasdešimt metų amžiaus, kurių amžiaus vidurkis buvo aštuoniasdešimt metų. Tie žmonės buvo užklausti kaip jie jaučiasi, ar jauni, ar vidutinio amžiaus, ar seni. Trylika procentų

sakėsi, kad nors jie amžiumi ir yra seni, jie jaučiasi dar jauni, penkiasdešimt penki procentai aiškino, kad jie jaučiasi vidurinio amžiaus, ir tik trisdešimt du procentai sakė, kad jie jau jaučiasi seni. Tarp kitko, kai kurie iš tų senelių aiškino, kad jie patys sau nesijaučia skirtingi, kad jie visai nėra daug pasikeitę, kad jie jaučiasi visai panašiai kaip jautėsi prieš dvidešimt metų. Tie senukai aiškiai liudijo, kad asmenybės tęstinumas pasilieka ir kad senatvės pradžia yra neaiški, netikslė, ir įvairiai išgyvenama. Tačiau nepaisant to, kad chronologiškas amžius yra netikslus matas, senatvės pradžia matuoti nėra jokio kito, visuotiniai priimtino ženklo, kuris tiksliau nustatytų senatvės pradžią. Iš istorinės perspektyvos žvelgiant, senatvės pradžia priklauso nuo žmogaus gyvenimo vidurkio bei nuo socialinio išsivystymo ir ekonominio lygio.

Amerikoje seni žmonės nėra aukštai vertinami. Seniems žmonėms nėra paskirta jokių specifinių rolių ar uždavinių, nieko nėra jiems palikta ką negalėtų atlikti jaunimas ar vidurinio amžiaus individai. Jaunystė, grožis, lytinis patrauklumas yra labai aukštai vertinami, bet jau retas senas žmogus gali tomis ypatybėmis didžiulotis. Kadangi bendra aplinka ir kultūrinė atmosfera nuvertina senus žmones, jiems irgi sunku atsispirti prieš visuotinę nuomonę, ir apie save gerai galvoti. Nenuostabu todėl, kad apklausinėjimuose senesnio amžiaus žmonės pritaria jaunųjų nuomonei, o kartais turi net ir blogesnę nuomonę, kaip jaunesnieji, apie save. Iš tikrųjų, viena teorija vadinama "disengagement", ir aiškina, kad tarp senų žmonių ir visos aplinkos — visuomeninės vyksta atsipalaidavimo, atsiskyrimo procesas, kuris yra abipusiškai patenkinantis. Pagal tą teoriją, seni žmonės nori pasitraukti nuo socialinio gyvenimo, nuo santykių su kitais todėl, kad tai yra būdas pasiruošti galutinam atsiskyrimui, tai yra mirčiai. O bendra aplinka — visuomenė irgi džiaugiasi, kad seni žmonės pasitraukia iš aktyvaus gyvenimo, užleisdami vietą jaunesniesiems. Nei viena kita psichologinė-sociologinė senėjimo teorija nėra sukėlusios tiek daug diskusijų, ginčų ir investigacijų. Išvadoje atrodo, kad ji yra viena apčiuopiama, kad nors ir visuomenė nori atsipalaiduoti nuo senų žmonių, dauguma senų žmonių nenori išgyvenimo pasitraukti ir į save užsidaryti. Sakoma, kad žmogaus svarbumas, žmogaus bendravimas su pasauliu, yra matuojamas pagal kiek to žmogaus nebuvimas bus kitų pergyvenamas. Pavyzdžiui, miršta jaunas tėvas. Jo pasigenda žmona, maži vaikai, darbe jo vietą reikia kitu

žmogum užpildyti, organizacijos, kuriose jis aktyviai veikė turi surasti kas jo vietą užimti. Kitaip sakant, atsiranda spraga kurią sunku užpildyti. Miršta senukas, ir tuoj po laidotuvių retas kas jo pasigenda, nes jis ir prieš tai buvo nereikalingas. Iš tikrųjų, kartais net jaučiama, kad nukrito didelė našta. Primityviose tautose, tuo tarpu, seniems žmonėms buvo ir yra paliktos specifinės rolės, jie yra kultūros nešėjai, teisėjai, įstatymų leidėjai ir jų saugotojai. Ritualai sudaryti per generacijų generacijas apsaugo senų žmonių teises, ir jiems suteikia garbingą vietą.

Iš kitos perspektyvos žvelgiant, įdomu taip pat pastebėti, kad toks genijus kaip Freudas kada jis formulavo psichoanalitinę teoriją, visai nekreipė dėmesio į vėlesnį žmogaus psichologinį vystymąsi, bet koncentravo visą savo energiją ir interesą į pirmuosius dvidešimt metų, tai yra į kūdikystę ir brendimą. Anot Freudo, individo psichologinis vystymasis baigiasi su jo brendimo amžiumi, kitaip sakant, kas įvyko kūdikystėje ir jaunystėje nulėmė tolimesnį to individo psichologinį ir emocinį gyvenimą. Tik per paskutiniuosius dvidešimt penkis metus, pradėta psichologiniai domėtis antra žmogaus gyvenimo dalimi, ir nesutikti su Freudo determinizmu ir teigimais. Pavyzdžiui, Erikson (1950) žvelgia į visą žmogaus gyvenimą — ne tik į pirmuosius dvidešimt metų — iš vystimosi perspektyvos, ir teigia, kad kiekvienas gyvenimo laikotarpis turi tam laikotarpiui skirtus specifinius uždavinius. Jis sutinka su Gerudu, kad gyvenimo pradžia yra labai svarbi, bet pabrėžia, kad psichologinis vystymasis nesibaigia su brendimo amžiumi, bet kad jis tęsiasi per visą žmogaus gyvenimą. Jo schemoje žmogaus amžius yra padalintas į aštuonius laikotarpius, ir kiekviename laikotarpyje žmogus turi atlikti tam tikrus uždavinius. Neatlikus tam specifiniam laikotarpiui skirtų uždavinių, yra sunku toliau psichologiniai vystytis. Pirmame laikotarpyje — kūdikystėje, yra reikalinga išvystyti balansą tarp pasitikėjimo ir nepasitikėjimo. Pradžioje gyvenimo kūdikis turi išgyti pasitikėjimą, pasitikėjimą motina, kuri jį saugo ir myli, pasitikėjimą kitais šeimos nariais. Bet kūdikis taip pat turi išmokti, kad negalima visais pasitikėti, kad ne visi yra verti pasitikėjimo. Tas kuris nepasiekia tokio balanso, pavyzdžiui, tas kuris arba visai niekuo nepasitiki, arba visais, be išimties pasitiki, turi sunkumų tolimesniame gyvenime.

Septintasis laikotarpis yra skirtas žmogaus viduramžiui. Eriksonas sako, kad žmogus šiame periode pasirenka tarp kūribingumo arba smil-

kėjimo. Šiame laikotarpyje žmogaus pirmasis tikslas yra kurti, mokinti, auklėti, ir per tai vidiniai toliau vystytis. Pirmiausia, tas kūrybingumas atsispindi vaikuose, per vaikus, per jų priežiūrą, per rūpestį ir sielojimąsi žmogus tobulėja — atsiduoda kitiems, kiti pasidaro kartais net svarbesni negu žmogus pats sau, kaip pavyzdžiui, motinai vaikai. Kas neturi savo nuosavų vaikų gali rūpintis kitais žmonėmis, reikalingais ar fiziškos ar moralinės paramos. Tas kuris nepuoselėja kitų žmonių, arba nekuria mene ar kitur ar kur, pasidaro savimeilis, apsiriboja su savim pačiu, pradeda smulkėti ir neprogresuoti. Viduriniame amžiuje, žmogus taip pat pradeda savęs klausti kur jis eina, dėl ko jis gyvena, ir pradeda nejučiomis svarstyti ar jo anksčiau pasirinkti tikslai ir užsimojimai yra tikrai prasmingi. Šiame laikotarpyje taipogi yra pradedama įsisąmoninti, kad žmogui skirtas gyventi laikas yra ribotas, kad gyvenimas amžinai nesitęsia, ir laikas pradedamas skaičiuoti ne nuo gimimo, tai yra kiek metų jau išgyventa, bet kiek dar laiko liko gyventi. Kitaip sakant, žmogus galvoja, kad jam dar liko dvidešimt, trisdešimt, ar keturiasdešimt metų gyventi, ką jis gali atlikti, padaryti su savo likusiu gyvenimu. Tas faktas, kad individas pradeda suprasti, jog jam skirtas gyventi laikas yra ribotas, reiškia kad yra susiduriama su savo asmeniškai mirtimi kaip su realybe, nuo kurios niekas nepabėgs. Tai dar nereiškia, kad žmogus priima mirties būtinumą ir su tuo susitaiko, bet jog vidiniai žmogus pradeda apie tai galvoti ir mąstyti. Šiame laikotarpyje vidinis pasaulis pasidaro svarbesnis negu anksčiau, su ta pasėkme, kad dalis energijos, kuri prieš tai buvo investuota į išorinį pasaulį yra atkreipiama į vidinį išgyvenimą.

Paskutiniame gyvenimo laikotarpyje žmogaus uždavinys yra įprasminti savo asmenybę, nes kitaip jis kris į beviltiškumą. "Tiktai jame", sako Eriksonas, "kuris koku nors būdu rūpinosi dailiais ar žmonėmis, ir prisitaikė prie triumfų ir nusivylimų, kurie yra kiekvieno žmogaus dalis, kitų žmonių pradžios šaltinis arba idėjų ar produktų kūrėjas — tiktai jame palengva nusirpsta šių septynių laikotarpių vaisius." Jis toliau aiškina, kas asmenybės įprasminimas yra pripažinimas savo vienintelio gyvenigai kaip gyvenimo kuris būtinai turėjo įvykti, ir kurio nebuvo galima išmainyti į jokią kitą gyvenimą. Šiame laikotarpyje žmogus pasidaro mąstytojas, atranda tęstinumą su kitų tautų ir kitos kultūros žmonėmis ir supranta, kad jo gyvenimas yra prasmingas nes ir jis riša kartą su karta. Yra žinoma, kad seni žmo-

nės mėgsta kalbėti apie praeitį ir pasakoti savo prisiminimus. Tie senų žmonių prisiminimai ir pasakojimai apie praeitį turi prasmę, nes kalbėdami apie tai kas įvyko ir kas buvo, senukai rekonstruktuoja savo gyvenimą, kartais rasdami prasmę, kur jos anksčiau nebuvo. Tas prisiminimų procesas, tas gyvenimo peržvelgimas pagelbsti žmogui susitaikinti su savo būtimi. Tuo tarpu tas žmogus kuris nepajėgia susikurti tokios pasaulėžiūros, kuris nepriima savo gyvenimo kaip gyvenimo, kuris turėjo įvykti, bet vis galvoja, kad būtų buvę galima kitaip gyventi ir kitų tikslų siekti, krinta į beviltiškumą. Jis krinta į beviltiškumą todėl, kad jis visa buitimi supranta, jog jo gyvenimas jau atgyventas, ir kad jau neįmanoma nieko iš esmės pakeisti.

Kitas psichologas Peck (1968) dar aiškiau negu Eriksonas aprašo kiekvieno individo uždavinį gyvenimo saulėleidyje.

Pirmasis uždavinys, sako Peck, ypatingai tiems, kurie dirbo pelningą darbą yra atsipalaiduoti nuo to jausmo, kad asmens vertybė yra pagrįsta darbu. Amerikoje, ypatingai vyrams, darbo netekimas ir pensijon išėjimas yra gan jaudinantis ir dažnai nelaukiamas įvykis. Dalis vyrų nenori darbą apleisti, viliasį kuo ilgiau pelningai dirbti, bet deja, kartais nėra jokio pasirinkimo. Statistika rodo, kad gydytojai arba advokatai, — nariai tų profesijų, kuriose galima pasirinkti kada iš pelningo darbo pasitraukti — nenustoja dirbti kai jiems sueina šešiasdešimt penki metai, bet sveikatai leidžiant, dirba daug ilgiau. Tas žmogus kuris yra priverstas pensijon išeiti dažnai jaučiasi nuvertintas, gyvenimas pasidaro betikslis, nes tas darbas, kuris teigė prasmę ir prestižą savo ir kitų tarpe jau nebeegzistuoja. Antrasis uždavinys yra iškilti virš kūno silpnumų ir nebūti dvasioje persisunkus vien kūno negalavimais. Kadangi su senatve ateina ir chroniškos ligos, ir visoki negalavimai, žmogui šiame laikotarpyje reikia dvasiniai kaip nors pakilti virš visokių kūno bėdų ir susiprasti su tuo faktu, kad skausmai ir silpnumai yra dažni senatvės palydovai. Tokią pažiūrą atsiekti nėra lengva, ypatingai tiems, kuriems patogumai ir visokie kūno malonumai buvo labai svarbūs. Bet tai yra įmanoma, nes mes visi pažįstame senus žmones, kurie nors ir apsupti visokeriopų negalavimų, nėra prasidėjavę, bet priešingai iškyla virš skaudžios kasdienybės. Trečiasis uždavinys yra susitaikinimas su mirties būtinybe. Jaunystėje mirtis įrgi ateina, bet ji ateina netikėtai, nelauktai, paslapčia, kaip vagis. Tačiau senatvėje, žmogus žino, jog mirtis tik už

dury, kad kiekvienu momentu ji gali pasibelsti. Priimti mirties būtinumą ir neišvengiamumą, su tuo susigyventi ir mirties nebijoti, yra paskutinis žmogaus uždavinys. Nei tas kuris mirties laukia, nei tas kuris jos bijo neatsiekia asmenybės pilnumo. Ją atsiekia tas, kuris jos nebijodamas džiaugiasi gyvenimu. Iš tikrųjų, dauguma senų žmonių mirties nebijo, nors mirti jie ir nenori. Jie apie mirtį kalba, ir jai ruošiasi. Senukai tačiau dažnai nusiskundžia, kad kiti artimieji, dažniausiai vaikai, nenori su jais apie mirtį kalbėti ir pagelbėti jai pasiruošti. Seni žmonės bijo ne pačios mirties, bet kas jiems atsitiks prieš mirtį — tai yra jie bijo būti invalidais, negalėti savęs prisiziūrėti, o svarbiausia, būti kam nors našta. Labiausiai senukai bijo atsidurti slaugymo namuose (nursing home), nes patalpinimą į tuos namus jie supranta kaip visišką atmetimą ir atstūmimą. Lietuviai labai vaizdžiai apibūdina šią dilemą sakydami: "Viena motina galėjo prižiūrėti ir užauginti penkis vaikus, bet penki vaikai nepajėgia prižiūrėti vienos motinos."

Problema ką daryti, kaip rūpintis senais žmonėmis, kurie jau savęs patys negali prisiziūrėti, ar dėl fizinių ar dėl protinių sutrikimų, yra labai aktuali. Amerikoje didelė moterų dalis dirba ir namuose nebūna — nėra laisvo suaugusio žmogaus, kuris galėtų tą senuką ar seniukę prižiūrėti. Tas faktas, kad žmonės ilgiau gyvena irgi reiškia, jog dažnai pasitaiko, kad patys jau senatvę pasiekę vaikai turi dar gyvą tėvą ar motiną. Man čia prisimena septyniasdešimt keturių metų į pensiją išėjusios mokytojos skundas, kad jos šimtametė motina, su kuria ji gyveno, buvo tikra tironė, ir laikė ją pririštą namuose reikalaudama daug priežiūros.

Amerika pamažu pradeda sekėti kitus Europos kraštus, kaip pavyzdžiui Angliją pradėdama organizuoti visokeriopą pagalbą, kuri yra suteikiama ligonio namuose, o ne ligoninėje. Pavyzdžiui, kai kuriose vietovėse, tikrai gaila, kad dar nedaug kur, yra pristatomas maistas į namus tiems, kurie jo patys nepajėgia pasigaminti, yra paruošiamos moterys ligoniams prižiūrėti, yra suorganizuojami savanoriai lankytojai, kurie lanko tuos, kurie iš namų jau nepajėgia išeiti. Dabar visai naujai yra bandoma kurti dienos priežiūros centrai kur senukai rytą yra atvežami dienos priežiūrai, o vakare pervežami namo. Anglijoje, taip pat yra išvystytas konceptas, kad senuką prižiūrėti, šeimai irgi yra reikalinga paramos ir pagalbos, nes kitaip išsikvojus visą savo energiją ji nepajėgs ilgai tuo senuku rūpintis. Realy-

bėje, tai reiškia, kad ligonį senuką saugojanti šeima gali gauti laikiną pagalbą, patalpinant tą senuką į ligoninę, pavyzdžiui tuo atveju, jeigu norima išvažiuoti atostogauti. Kita programa suteikia sąlygas daug priežiūros reikalaujantiems senukams — ligoniams palaikyti santykius su savo šeima ir namais. Jie planuotai yra prižiūriami dvi savaites namuose, dvi savaites ligoninėje, taip ilgai, kol tokia priežiūra yra reikalinga. Ligoniai tuo atveju dar vis jaučiasi, kad jie yra šeimos dalis, o šeima irgi gali atsikvėpti nuo nuolatinio rūpesčio. Amerika, dėl daug įvairių priežasčių tokių programų dar neturi. Išvadoje, šeimos kurios turi senus žmones, yra įpareigotos jais rūpintis dažnai be jokios kitos, išskyrus gydytojo pagalbos, kuri tuo atveju pasidaro ypatingai svarbi. O tie senukai, kurie neturi artimų giminių pajėgančių juos prižiūrėti, yra vežami, jų dideliame skausmui, į slaugymo namus. Mes lietuviai pasididžiutinai gražiai rūpinamės savo jaunimu, savo ateitimi. Mes kuriame jaunimui namus, organizuojame visokias grupes, stovyklas, institutus, ruošiamės kongresus. Bet ką mes darome dėl mūsų senukų? Ką mes jiems organizuojame ar statome? Ką ar mes užtenkamai jai rūpinamės? Rūpinamės tais, kurie daug duodami tautai daug davė ir mums. Kaip individai, esu tikra, kad mes pavieniai rūpinamės savo artimaisiais, savo tėvais. Bet kas rūpinasi tais, kuire neturi artimųjų, arba kurių artimieji neįstengia suteikti reikiamą pagalbą? Bendrai kaip tautinė grupė, organizuotai kaip lietuviai, ar mes sielojamės kas atsitinka tiems seniems lietuviams, kurie neturi artimųjų?

Kaip jau minėjau, senatvėn žmogus yra palydimas visokeriopų pasikeitimų. Pirmiausiai iš namų išeina vaikai, ir tėvai lieka vieni du. Paskui vyrams, dabar kuo dažniau ir moterims, ateina laikas išeiti į pensiją, pasitraukti iš pelningo darbo, noroms ar nenoroms. Vėliau, pamažėlia pradeda silpnėti sveikata, atsiranda chroniškos ligos, kartais sunku ir iš namų išeiti. Vyras, o dažniausia moteris, praranda gyvenimo draugą, pasilieka našliu ar našle. Miršta broliai, seserys, draugai, pažįstami, o seniems draugams išmirus jau sunku naujų susirasti. Taip ir žengia žmogus senatvės tolumon, prarasdamas beveik viską ką jis brangino, ir kas buvo prasminga. Nenuostabu todėl, kad daliai žmonių senatvė iš tikrųjų yra žiauri tikrovė, jie laukia kada mirtis išvaduos juos iš šio pasaulio. Kiti nelaukia, bet patys ją pasišaukia, kaip liudija tas faktas, kad aukščiausias savižudystės procentas Amerikoje yra tarp vyrų virš šešiasdešimt metų amžiaus. Daugu-

ODONTOLOGIJA

Ižymių žmonių dantų negalavimai

DAINIUS D. DEGĖSYS, D.D.S.

Dainius Degėsys, D.D.S. Clinical Instructor, Department of Endodontics Case Western Reserve University, Cleveland, Ohio.

Burna yra fiziniai ir psichologiniai viena iš svarbiausių dalių žmogaus kūne. Nuo pat mažens vaikas vartoja savo burną čiulpdamas mamos krūtį. Žmogus dienos bėgyje valgo, kramto, kalba, dainuoja, juokiasi, aimanuoja ir t.t. Be burnos tai būtų neįmanoma.

Žmogaus burna gali susirgti kaip ir kiekviena kita žmogaus kūno dalis. Burnos negalavi-

mai žmonių senatvė yra toleruojama, pakenčiama, išmarginta linksmesniais ir liūdnesniais momentais. O dar kitiems, kurie pagal Eriksoną atsiekė savo asmenybės įprasminimo, gaila kad tik mažai daliai, senatvė yra tikra palaima, laikas džiaugtis kiekvienu praeinančiu momentu, laikas kurti, laikas gyventi. Tie senukai pilni išminties, supratimo ir ramybės, nors kartais apsupti visokių negalavimų ir nedateklių, suteikia viltį ir mums, kad poeto žodžiais tariant, gyvenimo pradžia buvo sukurta dėl gyvenimo saulėtekio. Dažniausiai senatvės gyvenimo būde atsispindi visas žmogaus gyvenimas. Yra sakoma, kad senstantis žmogus darosi daugiau į save panašus. Tas kuris džiaugėsi ir buvo patenkintas gyvenimu jaunas, aplinkybėm leidžiant, būna patenkintas ir džiaugiasi gyvenimu ir senas. Baigiant, prisimena iškilaus poeto žodžiai:

*Baltas, baltas, kaip vyšnios viršūnė
Žydro veido, kaip žydras dangus
Kaip vėlė, kaip vėlė nemarūnė
Per pasaulį keliauja žmogus.*

Bibliografija

- Peck Robert, "Psychological Development in the Second Half of Life", in B. Neugarten *Middle Age and Aging*, University of Chicago Press, 1968.
- Erickson Erik, *Childhood and Society*, New York: W. W. Norton and Co. Inc., 1950.

Dainius Degėsys, D.D.S.

mais nusiskundžia ir eiliniai žmonės ir didieji nėra jų aplenkiami.

Nuotraukoje (1) matome garsaus oratoriaus Demostenos biustą. Demostenas gyveno 300 metų prieš Kristų, Graikijoje. Plutarcho mitologijos knygoje randame, kad Demostenas pradžioje buvo labai neiškalbus. Tačiau, norėdamas tą ydą nugalėti, jis eidavęs į Graikijos pajūrį, rinkdavęs akmenis, dėdavo juos į burną ir garsiai kalbėdavęs į jūros vėją. Taip besipraktikuodamas

Nuotrauka 1. Demostenio biustas.

Demostenas pasidarė tų laikų garsiausias oratorius.

Prieš keletą metų vienas dantistas, dr. S. M. Bien, padarė įdomią išvadą apie tokį Demostenio elgėsi. Dr. Bien lankydamas Britų muziejų Londone, ir pamatęs Demostenio biustą (nuotrauka 2) atidžiai žiūrėdamas, pastebėjo kažką, kas jam atrodė lyg plyšiai Demostenio lūpose. Pažvelgus į biusto profilį, pastebimas nepilnai išsivystęs Demostenio apatinis žandikaulis. Dr. Bien išvedžiojo, kad Demostenas turėjo vadinamą Pierre-Robin sindromą, kas reiškia, kad toks žmogus turi plyšį lūpose, plyšį gomuryje ir nepilnai išsivysčiusį žandikaulį. Pagal dr. Bien galvojimą, Demostenas rinko pajūrio akmenis tol kol rasdavo vieną, kuris atitikdavo jo turimai skylei gomuryje ir ją pridengdavo.

Dabartiniais laikais yra lengviau atitaisyti šitokias gamtos klaidas. Kur chirurginių metodų panaudoti negalima, pritaikomi plastikiniai protezai.

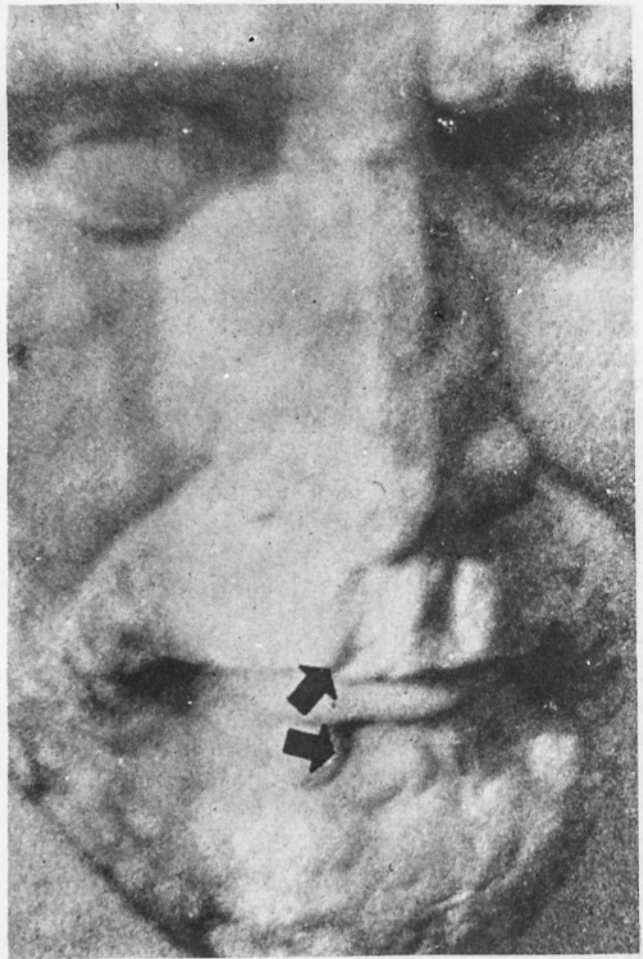
Dabar peršokim į šešioliktą šimtmetį, į laikus kada Anglija pradėjo vyrauti pasaulyje ir kuomet jos karalienė buvo Elzbieta Pirmoji. To laiko prancūzų ambasadorius Anglijai rašė apie šią šešiasdešimts keturių metų karalienę šitaip:

„Jinai tikrai puiki princesė, kuri nieko nepažiopso. Neįskaitant jos dantų stovio, negalima rasti kitos moters kuri atrodytų daugiau energinga ar imponuojanti.“ Toliau šis prancūzas pamini karalienės juodus dantis.

Dantys pajuosta daugumoje nuo dviejų priežasčių. Pirma, nuo per didelio cukraus valgymo ir nuo nepakankamo dantų valymo. Karalienės Elzbietos Pirmosios laikais žmonės nedavė daug reikšmės kūno higienai. Tai rodo tas faktas, kad karalienė maudydavosi syki į mėnesį, nepaisant kaip „švari“ ji bebūtų. Tų laikų posakis buvo: „plauk rankas dažnai, kojas retkarčiais, o galvą — niekada.“

Antra juodų dantų priežastis, tai tabako rūkymas. Pasirodo, tų laikų bajorija, neišskiriant ir moterų, rūkydavo pailgas sidabrinės pypkes, kurių dūmai apjuodindavo dantis.

Karalienė Elzbieta kentėjo daug nuo savo apleistų dantų. Yra tokia pasakelė. Elzbietai labai skaudėjo dantį. Jos daktarai, taip kaip ir dabar konsultantai dažnai daro, nesusitarė dėl

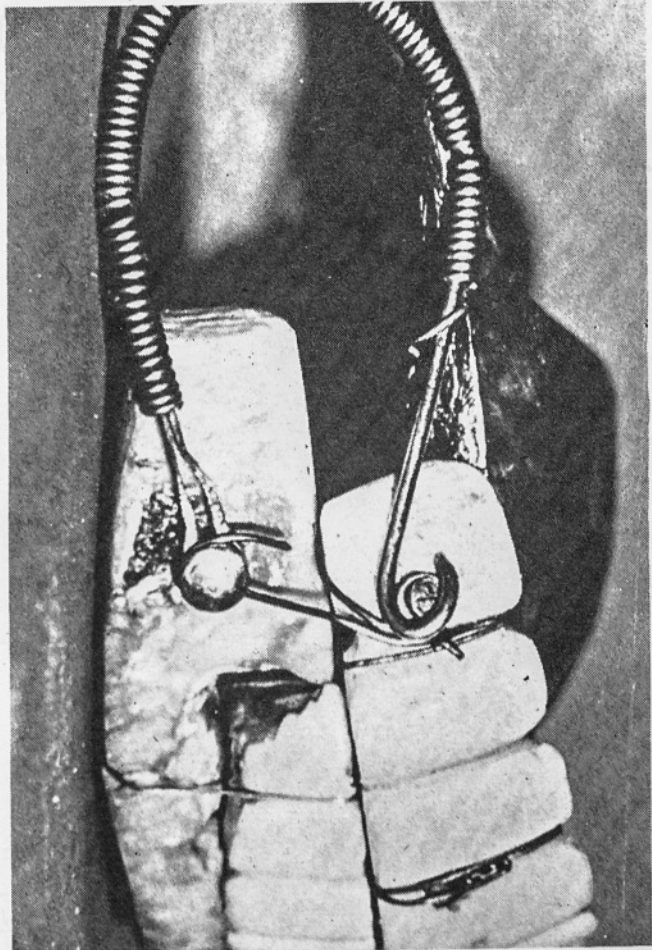
2. Demostenio lūpų defektai.

gydymo būdo. Galų gale, karalienės patarėjai iššaukė garsiausią tuometinį daktarą John Anthony Fenotus. Jis apžiūrėjęs karalienę patarė dantį ištraukti, bet karalienė labai bijojo ir priešinosi. Matydamas tokią be išėities padėtį, Londono miesto vyskupas, nutarė padrašinti karalienę ir įrodyti jai, danties ištraukimo neskausmingumą, pats davė savo dantį ištraukti. Tikėkime, kad tas dantys buvo niekam tikęs! Po to ir karalienė leido tam garsiam daktarui ištraukti ir jos dantį. Nuo to laiko Londono vyskupas turėjo retą tų laikų privilegiją sekmadieniais žaisti rutuliais ir entuziastiškai keiktis!

Praėjus dviem šimtams metų, JAV atsiskyrė nuo Anglijos. Pirmuoju prezidentu buvo išrinktas George Washington. Kai paminimas Washingtono vardas, mes tuoj įsivaizduojame JAV dolerį ar pašto ženkliuką. Šis Washingtono portretas buvo tapytas Gilbert Stuardo. Šiame portrete pastebėtina, kad Washingtono apatinė veido dalis sukritusi ir, kad atstumas tarp nosies ir smakro susiaurėjęs. Vienas tų laikų senatorius apibūdino Washingtoną šitaip: "Jo išvaizda silpna, baltas kaip lavonas. Jo balsas tuščias... tur būt nuo jo dirbtinų dantų." Taigi, matom kaip pasikeičia išvaizda kai žmogus praranda dantis. Žinoma, toks Washingtono apatinės veido dalies sukritimas galėjo būti perdėtas menininko, nes buvo žinoma kad Stuart asmeniškai nemėgo Washingtono ir todėl galėjo iškreipti kokį nors Washingtono veido bruožą. Iš kitos pusės, šis paveiklas galėjo būti žiauriai tikslus ir neišdailintas. Kuri prielaida būtų teisinga, faktas yra tas, kad Washingtono šeima nepriėmė į namus šio Stuardo tapyto portreto ir jį atidavė Bostono muziejui. Ir kas daugiausiai ironiška, tai, kad mes Washingtoną daugiausiai prisimename iš šio portreto.

Kas Washingtonui padarė dirbtinius dantis? Pasirodo daug kas jam juos darė, bet geriausius padarė dr. Greenwood iš New yorko. Šie dantys nebuvo išdrošti iš medžio, bet padaryti iš aukso ir dramblio kaulo. Spyruoklė prilaikė viršutinį protezą prie apatinio (nuotrauka 4). Čia įdomu pastebėti, kad Washingtonas buvo vienas tų laikų turtingiausių žmonių, bet pinigai jam daug ko nenupirko, o šiandieną ir eilinis žmogus gali isigyti palyginamai nebrangiai protezus.

Vėl šokim pusanthro šimto metų į priekį, į dvidešimtąjį šimtmetį. Prisiminkim Sigmund Freudą. Jis buvo gana sveikas iki savo 67 metų amžiaus, maždaug iki 1923 metų, kuomet prasiėjo jo bėdos. Jo burnoje, dešinėje kietojo gomu-

4. Washingtono dantų protezai.

rio pusėje, atsirado nedidelė žaizdelė. Po šešių savaičių stebėjimo, Freudas nutarė nueiti pas kolegą, kuris išpiovė tą žaizdą. Tačiau žaizda vėl atsirado ir didėjo. Tuomet chirurgas padarė radikale dešinę maxilectomiją. Po šios operacijos chirurgas rado ir daugiau piktybinių celių išsisijojusių minkštame gomuryje. Vėl kiti chirurgai operavo, vartojo roentgeno spindulius, gydė radiumu. Po visų operacijų Freudas vos galėjo pradaryti burną, kad įsidėtų savo taip mėgiamą cigarą. Kalbėti jam nebuvo lengva, o valgyti — baisu. Garsūs daktarai, jų tarpe Pichler, Schroeder ir Kazanjian padarė protezus Freudui, bet nei vienas protezas nebuvo tinkamas.

Freudas po visų operacijų, o jų turėjo 33, išgyveno dar šešiolika metų. Jis dībdavo šešias valandas į dieną psichoanalizės srityje ir be to, gausiai rašė. Nežiūrint visų jo skausmų Freudas nemė opiatų iki paskutinės savo gyvenimo dienos. Iš Freudų gyvenimo peršasi maloni išvada, kad žmogus gali neprarasti vilties, išgyventi baisią

ligą ir net produktingai kurti iki senyvo amžiaus.

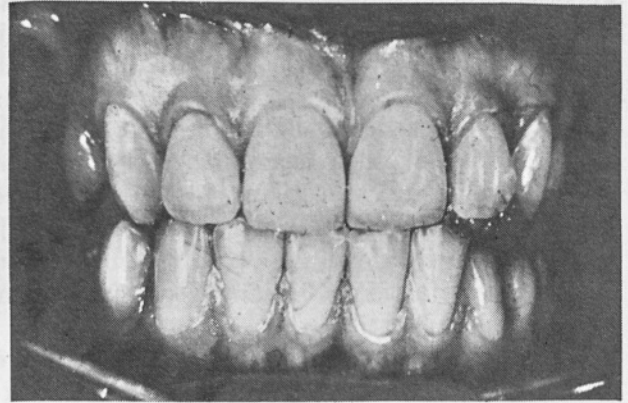
Dar vienas iš žymių žmonių minėtinas, yra visų gerai pažįstamas, visada gražiai besišypsas, prezidentas (nuotrauka 7).

7. Jimmy Carter.

Dabar truputį atidžiau pasižiūrėkime į jo dantis. Aplink dantis matoma gingyva yra raudona ir patinusi. Virš iltinio danties gingyva atsitraukusi. Atrodo, kad Jimmy Carter turi periodontinę dantų ligą. Kaip gi ta gingyva turėtų atrodyti? Kaip matome nuotraukoje 8, dantys švarūs, nesimato maisto ir bakterijų mišinio dėmių (plaque). Dantų gingyva rožinės spalvos, o ne aštriai raudonos. Nesimato gingyvos patinimo. Matosi tik naturalus gingyvos epitelio nelygumas "stippling". Dabar palyginkime šią nuotrauką su kita (9). Čia jau matome aštrų nekrotizuojantį, ulceratyvinį gingyvitą, trumpai sakant "ANUG". Gingyva aštriai raudona, baltos dėmės matosi prie gingyvų ir prie dantų, burna dvokia blogu kvapu. Čia aiškiai periodontinė liga. O kaip su dantimis paveiksle 10? Sky-

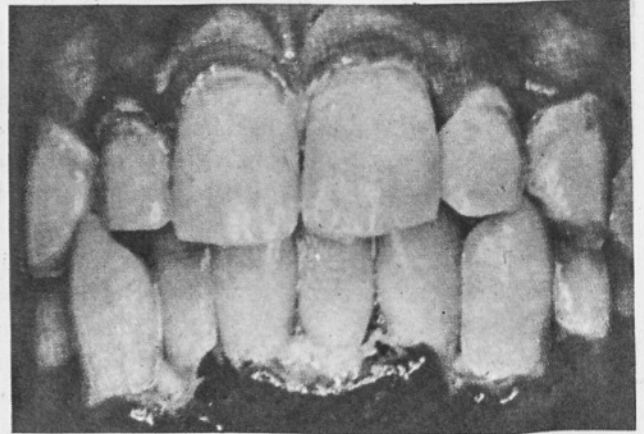
lių dantyse nesimato ir dantys atrodo pusėtinai švarūs, bet arčiau pasižiūrėjus, matome patinu-

8. Sveiki dantys.

šia gingyvą. Tai irgi periodontinė liga. Po kurio laiko gingyva nusmuks ir dantys pradės klibėti.

Periodontinė dantų liga yra didžiausia dantų praradimo priežastis. Taigi, vieną gražią dieną mūsų prezidentas gali prarasti savo dantis. Bet

9. Auštrus gingyvitą.

10. Periodontitas.

DR. JONAS BASANAVIČIUS -- LIETUVIŲ TAUTOS ATGIMIMO TĖVAS

JONAS PUZINAS

PASKAITA SKAITYTA P. L. G. S. SUVAŽIAVIME

Sena mūsų tauta, ilgus amžius išsaugojusi savo papročius ir tradicijas, tą brangiausią mūsų tėvų ir protėvių palikimą. Gilios lietuvių tautos praeities šaknys, turtinga ir įvairiaspalvė jos istorija. Pro mūsų akis lyg kokiame filme praslenka įvykiai ir žmonės, krašto valdovai ir laisvės gynėjai, artojai ir plonų drobių audėjėlės, bevardžiai liaudies dainų ir jų melodijų kūrėjai, mokslo, meno ir kultūros žmonės. Pastarųjų būryje visu savo doroviniu ūgiu, moksliniu ir tautiniu svarumu, politiniu brandumu ir patriarchališku išvaizdingumu iškyla dr. Jonas Basanavičius, ne be reikalo gavęs Lietuvos patriarcho vardą. Visas pusšimtis metų J. Basanavičiaus veiklos yra didžiai susijęs su lietuvių tautiniu atgimimu ir Lie-

Dr. J. Puzinas.

ar nepraranda visi dantis su laiku? Nebūtinai. Ypač jeigu atitinkamai prižiūrimi dantys. Todėl pastebėjus periodontinės ligos simptomus neatidėliojant toks pacientas turi būti siunčiamas pas dantistą arba periodontistą, nes daugelio atvejų dantis dar galima išgelbėti.

Bibliografija:

- Demostenas... Ann. Dent 28:1018, March 1969
 Washingtonas... Smithsonian, Feb. 74
 JADA April 1933, W. J. Pryor
 S. Freudas... JADA Feb. 1968 vol 76
 T. A. Curtis and R. Cantor
 Elzbieta... JADA May 1967 vol 74
 B. H. Lavine

1977 metų lapkričio mėnesio "Dental Student" žurnale, randame straipsnį apie dvi lietuves dantų gydytojas, chicagietes, dirbančias viename dantų kabinete, būtent, daktarę Aliciją Ruibienę ir jos dukrą, Vitaliją Vasaitienę. Žurnalo straipsnis pabrėžia tą faktą, kad Lietuvoje dantų gydytojo profesija buvo dominuojama moterų, tuo tarpu Jungtinėse Amerikos Valstybėse, moterys tik dabar pradeda įeiti į odontologijos profesionalų tarpą. Tame straipsnyje taip pat aprašyta dr. Ruibienės profesinis bei privatus gyvenimas.

tuvos valstybės atsikūrimu. Tą J. Basanavičiaus poveikį mūsų tautinei stiprybei yra vaizdžiai nusakęs Valstybės prezidentas Antanas Smetona savo kalboje, pasakytoje Karo muziejuje prie J. Basanavičiaus paminklo laidotuvių dieną:

"Kelintą dieną gedime mūsų tautos atgimimo tėvo ir juo didžiuojamės, kad mus apmirusius pažadino naujan gyveniman. Kiek daug skirtumo rados Lietuvoje per tas kelias dešimtis metų, kada Basanavičius pradėjo mūsų tautos budinimo darbą ir kada jį baigė! Tuomet Lietuvių žemę klojo pilkas rūkas ir tviskėjo tik gili aušra, o dabar visa diena išaušus ir saulė šviečia gausingais spinduliais. Basanavičius kaip Mozė vedė mus iš tyrumų pažadėjo žemėn, laisvojon Lietuvon. Drauge su kitais jaunikaičiais vyrais tarė jis anuomet: Pajudinkime, vyrai, žemę, ir lietuvių žemę pajudėjo, lietuvių sąmonė buvo iš tautiško miego" (A. Smetonos Pasakyta parašyta. 1927-1934. Kaunas, 1935, p. 178).

J. Basanavičiaus veikla yra tokia plačiašakė, kad viename straipsnyje neįmanoma bent kiek išsamiau nušviesti jo didžiulės apimties darbo sritis. Juk J. Basanavičius buvo mūsų tautinio atgimimo žadintojas, pirmojo tikrai lietuviškos dvasios laikraščio "Aušros" kūrėjas, kovotojas dėl Lietuvos laisvės, pradėdamas 1905 metų Didžiojo Vilniaus Seimo ir baigiant 1918 metų Vasario 16-tosios aktą, atkaklus kovotojas dėl lietuvių kalbos teisių Rytų Lietuvoje, tautosakininkas, išleidęs 5 tomus pasakų, padavimų, sakmių ir du tomus "Ožkabalių dainų", publicistas, mokslininkas, Lietuvių mokslo draugijos Vilniuje steigėjas ir du dešimtmečius vadovavęs šiai reikšmingai mokslinei organizacijai, aukštos kvalifikacijos gydytojas ir t.t. Ryšium su J. Basanavičiaus mirties penkiasdešimtmečiu, pabandysiu išskirti jo nuopelnus lietuvių tautiniam atgimimui.

Pradžiai keletas orientacinių datų iš J. Basanavičiaus gyvenimo.

Jonas Basanavičius gimė 1851 metais lapkričio 23 d. Ožkabalių kaime, Bartininkų vls., Vilkaviškio aps., lietuviškoje ūkininkų šeimoje. 1873 m. baigęs Marijampolės gimnaziją, įstojo į Maskvos universitetą, kur 1879 metais gavo medicinos gydytojo diplomą. Nuo 1880 iki 1905 metų buvo gydytoju Bulgarijoje, dar kiek pagilinęs studijas Prahoje ir Vienoje. Išgyvenęs 25-rius metus užsienyje, 1905 m. vasarą grįžo Lietuvon ir apsigyveno Vilniuje. Čia įsijungė į lietuvių kultūrinį, visuomeninį ir politinį darbą. Čia mes jį matome priekyje Didžiojo Vilniaus Seimo 1905 m., kovoje dėl Lietuvos laisvės I pasaulinio karo metu, 1917 m. Vilniaus konferencijoje, kur buvo išrinktas Lietuvos Tarybos nariu, 1918 m. Vasario 16 dieną paskelbė Lietuvos nepriklausomybės atstatymo aktą. Po to, niekur nesitraukdamas, išbuvo Vilniaus sargyboje iki pat savo mirties — 1927 m. vasario 16 d.

Kokioje gi aplinkoje brendė J. Basanavičius ir jo tautinė sąmonė? Jei anksčiau mokslas buvo prieinamas pasiturinčio luomo žmonėms, davusiems mums daugiausia svetimos dvasios inteligentijos, tai 1861 m. panaikinus baudžiamą Lievoje, plačiau atsivėrė mokyklų durys ir valstiečių vaikams. Ypačiai Užnemunėje ir Žemaičiuose atsirado mokslus išėjusio jaunimo, suvaadinusio reikšmingą vaidmenį lietuvių tautiniame atgimime. Daugiausia lietuviškos dvasios šviesuomenės davė Suvalkų, Marijampolės, Mintaujos ir Šiaulių gimnazijos bei Veiverių mokytojų seminarija. Tiems iš lietuviškojo kaimo kilusiems jaunuoliams buvo puikiai pažįstami visi Lietuvos rūpesčiai ir

jie ėmė planingai skleisti tautinę sąmonę žmonėse, šviesti savo tautiečius ir vėliau jau brandinti Lietuvos valstybingumo mintį. Neseniai vienas čekas yra apskaičiavęs, kad 1880-1885 m., vadinasi priešauryje ir "Aušros" ėjimo metu, buvo 257 lietuvių veikėjai. Vien tik "Aušra" buvo sutelkusi per 70 bendradarbių. Pradžioje daugumą veikėjų sudarė studentai, vėliau — įvairių profesijų inteligentija: gydytojai, vaistininkai, teisininkai, inžinieriai, mokytojai ir kt. Daugumas jų buvo kilę iš kaimo (96,5%). Daugiausia inteligentijos yra davusi Užnemunė, po to seka Žemaičiai, Šiaurės ir Rytų Lietuva (M. H r o c h, Die Vorkaempfer der nationalen Bewegung bei den kleinen Voelkern Europas. Praha, 1968, p. 66-71).

XIX a. pabaigoje lietuvių inteligentijos skaičius gerokai pašoko į viršų, bet ne visi išliko gyvi lietuvių tautai: vieni, apsigyvenę Rusijoje ir sukūrę mišrias šeimas, nutolo nuo lietuviškojo kamieno, kiti, gavę darbo Lenkijoje, sulenkėjo. Tačiau išaugo gražus būrys tokių šviesuolių, kurių nepaveikė svetimos įtakos. Jų tarpe šviesiu pavyzdžiu yra J. Basanavičius, atsistojęs net viso mūsų tautinio atgimimo sąjūdžio priešakyje.

Kurios gi aplinkybės užgrūdino jo lietuvišką dvasią ir suteikė jo lietuviybei stiprybės bei atsparumo? Pirmiausia tvirtą lietuviybės pagrindą davė tėvai, gimtasis Ožkabalių kaimas, gausus tautosakos turtais ir apylinkėse aptinkami senieji piliakalniai, apipinti gražiais padavimais, bei laukuose randamos įvairios senovės liekanos. Apie tų gilios praeities paminklų poveikį štai kaip rašo pats J. Basanavičius savo autobiografijoje:

"Drauge su pasakomis apie "kryžiokus", piliakalniai jau nuo pat mažų dienų mano akis ir širdį prie savęs traukė. Netoli nuo Ožkabalių, Piliakalnių kaimo laukuose... yra gražus piliakalnis... Šitą didį, labai gražų, neišpasakytinai dailioje, ramioje vietoje ant daubos kranto paliai Aistos upę stuksantį kalną, aš jau nuo jaunystės pradėjau lankyti... Iš mažo jau buvau girdėjęs pasakojant apie užkerėtas ir uždarytas jame labai dailias mergas; jog jis buvęs supiltas sterblėmis ir kepurėmis... Pajevonin su tėvais į atlaidus važinėdamas, vėliau susipažinau su Pajevonio piliakalniu, dar vėliau su Kaupiškų, arti Prūsų sienos, Rudaminos, Lakynų ir kt. Ant šitų kalnų, galiu drąsiai sakyti, susitvirtino mano lietuviškumas" (D-ro Jono Basanavičiaus autobiografija. Vilnius, 1936, p. 12-13).

1866 m. J. Basanavičius įstojo į Marijampolės apskrities mokyklą, jau baigdamas keturio-

liktuosius metus. Buvo gerokai ištįsęs. J. Basanavičius ūgiu buvo susirūpinęs mokyklos inspektorius, sulenkėjęs prancūzas Aleksandras Langry — ką jis darys, kai atvyksią revizoriai? "Aleksandras Langry, pažiūrėjęs į mano ūgį, ilgas kojas, sako: "Nežinau, ką reiks daryti su jo ilgoms kojoms, jam revizijon atvažiaus — po suolu pakišim" (Autobiografija, l. c., p. 16). Tas ilgakojis Basanavičius gimnazijoje gerai mokėsi, skaitė lietuviškas knygas, jau trečioje klasėje susipažino su Donelaičio "Metais", Adomo Mickevičiaus, L. Kondratavičiaus poezija, o "Kondratavičiaus "Margier" daugybę kartų skaičiau ir kuone viską iš atminties atkartoti buvau išmokęs" (Autobiografija, l. c., p. 20). Ypačiai domėjosi Lietuvos istorija. Apie tai J. Basanavičius savo autobiografijoje rašo: "Pirmąsias žinias iš lietuvių praeities nuo mano tėvo įgijau; tai buvo žinios apie mūsų krašto baudžiamą ir kt.; vėliau Stryckovskio "Kronika polska, litewska, žmódska" (Królewiec 1582) buvo mano vadovu; Guagnini, Długosz'as, Kromeras ir kt. kronistai, o vėliau Kraševskio raštai turėjo didelę į mane įtakmę, ir aš gimnazijoj dar būdamas patogiai buvau su lietuvių istorija susipažinęs" (Autobiografija, l. c., p. 20-21). Sekėsi jam ir kalbos: lotynų, graikų, buvo geras rusų kalbos stilistas; išmoko ir lenkiškai. Gimnazijoje pradėtas susidomėjimas Lietuvos praeitimi lydėjo jį visą gyvenimą.

Maskvos universitetan atvyko jau būdamas visiškai sąmoningas lietuvis. Čia surado nemažą būrelį lietuvių studentų. Vieni buvo geri lietuviai patriotai, su kuriais "medegą rinkom, projektus taisėm, apmąstydami būdą atgaivinimo mūsų tautos", kiti "į lenkišką pūtė dūdą", o dar kiti "pralobėliai-lietuviai strimagalviais iš savo lietuviško kailio pirmieji nėrėsi" (J. Basanavičius, Iš istorijos mūsų atsigavėliavimo. — "Varpas", 1903, Nr. 3, p. 66-67). Ypačiai artimai draugavo su Vincu Pietariu, vėliau parašiusiu istorinį romaną "Algimantą". Mikalojus Katkus, "Balanos gadynės" autorius, rašo, kad jis, 1873 metais įstojęs į Maskvos universitetą, ten susipažinęs su J. Basanavičium, V. Pietariu ir kitais studentais. Su J. Basanavičium ir V. Pietariu "Susieidami mes šnekėjom vien apie lietuviškus tėvūnainiškus reikalus, nieko kito" (Mikalojus Katkus, Raštai. Vilnius, 1965, p. 460). M. Katkaus tvirtinimu, J. Basanavičius ir V. Pietaris šalinosi nuo artimesnio draugavimo su lenkais ir lenkuojančiais lietuviais.

J. Basanavičius, baigęs medicinos studijas, nepasiliko Rusijoje, nes nebūtų galėjęs dirbti lie-

tuvybei. Gavęs Bulgarijos Vidaus reikalų ministerijos medicininės tarybos pirmininko dr. D. Molovo kvietimą užimti gydytojo vietą, 1880 m. pradžioje atvyko į Sofiją ir buvo paskirtas Lom Palankos departamento, į kurį įėjo trys apskritys, vyriausiuoju gydytoju su 50 lovų ligonine. Be to, dar vertėsi privačia gydytojo praktika. Nuo tiesioginio darbo atliekamą laiką skyrė lietuviškiesiems reikalams: tyrinėjo etnologiją, lietuvių praeitį, rašinėjo į Prūsiose einančius lietuviškus laikraščius, pavyzdžiui, į "Lietuvišką Ceitungą" ir kt. Ir kai 1882 m. gale kuriam laikui apsigyveno Prahėje, ėmė įgyvendinti savo mintį — leisti Didžiajai Lietuvai skirtą grynai lietuviškos dvasios laikraštį "Aušrą". Ir 1883 m. kovo mėnesį Ragainėje pasirodė dr. J. Basanavičiaus redaguojama "Aušra". Tai reikšmingas laikraštis, užėmęs svarbią vietą lietuvių tautinės sąmonės žadinimo grandinėje. "Aušros" programiniai dėsniai iš dalies nusakyti J. Basanavičiaus prakalboje ("Aušra", 1883, Nr. 1, p. 3-7). Štai kai kurie būdingesni pasisakymai:

1. Per ilgus amžius mūsų giminė taip buvo paniekinta ir prispausta, jog reikia stebėtis, kad ji iki šiai dienai dar gyva liko;

2. Senovės laikais apgyvendinusi kone dvigubą žemės plotą, ji šiandien visose šalyse taip susimąžinusi, jog tepriylgsta šešėliui mūsų senosios Lietuvos;

3. Šiandien visi mokyti vyrai, kurie pažįsta mūsų gyvenimą ir jo sunkumus, vienu balsu sako, jog tie kaimynai, kurių valdžioje yra mūsų gentis, siekią, kad mes, jei ne šiandien, tai už metų kitų, pavirstume vokiečiais ar slavais;

4. Bet ir mes esame tokie patys žmonės, kaip ir mūsų kaimynai, ir norime naudotis visomis teisėmis, priklausančiomis visai žmonijai, lygiai ir su mūsų kaimynais;

5. Tarp tokių teisių pirmutinė būtų ta, kad Lietuvoje lietuviai mokslą ir švietimą gautų lietuviškose mokyklose ("mokslynčiose");

6. Šiandien mes visi gana gerai numanome, jog mokyklos ("iškalos", "šuilės") su svetimomis mokslo kalbomis daugiausia lietuvius paverčia svetimais;

7. Turime mes patys rūpintis savo dabarnykščiais reikalais;

8. Ko neduoda mokyklos ("mokslynčios"), patys turime atlikti;

9. Mūsų ypatingiausias ir didžiausias rūpestis bus duoti pažinti mūsų broliams Lietuvoje senovės gadynės įvykius ("nusidavimus") ir darbus ("veikalus") mūsų garbingų sentėvių, ku-

rių darbus ir tėviškės meilę užmiršę, nežinome mes patys, kurių tėvų esame sūnūs bei anūkai;

10. Jei kiekvienas geras sūnus godoja savo tėvus ir tėvų tėvus, tai ir mes, šios dienos lietuviai, turime sekti gerų senovės Lietuvos sūnų pavyzdžiu;

11. Todėl pirmiausia turime pažinti jų senovišką gyvenimą, būdą, dabą ir tikybą, jų darbus ir rūpesčius;

12. Pažinę jų gyvenimą, geriau pažinsime juos, o juos pažinę — ir patys pasižinsime.

Ir laikytasi tų prakalboje nusmaigstytų programinių gairių: Lietuvos praeitis kelta aukštyn, gražinta ir, galima sakyti, beveik garbinta. Tuo senovės pažinimu norėta labiau sužadinti ir sustiprinti lietuvių tautinę sąmonę. J. Basanavičius ir savo straipsnį "Apie senovės Lietuvos piliis" baigia šiais būdingais žodžiais: "Jei Lietuva iki šiais dienai dar gyva liko, tuomi mes kalti esame stiprybei mūsų garbingų prosenių bei prailusiems mūsų piliakalniams . . . Atsiminkime mūsų garbingų senelių darbus, . . . rūpinkimės prabočių pavyzdžiu sekdami visuomet būti tikrais lietuviais, mylinčiais savo nuvargintą žemę, savo mylimą kalbą bei mūsų tautos reikalus" ("Aušra", 1884, Nr. 1-3, p. 52).

J. Basanavičius, norėdamas atkurti kiek galint senesnę ir garbingesnę lietuvių praeitį, ieškojo lietuvių protėvių bei jų kultūros šaknų Balkanuose ir Mažojoje Azijoje. Bestudijuodamas trakų, frigų ir kitų jiems giminingų tautų bei kilčių kalbos likučius (asmenvardžius, vietovardžius), jų senąją religiją, papročius, jis pastebėjo giminingų bruožų su lietuviais bei jų giminaičiais prūsais bei latviais. Tai jo pastebėjimai trakų-frigų giminystei įrodyti J. Basanavičius rinko medžiagą net keliasdešimt metų. Savo tyrinėjimų rezultatus skelbė "Aušroje", atskiromis knygutėmis ir pagaliau 1921 m. išleistu didžiuliu veikalu "Apie trakų prygų tautystę ir jų atsikėlimą Lietuvon". Ilgos kalbinės, istorinės, archeologinės ir etnologinės studijos išvados yra šios: 1. Trakų kiltys gyvenusios nuo Medijos (senovės valstybė, buvusi Irane) rytuose, beveik visoje pietinėje Europoje iki pat Atlanto vakaruose; 2. Lietuviai, latviai ir prūsai esą tiesioginiai palikuonys trakų ir dakų, gyvenusių šiaurinėje Balkanų pusiasalio dalyje, abipus Dunojaus (todėl ir Dunojus minimas lietuvių liaudies dainose); 3. Trakai II a. po Kr. atsikraustę net iki Baltijos pakraščių ir apsigyvenę Nemuno bei Dauguvos baseinuose; 4. Trakų kalba išlikusi gyva dabartinėje lietuvių kalboje.

Tą J. Basanavičiaus trakiškosios lietuvių kilmės teoriją sukritikavo kalbininkas Kazimieras Būga. Ir kiti kalbininkai laiko, kad trakai su lietuviais yra buvę giminingi, nes yra kilę iš tos pačios indoeuropiečių šakos, bet jų tapatinimą laiko klaidingu. Labai taikliai yra apibūdinęs kun. J. Tumas-Vaižgantas J. Basanavičiaus pažiūrą į lietuvių tautos praeities tyrinėjimą: "Jo objektas — lietuvių tautos gyvybė. Šiam tikslui jis ir skęsta į mokslą. Mokslas tai tik viena priemonė tautai gaivinti . . ." (Vaižganto Raštai, IV. Kaunas-Vilnius, 1922, p. 102-103).

"Aušra" ypatingai kėlė gimtosios kalbos reikšmę, aukštino jos senoviškumą ir turtingumą. Atskiruose straipsniuose nusiskundžiama, kad daug kur žmonės vengia lietuviškai kalbėti ir tuo būdu kalba nykstanti. Visai teisingai pastebima, kad "Drauge su sunaikinimu kalbos išnaikinta tapo ir senovės Lietuvos dvasia, kalbai ir dvasiai sunykus, nuvargo ir visa mūsų giminė . . ." ("Aušra", 1883, Nr. 4, p. 90).

J. Basanavičiaus įkurta "Aušra", vėliau redaguota J. Šliūpo, J. Mikšo, M. Jankaus, kad ir teėjo trejus metus, bet įstengė užžiebt lietuvių tautinio sąjūdžio liepsną ir uždegti lietuvių širdis tėvynės meile. "Aušra" daugeliui mūsų inteligentų buvo padariusi lemiamą įtaką jų tolimesniam tautiniam darbui, pavyzdžiui, Vincui Kudirkai, Jonui Jablonskiui ir kitiems. Sustojus "Aušrai", lietuviai jau nebegalėjo apseiti be savo laikraščio. Mūsų inteligentijai vis labiau skirstantis ideologinėmis grupėmis, atsirado visas būrys laikraščių: 1887 m. "Šviesa", 1889 m. — "Žemaičių ir Lietuvos Apžvalga", 1889 m. — "Varpas", 1896 m. — "Tėvynės Sargas" ir kiti. Visi jie buvo leidžiami Mažojoje Lietuvoje ir slapta per sieną knygnešių gabenami į rusų okupuotą Didžiąją Lietuvą. Tie laikraščiai ėjo Prūsiose tol, kol 1904 m. gegužės 7 d. buvo leista lietuvių spauda. Ir 1904 m. gruodžio 10 d. Vilniuje išėjo jau legaliai leidžiamas pirmasis lietuvių dienraštis "Vilniaus žinios". To dienraščio įsteigėjas Petras Vileišis štai kaip išreiškė savo jausmus įžanginiame žodyje:

"Koks tai mums džiaugsmas! Tatai, ko mes taip ilgai geidavome, dabar išsipildė. Turime spaudą ir dienraštį! Dabar mes, lietuviai, nebesijusime taip apleistais, kaip tatai iki šioliai buvo . . . Dabar mes patys kasdien galėsime apsvarstyti klausimus, kurie mums labiausiai rūpi ir ant kurių labiau ar mažiau mūsų gyvenimo gerovė guli. Dabar mes nebesijausime palaidais, o būsime, tarsi, į vieną kūną surišti: viens apie

kitą lengviau žinią turėti galėsime, viens su kitu lengviau susiprasime. Taigi teesti garbė ir šlovė visiems tiems, kurie prisidėję yra prie to darbo, per kurį mes šiandien spaudą turime!" ("Vilniaus žinios", 1904, Nr. 1).

Galime įsivaizduoti, koku džiaugsmu J. Basanavičius sutiko tą pirmąjį lietuvių dienraštį, jau legaliai einantį ir laisvai plintantį Lietuvoje. Todėl visai nenuostabu, kad 1905 m. rugpiūčio 1 d. grįžęs Lietuvon, tą pačią dieną į pavakarį pirmiausia aplankė Gedimino pilies kalną Vilniuje, o rytojaus dieną — "Vilniaus žinių" redakciją ir pietavo su dienraščio steigėju Petru Vileišiu bei redakcijos nariais Jonu Kriaučiūnu ir Kaziu Puida (Autobiografija, I, c., p. 87).

J. Basanavičiaus ir kitų aušrininkų pradėtas lietuvių tautinio atgimimo sąjūdis sparčiai plėtėsi, lietuvių inteligentijos skaičius tolydžio didėjo. "Varpas" tęsė "Aušros" pradėtas tautinės vienybės tradicijas. Vienybės reikalą didysis varpininkas dr. Vincas Kudirka yra šiaip pasisakęs:

"Kas bus, jeigu nelaimė užklups mus greičiau, nei spėsime susivienyti ir suprasti, kad reikalas tėvynės visiems yra vienas, kad jis yra aukštesnis už atskirų partijų egoizmą, kad už tą tėvynės reikalą priešingiausios partijos turi stoti su alyvos šakele ir užmiršti asmeninius nesutikimus". Tai žodžiai, kurie ir šiandien turėtų pasiekti visų lietuvių protus ir širdį! Ir įvairiomis progomis giedodami Lietuvos himne to paties V. Kudirkos žodžius "Vardan tos Lietuvos vienybė težydi" tariame juos automatiškai ir beprasmiškai.

Kai "Aušra" nedrąsiai primindavo kovos reikalą su rusų valdžia, idealistiškai tikėdama, kad teisė turi įsigalėti visoje žmonijoje, taip pat ir Lietuvoje, "Varpas" visai aiškiai kėlė aikštėn valdžios daromas neteisybes ir griežtai pasisakydavo prieš rusinimo politiką. Aiškiai kryptį smaugstė ir "Tėvynės Sargas", redaguojamas kun. Juozo Tumo-Vaižganto. Jau brendo mintis išgauti Lietuvai autonomiją etnografinėse ribose. Tai Lietuvos valdymosi forma, kurią tuo metu, to meto politinėse sąlygose, tikėta lengviau pasiekti. Ir 1905 m. Didžiajame Vilniaus seime, kuriam sušaukti ir jį pravesti daug pastangų yra įdėjęs ir J. Basanavičius, dar ribotasi Lietuvos autonomijos reikalavimu. Tačiau I pasaulinio karo metu J. Basanavičiaus ir kitų didžiulio būrio Lietuvos sūnų, tiek gyvenančių Lietuvoje, tiek ir išsisklaidžiusių užsienyje bei Rusijoje, jau siekta visiškai Lietuvos nepriklausomybės ir tas siekis įgyvendintas 1918 m. Vasario 16-tąją dieną, kada J.

Basanavičius, kaip vyriausias amžiumi Lietuvos Tarybos narys (jis tuomet jau ėjo 67-tuosius metus), perskaitė ir pirmuoju pasirašė Lietuvos nepriklausomybės atstatymo aktą.

Po to J. Basanavičius jau galėjo daugiau atsidėti moksliniam darbui ir 1907 m. jo paties įsteigtos Lietuvių mokslo draugijos ugdymui. O ta draugija, ištisis du dešimtmečius vadovaujama J. Basanavičiaus, išaugo į rimtą mokslo įstaigą. Lietuvių mokslo draugija buvo kaip tikras J. Basanavičiaus kūdikis, kuriuo visą laiką tėviškai rūpinosi. Ypačiai nesaugūs draugijos rinkiniams buvo Pirmojo pasaulinio karo metai. Mykolas Biržiška, kuris tuo metu gyveno Vilniuje ir padėjo tvarkyti draugijos lituanistinę biblioteką, apie J. Basanavičiaus rūpestingumą rašo:

"Karo metu perkėlus draugiją prie Aušros Vartų gatvės, o paskui į dr. Domaševičiaus namus prie Gimnazijos skersgatvio (netoli Lukiškių aikštės), Basanavičius kur dirbo, ten pat (kabinete) ir nakvojo, teapleisdamas draugijos butą tik pietų pavalgyti "Inteligentų valgykloje" Dominikonų gatvėje ir vakare nueidamas į kurios kitos lietuvių draugijos posėdį, kurių jis niekad neapleisdavo ir į juos nepavėluodavo, arba į lietuvių vaidinimus, koncertus ir kitokius lietuvių, tiksliai lietuvių pobūvius. Žiemą šalo, kad ir kailinėliais užsivilkęs, bet draugijos komiteto jo kabinetui kurenti skiriamų lėšų tam neišleisdavo..." (M. Biržiška, Lietuvių tautos kelias, II, Los Angeles, 1953, p. 184-185). Ne gana to: "Visą savo laiką skirdamas draugijai, kuriai kiti Komiteto nariai, tarnaudami ar dirbdami redakcijose ir kitur, nedaug begalėjo benu-dirbti, jis atlikdavo ne tik savo — pirmininko — darbą, bet ir pavaduodavo, dažnai niekieno nepavedamas, ir kitus Komiteto narius — sekretorių, bibliotekininką ar kurį kitą pareigūną... Basanavičiui taip pat tekdavo atlikti ir susijusias su draugijos veikimu formalybes..." (M. Biržiška, Lietuvių tautos kelias, II, p. 185-186).

Lietuvių mokslo draugija buvo išaugusi į didžiulę organizaciją ir į jos darbą buvo įsijungę daugumas to meto lietuvių inteligentinių pajėgų. Per visą savo veikimo laikotarpį, nuo 1907 iki 1940 m., draugija turėjo apie 2000 narių. Kasmet šaukiamuose draugijos suvažiavimuose būdavo aptariami jos darbai bei planai ir skaitomi referatai iš įvairių mokslo sričių: istorijos, etnografijos, kalbotyros, teisės, ekonomikos, geologijos, muzikos ir kt. Skaityta referatų ir valdybos posėdžiuose. J. Basanavičiaus sumanymu, 1919 m. veikė Aukštieji mokslo kursai. Vokiečių okupaci-

jos metu, kada pradėjo kurtis lietuviškos mokyklos, draugija iki 1918 m. rudens paruošė ir išleido net 56 vadovėlius. Draugija 1907-1936 m. išleido 5 tomus mokslinio žurnalo "Lietuvių Tauta". Biblioteka turėjo net 31.000 knygų. Ypačiai turtingas yra buvęs archyvas, į kurį buvo sutelkta daugybė dokumentų ir rankraščių. Tautosakos archyve 1940 m. buvo per 50.000 vienetų lietuvių liaudies dainų, pasakų, patarlių, mįslių, prietarų, burtų ir kt. Muziejus turėjo šiuos skyrius: Etnografijos, Archeologijos, Istorijos ir Gamtos. Be to, draugija turėjo per 300 paveikslų, skulptūrų ir kitokių meno kūrinių. J. Basanavičius 1907 m. draugijos atidaromajame žodyje buvo išreiškęs viltį, kad Lietuvių mokslo draugija kada nors pavirs Lietuvos Mokslų akademija ("Lietuvių Tauta", kn. I. Vilnius, 1910, p. 160). Tie jo lūkesčiai bent dalimi išsipildė: visi Lietuvių mokslo draugijos rinkiniai 1940 m. buvo įjungti į naujai įsteigtą Lietuvos Mokslų akademiją.

J. Basanavičiaus artimieji apie jo asmenį, būdą

Maža beturime žmonių, kuriems teko dirbti drauge su J. Basanavičiumi. O mums yra labai įdomu sužinoti apie jo asmenį, būdą. Turime kai kurių iškiliųjų mūsų asmenų prisiminimų apie J. Basanavičių. Čia stabtelėsiu ties J. Basanavičiaus charakteristika, duota dr. Kazio Griniaus (1866-1946), kan. Juozo Tumo-Vaižganto (1869-1933) ir Mykolo Biržiškos (1882-1962). Pradėkime anksčiausiai J. Basanavičių pažinusio dr. K. Griniaus atsiminimais.

Kai 1905 m. J. Basanavičius grįžo Lietuvon, Marijampolėje jis aplankė Petrą Kriaučiūną. P. Kriaučiūnas savo svečią nusivedęs pas Grinius. Dr. K. Grinius šiaip charakterizavo J. Basanavičių:

"Aš pamačiau labai dailų barzdotą, vidutinio ūgio, apie 50 m. su viršum amžiaus vyrą. Atrodė nuvargęs, lėtai, be veivos, kalbąs, lėtai galvojęs žmogus. Tuoj buvo pradėjęs ilgą pasakojimą apie "levus" lietuvių mitologijoje. Nuobodu buvo klausyti. Mano opozicijos nepakėlė, tuoj susiraukė ir nutilo... Neilgai laukus, po 1905 m. Didžiojo Vilniaus Seimo, teko man užėti į Niškovskio viešbutį pas Basanių. Jis gulėjo sofoje ir skundėsi dar neatsipeikėjęs po tų pirčių, kurias buvo seime jam sukūrę visokie Siručiai (= Sirutavičius), Kairiai (= Steponas Kairys) ir kiti kairieji elementai. "Jų balsas dar ir dabar man galvoje grigžda, tegul juos dievai! — besišypsodamas tarė Basanavičius" (Dr. Kazys Grinius, Atsiminimai ir mintys, II. Chicago, 1962, p. 219).

Toliau dr. K. Grinius apie J. Basanavičių savo atsiminimuose rašo:

"Kalbėtojas Basanavičius buvo gana monotonus, kalbėdavo per ilgai, per dusliai, be energijos, be karščio, bet kalbėdavo turiningai ir dažniausiai gerai pasirusęs. Kur kas maloniau būdavo skaityti jo rašinius. Susirinkimų pirmininkas jis buvo vidutinis, bet susirinkimus savo kantrybe ir ištverme baigdavo tvarkingai. Tą techniką jis mokėjo. Apie save Basanavičius buvo geros nuomonės... Apie Basanavičių sukinėdavosi Vilniuje visa eilė palydovų, kaip Jonas Kriaučiūnas, Pranas Klimaitis, Daujotas (= Lentvario fabrikantas), kun. Ambražas; atlankydavo jį daugelis provincijos lietuvių. Kaip Romoje būnant, privalu aplankyti popiežių, taip, atkeliavus į Vilnių, lietuviui patriotui reikėdavo pamatyti Basanavičių. Tik socialdemokratai į Basanavičių žiūrėdavo su tam tikra pašaipą, kaip į kokią senieną; bet, kai reikėdavo rinkti Lietuvių Mokslo Draugijos vadovybę, tai ir jie atiduodavo Basanavičiui balsus" (K. Grinius, Atsiminimai ir mintys, II. Chicago, 1962, p. 220-221).

J. Tumas-Vaižgantas apie J. Basanavičiaus asmenį, būdą ir pasaulėžiūrą

J. Tumas-Vaižgantas, kuris Vilniuje iš arti pažino J. Basanavičių, šiaip nusako jo asmenį, būdą ir pasaulėžiūrą:

"Pirmon galvon tai, kad jis patsai nusimano esąs — Basanavičius. Jis mėgsta, kad apie jį kalbėtų, rašytų, jį pieštų, lipdytų". Su J. Basanavičiumi skaitėsi įvairaus įsitikinimo žmonės: "Basanavičiaus privengė didžiausi peštukai ir akiplėšos, kaip aš ir mūsų socialai (= socialistai), būdami valdyboje" (Vaižganto Raštai, IV. Kaunas-Vilnius, 1922, p. 100-101).

J. Tumas-Vaižgantas taip aptaria J. Basanavičiaus būdą:

"Planingas, programinis žmogus... kiekviename žingsnyje. Veikėjas, kuriam per visą amžių tešvietė tas vienas tikslas, teviliojo tas vienas gyvenimo uždavinys — vaisingai, be afektacijų, be afišavimosi, be reklamų tarnauti savaji tautai in toto; tokiai, kaip ji yra bet tik ji būtų gyva ir į žmonijos turtų išdyną įdėtų tai, ko ji turi originalaus, šviežio, naujo. Aukštasis tikslas neleido Basanavičiui būti bent kuriame dalyke — šališku. Tuo jis laimėjo tokią nepaprastą ir pavydėtina tautos pagarbą ir meilę" (Vaižganto Raštai, IV. Kaunas-Vilnius, 1922, p. 104-105).

J. Tumas-Vaižgantas paliečia ir pasaulėžiūrą

nius J. Basanavičiaus įsitikinimus:

"Aš neatmenu, ar Basanavičius yra kada nors plūdes ant bajorų. Aiškiai gi esu girdėjęs: aš niekad neesu nei raštu, nei žodžiu užgavęs kunigo, kaip kunigo. Vieną kartą aplankiau aš jį sergantį, atvažiavęs iš provincijos. Basanavičius džiaugėsi. Girdi: — Tu nežinai, kunige Juozai, kaip aš tave myliu! Taip pat jis pasakytų, o gal yra ir pasakęs, bajorui, socialui. Basanavičius liberalas ir indifirentas religijos dalykuose. Bet kai tauta džiaugias kuo ar liūdi ko savo bažnyčioje, Basanavičius pirmas ten. Jis — tautos narys moksle, namie ir aikštėje. Jis organizuotas tautos žmogus, tautos rūmo viena plytelė, kurios nevalia iš sienos ištrupinti" (Vaižganto Raštai, IV. Kaunas-Vilnius, 1922, p. 104).

Mykolas Biržiška apie J. Basanavičių

Mykolas Biržiška, daugiau kaip 30 metų jaunesnis už J. Basanavičių, su juo susidūrė 1907 m., kai, baigęs teisės mokslus Maskvos universitete, apsigyveno Vilniuje. Čia M. Biržiškai teko dirbti su J. Basanavičiumi Lietuvos mokslo draugijoje, I pasaulinio karo metu rūpintis Lietuvos reikalais, 1917 m. dalyvauti Vilniaus konferencijoje ir pasirašyti Lietuvos nepriklausomybės atstatymo aktą. M. Biržiška apie J. Basanavičių rašo:

"1905 m. vasarą jis grįžo Lietuvon, tikėdamasis, jog lietuviškam darbui gerėjančios sąlygos ne tik leis čia ramiai išgyventi savo senatvę, bet ir dirbti mokslinį ir kitokį tautinį darbą. Pasitikėdamas savo vardo populiarumu ir amžiumi, be to, jausdamasis pranašesnis už kitus Lietuvos veikėjus savo mokslingumu ir europinės kultūros, bent vokiškų, austriškų, čekiškių, bulgariškų santykių pažinimu, Basanavičius turėjo pagrindo laukti, jog tolesnėje lietuvių tautos istorijoje jam atiteks svarbus vaidmuo. Būdamas tik kabinėtinis darbininkas, per 25 metus savo kambaryje užsidaręs svajotojas, tad ir nematęs, nepatyręs tuo metu lietuvių gyvenimo, drauge su jais nedalyvavęs kasdieninėje kovoje dėl lietuvių tautos teisių, per tą laiką betarpiškai nesusidurdamas su politinėmis lietuvių srovėmis ir veikėjais, jis nekartą dabar keldavo sumanymus, kuriems nerasdavo visuomenėje tokio pritarimo, kokio tikėjosi, nekartą gaudavo suklysti dėl žmonių, su kuriais jam teko susidurti, vieno ar kito būdavo paveiktas, pakišant jam kokią nesveiką mintį ar nevykusį sumanymą, o ypačiai gaudavo pamatyti savo mintį kitų kitaip įkūnytą, negu pats

tikėjosi. Tik jis iš tikro pasirodė europietis, Vakarų išauklėtas demokratas, kuris sugebėdavo savo pažiūras ir nusistatymą nulenkti daugumos nutarimui ir savo darbą derinti su vyraujančiu nusistatymu, kad ir toliau jame pasireikšdamas sau būdingomis savybėmis" (M. Biržiška, Lietuvių tautos kelias, II. Los Angeles, 1953, p. 123-124).

J. Basanavičiaus vardo įamžinimas

Nedaugelis iš mūsų tautinio atgimimo vyrų susilaukė tiek įvertinimo ir nuoširdžios pagarbos, kiek dr. J. Basanavičius. Dar jam gyvam esant įvairios organizacijos, įstaigos ėmė vadintis jo vardu, jį pagerbė mokslo įstaigos ir draugijos, pastatyta jam pagerbti paminklų, Lietuvos miestų aikštės, gatvės, prospektai, parkai pasipuošė jo vardais ir t.t. Štai bent kai kurie svarbesnieji pagarbos ženklai J. Basanavičiui.

Jau 1900 m. Lawrence, Mass. lietuviai įrengė dr. J. Basanavičiaus vardo knygyną.

1900 m. Čikagoje įsteigta "D-ro J. Basanavičiaus draugystė".

1908 m. dr. J. Basanavičiaus patarimu ir nurodymu Rusijoje jauni lietuviai medikai, studijavę Petrapilyje, 1908 m. lapkričio 15 d. įsteigė Lietuvos gydytojų korporaciją "Fraternitas Lithuanica". Korporacijos tikslas — išlaikyti lietuvių, atitarnavus už stipendiją grįžti Lietuvon, nekurti nelietuviškų šeimų. 1924 m. spalio 11 d. J. Basanavičius dalyvavo "Fraternitas Lithuanica" metiniame suvažiavime, užimdamas garbės pirmininko vietą, o lapkričio 11 d. dalyvavo Studentų medikų korporacijos "Fraternitas Lithuanica" steigiamajame susirinkime, jam pirmininkavo ir korporacijai įteikė pirmąją korporantišką kepurėlę su savo autografu kepuraitės matiko vidinėje pusėje. Tą kepuraitę užsidėdavo korporacijos pirmininkas metinių suvažiavimų metu.

1924 m. gruodžio 7 d. Lietuvių tautininkų studentų korporacija "Neo-Lithuania" išsirinko J. Basanavičių savo garbės nariu. Jis įėjo į būrelį kitų iškilų tos korporacijos garbės narių tarpą: 1924 m. gegužės 14 d. korporacijos garbės nariu išrinktas kan. Juozas Tumas-Vaižgantas, 1924 m. gruodžio 7 d. — inž. Petras Vileišis ir Bronius K. Balutis, 1925 m. vasario 9 d. — kalbininkas Jonas Jablonskis, 1927 m. gegužės 11 d. — Valsybės prezidentas Antanas Smetona ir 1928 m. gegužės 11 d. — prelatas Jonas Mačiulis-Maironis.

1926 m. vasario 16 d. Vilniuje J. Basanavičius buvo išrinktas garbės skautu.

1927 m. vasario 17 d. Vilniaus katedroje skau-

tai ėjo garbės sargybą prie dr. J. Basanavičiaus karsto, jį lydėjo į Rusų kapines ir vieni patys Garbės skauto kapo duobę užbėrė žemę saujomis (Petras Jurgėla, Lietuviškoji skautija. Brooklyn, 1975, p. 471).

1927 m. spalio 8 d. Kaune įsisteigusi Lietuvių tautininkų mokytojų sąjunga pasivadino dr. J. Basanavičiaus vardu. Ta sąjunga 1928 m. lapkričio 6 d. įsteigė ir dr. J. Basanavičiaus vardo Liaudies universitetą, 1937 metais turėjusį įvairiose Lietuvos vietose net 56 skyrius.

1931 m. Buenos Aires (Argentinoje) Lietuvių savišalpos ir kultūros draugija gavo "Dr. J. Basanavičiaus Lietuvių centro" vardą.

1934 m. šiaulių aukštesniojoje amatų mokykloje įsteigta J. Basanavičiaus vardo skautų draugovė.

Mokslo įstaigos, gydytojų organizacijos, įjungė J. Basanavičių į savo garbės narių tarpą:

1922 m. kovo 12 d. Lietuvos Universitetas išsirinko J. Basanavičių garbės nariu ir garbės profesoriumi;

1927 m. prof. Petras Leonas Lietuvos Universitete įkūrė J. Basanavičiaus vardo fondą, iš kurio procentų buvo duodamos stipendijos studentams teisininkams;

Kauno Medicinos draugija ir Kauno miesto gydytojų sąjunga buvo išsirinkusios J. Basanavičių savo garbės nariu;

1926 m. Karo ligoninė pavadinta dr. J. Basanavičiaus vardu;

Vilkaviškio Valdžios gimnazija taip pat buvo gavusi J. Basanavičiaus vardą.

Lietuvos vyriausybė įamžino J. Basanavičių banknotuose, monetose, pašto ženkluose. Pavyzdžiui:

1928 m. kovo 31 d. penkiasdešimties litų banknote yra J. Basanavičiaus atvaizdas;

1936 m. penkių litų moneta priekinėje pusėje turi J. Basanavičiaus atvaizdą;

1922 m. spalio 1 d. Tautų sąjungos Lietuvos valstybės pripažinimo proga išleistas 50 skatikų pašto ženklas su J. Basanavičiaus atvaizdu, pieštu Adomo Varno;

1927 m. J. Basanavičiaus mirties proga išleisti keturi pašto ženklai su juodais rėmeliais: 15, 25, 50 ir 60 centų vertės; projektas A. Varno; 1933 m. gegužės 6 d. "Aušros" sukakčiai paminėti išleistuose pašto ženkluose du ženklai (1 litas ir 3 litai) skirti J. Basanavičiui pagerbti;

1938 m., minint Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 20 metų sukaktį, 15 ir 35 centų pašto

ženkluose atvaizduota Lietuvos Taryba ir J. Basanavičius, skaitas nepriklausomybės aktą.

Ir JAV Čikagos Lietuvių filatelistų draugija 1968 m. yra išleidusi J. Basanavičiui pagerbti skirtus ženklus (piešinys A. Baleškos).

Pastatyta ir paminklų J. Basanavičiui pagerbti:

1923 m. Karo muziejaus sodelyje pastatytas paminklas su žalvariniu J. Basanavičiaus biustu, skulptoriaus J. Žikaro darbo. Būdingas įrašas paminkle: "Lietuvos atgimimo tėvui dėkinga kariuomenė savo penkerių metų sukaktuvių dienoje 1923. XI. 23 šį pagarbos ženklą pastatė iš tūtelių nuo šovinių, paleistų į Lietuvos priešus, ir akmens, kurs skyrė Didžiąją ir Mažąją Lietuvą".

Panašūs biustai pastatyti Aukštosios Panemunės dr. J. Basanavičiaus parke, Karo ligoninės sode ir 1933 m. Clevelando Lietuvių kultūriniame darželyje.

Daugelio Lietuvos miestų gatvės, aikštės, prospektai yra gavę J. Basanavičiaus vardą.

Pavadinta ir parkų jo vardu: 1928 m. A. Panemunės pušynas ir 1940 m. Užvingio parkas Vilniuje.

Užsklandos vietoje

1927 m. vasario 16 d. Vilniuje išsiskyrė iš mūsų tarpo dr. Jonas Basanavičius, dažnai vadinamas Lietuvos patriarchu. Vasario 21 d. palaidotas Rusų kapinėse. Kukliame antkapyje įrašyta: "A. a. Daktaras Jonas Basanavičius, "Aušros" įkūrėjas, mokslininkas, tautos atgaivintojas, 1851 XI 23 — 1927 II 16". Žemiau mažesnėmis raidėmis iškaltas vienas sakinyš iš jo 1882 m. straipsnio "Lietuviškoje Ceitungoje": "Kada mes jau in dulkes pawirsim, jei lietukiszka kalba bus twirta pastojus, jei per musu darbus Lietuwos dwase atsikwoszes — tasik mums ir kapuose bus lengweu smageu ilsetis".

Ir sutvirtėjo lietuvių kalba, atsigaivelėjo prislopinta Lietuvos dvasia. Kol bus gyva lietuvių tauta, reikš pagarbą tam didžiajam tautos vyrui, jos žadintojui, tam pagrindiniam mūsų tautinio atgimimo stulpui-milžinui, kurio pėdomis toliau sekė niekad neužmirštamas dr. Vincas Kudirka ir daugelis kitų mūsų tėvynės sūnų. J. Basanavičius buvo mūsų tautinių tradicijų puoselėtojas, vienas iš pačių didžiųjų mūsų atsistatančios valstybės kūrėjų. Jis savo autoritetingumu vedė visus į naują valstybinio gyvenimo, kelią. O to kelio gairės dar nebuvo aiškiai nusmaigstytos. Gražiai charakterizuoja tą laikotarpį J. Tumas-Vaižgantasė "Ūmai pajaunėjusi senutė mūsų tauta, ženg-

LIETUVA VILNIAUS UNIVERSITETUI BESIKURIANT

J. JAKŠTAS

PASKAITA SKAITYTA P. L. G. S. SUVAŽIAVIME

Ateinančiais 1979 m. mes lietuviai iševijoje ir savame krašte iškilmingai minėsime savo Alma Mater — Vilniaus universiteto 400 m. įsikūrimo sukaktuves. Kartu prisiminsime ir tą amžių, atseit XVI, kada jis gavo pradžią. O tas amžius buvo turtingas įvykiais, kurie davė pradžią naujiems mūsų istorijos laikams, tvėrusiems iki XIX a. vidurio ir tam tikru atžvilgiu tveriančiais iki šiol.

Pirmiausia paminėsime kai kuriuos žymesnius įvykius bei reformas tame amžiuje praves-tas. Apie jas kalbant reikia turėti galvoje, kad Lietuva tuo metu buvo centras didžiosios kunigaikštijos ir todėl bet kokios reformos lietė ne tik ją, bet ir visą kunigaikštiją.

Pirmoje eilėje minėtina administracinė ir teismų reforma. Pagal ją visa didžioji kunigaikštija buvo padalyta į vaivadijas ir vaivadijos į pavietus. Prie to dar buvo seniūnijos. Etnografinė Lietuva gavo dvi vaivadijas: Vilniaus ir Trakų. Šios abi vaivadijos įsteigtos po Horodlės unijos vietoje nuo senų laikų buvusių kunigaikštijų. Trečias etnografinis Lietuvos vienetas Žemaitija buvo palikta atskira seniūnija, kartais net kunigaikštija vadinta. (Nors savo kunigaikščio niekuomet neturėjo). Svarbiausiais administraciniais vienetais pasidarė pavietai, į kuriuos buvo suskirstytos vaivadijos. Ryšium su administracine reforma įsteigti trejopi teismai kiekviename paviete. Tame pačiame XVI a. įsteigtas ir Vyriausias Tribunolas — aukščiausias teismas visai didžiajai kunigaikštijai... Prie didelių to amžiaus reformų priklauso net trijų laidų statuto išleidimas. Su savo statutu ar teisynu — jo paskutine (1588 m.) laida — Lietuva gyveno pustrėčio šimto metų, kol rusai jį panaikino (1840). Reikšmin-

dama pirmuosius savo žingsnius pažangos keliu, buvo silpnutė ir nedrąsi. Tiesiog dar nemokėjo, kaip reikiant, eiti; juoba nežinojo kur link veda jos keliai. Tesireiškė gaivalinė, marinta, bet nenumarinta tautos gyvybė" (Vaižganto Raštai, t. IV. Kaunas-Vilnius, 1922, p. 106).

Bet tas kelias greitai buvo surastas.

Dr. Juozas Jakštas

gos Lietuvai buvo ir ekonominės bei socialinės reformos, žinomos vienu bendru valakų reformos vardu. Tos reformos palikimas, tvėręs dar ne vienam mūsų atmenamais laikais, buvo gatviniai kaimai su trilaukio ūkio sistema. Valakinė reforma keitė ir baudžiavinius santykius. Atsirado šalia dvarų palivarkai, aplink kuriuos apgyvendinti valstiečiai atlikinėjo prievoles dvarui. Prie XVI prasidėjusių permainų prisidėjo pradėta užnemunės kolonizacija ir tuo keliu kūrėsi sritis, gavusi vėlesniais laikais Suvalkijos vardą. Kolonizuojamas kraštas, buvęs nuo seniau didžiųjų girių padengtas, ėmė darytis trečiąja Lietuvos dalimi šalia Aukštaičių ir Žemaičių. Ją ir kolonizavo aukštaičiai iš rytų ir žemaičiai iš šiaurės. XVI a. ir žemaičiai pradėjo slinkti iš savo gyventų aukštesnių vietų į vakarus, Jūros upės ir Nemuno link ir pasiekė Lietuvos-Prūsijos sieną, išvestą Melno taikoje (1422 m.). Vietomis jie ją peržengė ir kūrėsi Prūsijoje. Jie mišo su vietiniais

gyventojais, taip pat lietuviais, ir taip darėsi Mažoji Lietuva.

Aplamai, XVI a. buvo įžymus vidaus kolonizacijos laikmetis. Lietuva plėtėsi ir pildė neapgyventus ar labai plonai apgyventus plotus. Tad Lietuva XVI a. kito ūkiškai ir visuomeniškai ir žengė į naują gyvenimo kelią.

Suminėtos permainos buvo vis ramiai vykstančio gyvenimo, tariant evoliucijos išdava. Bet tame pat amžiuje prie jų prisidėjo du įvykiai, giliai paveikę mūsų tautą ir uždėję neišdildomas žymes jai.

Vienas tų įvykių buvo reformacija. Ji rimtai grėsė dar vis neįsitvirtinusi katalikybei, nors jau prieš du šimtus metų įvestai. Bet Lietuvos krikštas buvo paviršutiniškas. Po krikšto Lietuva neturėjo veiklių misionierių, kurie būtų skiepėję krikščionybę plačiose masėse. Nepasirūpinta net išsiauklėti savų dvasiškių ir tenkintasi svetimais lenkais, kurie, nemokėdami lietuvių kalbos, negalėjo diegti žmonėms krikščionybės tiesų. Todėl pagonybė dar stipriai laikėsi, katalikybė buvo paviršutiniška ir neatspari naujiems mokymams.

Į Lietuvą plito dveji reformacija: liuteriška ir kalviniška. Pirmą platino vokiečiai kolonistai, kurių nemaža buvo didesniuose miestuose, kaip Vilniuje, Kaune. Gal per šimtmečius vestos kovos su vokiečiais atstūmė lietuvius ir nuo jų tikėjimo. Kur kas labiau patraukė lietuvius kalviniška reformacija. Ji ėjo į Lietuvą iš Lenkijos ir buvo labai paveiki diduomenei. Gal būt diduomenę patraukė dviejų magnatų Mikalojų Radvilų pavyzdys. Vienas jų vadinamas Juodasis, Vilniaus vaivada, Lietuvos kancleris ir malšalka ir kitas, vadintas Rudasis, Trakų vaivada. Jie abu, susigiminiavę su didžiuoju kunigaikščiu Zigmantu Augustu, tapo beveik Lietuvos valdovai. Savo įtaką ir galią dar galėjo paremti milžiniškais turtais — dvarais. Kai jie abu virto Kalavino sekėjais, tai jais pasiekė ir bajorija. Ji galėjo lengvai ekonomine ir politine galia patraukti į savo naują tikėjimą baudžiauninkus valstiečius arba juos net priversti. Tad kalviniška reformacija greitai įsiskverbė į kraštą ir Lietuva apie 60 metus kalbamo šimtmečio buvo betampanti kalviniška. Dr. Kristupas Gudaitis, buvęs plačiai apsiskaitęs Lietuvos evangelikų-kalvinistų istorijoje, LE XV t., p. 174 gal kiek perdėdamas tvirtino, kad 1563 m. Ukmergės apskrityje nebuvo nė vieno kataliko. Gal būt tikresnė kita nuomonė, kad visi Ukmergės apskrities bajorai virto kalvinistais.

Nors kalvinizmas, rodos, greitai ir staigiai paplito, tačiau neįsitvirtino pastoviai. Du veiksniai neleidė jam baigtinai išsigalėti, būtent, išsilaikiusi katalikiška pasaulietinė valdžia ir katalikiška hierarchija. Aplamai, visuose Europos kraštuose protestantizmas laimėjo patraukęs į savo pusę pasaulietinius ar bažnytinius valdovus. Lietuvoje (kaip ir Lenkijoje) protestantizmas to nepasiekė. Reformacijos smūgius atlaikiusios abi vyriausybės įsijungė į Tridento bažnytinio susirinkimo (1545-1563) atgaivintos katalikų bažnyčios pradėtą kontrreformacinį sąjūdį. Šio sąjūdžio poveikyje ir jėzuitai atsirado Lietuvoje, taip pat ir jų įsteigtoji kolegija, iš kurios išaugo universitetas.

Antras didelis įvykis, sukrėtęs mūsų tautą, buvo rusų įsibrovimas į Polocką 1563 m. Šiuo įsibrovimu pradedamas dr. K. Jurgėlos veikalas "Lithuania: The outpost of freedom" (1976). Čia duodama faksimilė ištraukos iš Venecijoje 1563 m. išleisto lotyniško laikraščio, kur kalbama apie rusų įsibrovimą į Polocką ir jų žiaurų elgesį su gyventojais. Autorius Jurgėla apylaisviai išvertė nuotraukos turinį į anglų kalbą. Kiek skirtingą to paties laikraščio turinį duoda ir dr. V. Sruogienė savo plačioje Lietuvos istorijoje.

Jurgėlai terūpėjo parodyti skaitytojams, kokie barbarai, tiesiog laukiniai buvo tie rusai jau XVI a. ir todėl jis teikia vien pliką faktą, nesimdamas aiškinti, kaip rusai XVI a. viduryje staiga atsirado Polocke, t. y. prie pat Dauguvos upės (aukščiau Daugpilio), t. y. netoli nuo etnografinės Lietuvos. Juk žinoma, kad Lietuvos d. kunigaikštijos ribos tada dar siekė Dniepro aukštupio. Apie tą laiką kovos su rusais vyko Smolensko apylinkėse (nors pats Smolenskas jau buvo rusų užgrobtas). Lietuviai dar nejuto tiesioginio rusų pavojaus. Tad jų invazija į Polocką buvo netikėta ir jaudinanti.

Rusai paliko Polocke iki 1579 m. ir per tą laiką vyko kovos su jais prie Dauguvos. Ryšium su tomis kovomis kilo žmonėse pasakojimai apie šv. Kazimiero pasirodymą kariaujantiems lietuviams ir lenkams. Pasirodymas minėtas ir jo garbei sukurtoje giesmėje, kurios pirmas punktas skambėjo: "Šventas Kazimiers iš dangaus atėjo, kurį kareiviai ant oro regėjo". Leistina manyti, kad kovos su rusais padauguvyje prisidėjo prie Kazimiero kulto sutvirtinimo Lietuvoje.

Po kalbamo pirmo užgrobimo rusai dar neįsitvirtino baigtinai Polocke ir padauguvyje. Juos išstūmė lietuviai su lenkais, kai išsirinko sau valdovu vengrą Steponą Batorą (1576-1586). Be-

tarpiškas rusų pavojus nuslinko ir vidaus gyvenimas galėjo ramiai vystytis. Jis vystėsi katalikybės atgimimo ženkle. Vystymąsi paspartino pakviestieji jėzuitai. Jų pirma delegacija atvyko į Lietuvą 1568 m.

Apie jėzuitų pakvietimą į Lietuvą, apie jų misijų pradžią ir apie kolegijos įsteigimą paskutiniaisiais metais daug naujų duomenų pateikė mūsų Romos istorikai, išvilkę iš jėzuitų centrinio archyvo nemaža naujų, iki šiol neskelbtų bent ištiesai šaltinių. Jie paskelbti, be abejo, daugeliui žinomuose periodiniuose leidiniuose, k. a. Metraštyje, LKMA leidinyje, LKMA Suvažiavimo Darbuose ir LTPr, LID žurnale. Daugiausia šaltinių yra surankiojęs ir paskelbęs prof. P. Rabikauskas, Grigorianumo universiteto istorijos fakulteto dekanas. Iš prof. Rabikausko paskelbtų šaltinių išskirtinai minėtinas su antra jėzuitų delegacija (1570 m.) į Vilnių atvykusio Austrijos provincijos viceprovinciolo Pranciškaus Suniero raportas, pasiūstas jėzuitų generolui į Romą.

Sniero pranešime kalbama apie kolegijos įsteigimą Vilniuje ir dar apie kraštą, žmones, jų ekonominį ir visuomeninį gyvenimą. Ypačiai vertingas gan smulkus aprašas Vilniaus vyskupo jėzuitams dovanotų trijų dvarų, Medininkų, Dvariškių ir širvintų. Tai smulkūs dvarų inventoriai. Pasakojama apie jų tvarkymą, gaunamas pajamas, apie baudžiauninkus ir jų prievoles dvarams. Gerai būtų, kad atsirastų koks jaunas lietuvis studiozas, kuris imtųsi nagrinėti tuos inventorius. Iš jų jis galėtų paruošti magistro ar net daktaro disertaciją.

Antras Romos šaltinių skelbėjas buvo nesenai miręs Msgr. Jonas Bičiūnas. Jis davė LTPr. II t. 3-4 kn. ilgą straipsnį "Pirmosios jėzuitų kolegijos įsteigimas Lietuvoje-Vilniuje (1570 m.)". Prie straipsnio pridūrė 13 šaltinių. Jų tarpe msgr. pakartojo Rabikausko išleistą Suniero pranešimą, pridėjo dar vieną pranešimą apie kolegiją ir 11 laiškų.

Pravartu paminėti kai ką iš Lietuvos buities XVI, XVII a. pagal paskelbtus naujus šaltinius. Pirmiausia pažymėsime, ką šaltiniai kalba apie kraštą.

Lietuva yra lygumų kraštas su daugybe žuvingų upių, su dideliais miškais. Visur gerai apdirbami laukai. Sėjami kviečiai, miežiai, rugiai, avižos ir kai kurie ankštiniai javai; taip pat prišienaujama šieno ir gaunama kitų gyvenimui reikalingų dalykų. Duona, paprastai, ruginė, kaip Lenkijoje, Moravijoje ir Čekijoje. Gėrimas —

alus ir midus (medo), padarytas virinant vandenį ir medų. (Prof. Rabikauskas alumi išvertė lotynišką žodį cerevisia. Bet tas žodis XVI a. galėjo reikšti ir degtinę, kuri apie tą metą jau buvo žinoma Lietuvoje. Rusas istorikas Vernadskis, Yale universiteto profesorius emeritas, rašo, kad Lietuvos rusai (gudai) XVI a. pradėjo vartoti pavadinimą horeloe vino, t. y. iš vino išvirtai degtinei... Iš čia jos šiandieninis ukrainietiškas pavadinimas horilkair mūsųose buvęs populiarus žodis arielka). Keliavinkai jėzuitai nusiskundžia, kad Lietuvoje nėra užteigios namų, viešbučių (hospicia), kur jie galėtų patogiai pernaktuoti, kaip jų kraštuose. Lietuvoje jie rasdavo tik užvažiuojamus namus su tvartais arkliams pastatyti. Žmonėms nebuvo lovų atsigulti ir reikėjo ant kietų suolų gulėti, negaunant net šiaudų pasitiesti. Net avižų arkliams ir tų nebūdavo. Keliavinkai šiame krašte turi keliauti su savo maistu, kitaip turėtų badauti, jei apylinkėje negalėtų nusipirkti. Nors keliavimas sunkus, bet keliai krašte geri ir saugūs nuo plėšikų. Tik visa bėda, kad nėra patogumų.

Įdomus jų atsiliepimas apie Vilnių. "Vilniaus miestas yra didelis, puikus (elegans) ir kultūringas". Duodamas jo 80.000 gyventojų skaičius. Aniems laikams ir labai didelis miestas, kokių ir Vakaruose ne per daugiausia buvo. Pagal pranešimus Vilnius buvo daugiatautis miestas. Vienaime rašte sakoma: "Lietuvių tauta pirmą vietą laiko ir priskaitoma 18 bažnyčių". Po lietuvių didžiausia tautybė yra rusių (rutheni) sutapdinami su stačiatikiais. Jų cerkvių (taip vadinamų jų maldos namai ir lotyniškai) duodama viename šaltinyje 10, kitame 15. Prie dviejų didžiausių tautybių dar paminimi lenkai, vokiečiai, net italai ir totoriai — mahometonai. Šie paskutiniai, sakoma, gyvena aplinkiniuose kaimuose. Matyti, jiems neleista mieste gyventi ir turėti savas mečetes. Vienas pranešėjas skyrium mini žydus ir pastebi, kad jiems pavesta rūpinti žmones pragyvenimo priemonėmis ir todėl jie krikščionims esą išipykę. Ši pranešėjo užuomina daugiau reiškė žydus vadinamus paktorius (žodis žinomas dar prieš I pas. karą), t. y. dvarų ir šiaip stambių ūkių gaminių supirkinėtojus. Supirktais gaminiiais jie aprūpindavo miestus ir miestelius, stengdamiesi, žinoma, parduoti savo prekes kiek galima brangiau. Tuo paktoriai užsitraukdavo žmonių krikščionių neapykantą sau ir jų pačių tautiečiams. Antisemitizmas jau XVI a. žymus Lietuvoje. Jis išskaitomas ir iš mūsų Romos istorikų sudaryto didelio lotyniško leidinio, Vilniaus ir žemaičių vyskupu

reliacijų rinkinio, kur vyskupai piktokai atsiliepią apie žydus ir jų sinagogas.

Viename šaltinyje minima ir Vilniaus šv. Onos bažnyčia ir joje 1552 m. pradėtas skelbti Liuterio mokslas. Iki šiol buvo manyta, kad tai šių dienų šv. Onos bažnytėlė, tas gotiškos architektūros šedevras. Bet dabartinis didelis Lietuvos vienuolių istorijos žinovas tėv. V. Gidžiūnas savo nesenai (1976 m.) išleistame lotyniškame veikalė apie Lietuvos pranciškonus observantus tvirtina, kad šaltinyje minima šv. Onos bažnyčia buvo kita, stovėjusi pilies rajone ir sugriuvusi drauge su pilimi. Ji priklausė pranciškonams konventualams ir joje skelbtas Liuterio mokslas. Kaip dabar manoma, Liuterio mokslo pirmuoju skelbėju buvo mūsų istorijoje žinomas Abraomas Kulvietis. Kaip šaltinyje sakoma, Vilniaus vyskupo įsikišimu heretikas pamokslininkas paties kunigaikščio įsakymu buvo išvartytas. Tada liuteronai vokiečiai susimetė į savo vieno tautiečio namus ir, žinoma, saviškai meldėsi. Didysis kunigaikštis čia jiems jau netrukdė, nes vienas jų dvariškis jį įtikino, jog juos sudraudamas neteks amatininkų, kurie buvo vieninteliai. Ši žinutė sako, kad XVI a. Lietuva, virsdama kultūriškai ir visuomeniškai vakarietiška, reikalinga buvo ir vakarietiškų amatininkų ir jie traukti iš gretimos Vokietijos. Vokiečių bendruomenė galėjo būti žymi Vilniuje, kad vienas jėzuitas rašė, jog svetimųjų kalba Vilniuje yra vokiečių. Įsitvirtino ir jų liuteriškas mokslas Vilniuje. Apie 1570 m. minima jų bažnyčia. Šalia vokiečių liuteronų buvo ir katalikų. Tai paliudijo ir vienas čekų kilmės jėzuitas, rašęs į Romą, kad, neturėdamas pastovaus darbo kolegijoje, turėjo "šveplenti" (balbuzare) pamokslus vokiečiams sekmadieniais ir šventėmis. Į jo pamokslus susirinkdavo apie 300 klausytojų. Jėzuitas buvo įsitikinęs, kad klausytojų bus daugiau, kai jie turės pastovų pamokslininką.

Kalbėdamas apie liuteronus vienas jėzuitas pamini ir įvykusį liaudies sukilimą prieš juos. Sukilėliai buvo daugiausia druskos pardavėjai, subruzdę patyrę, jog liuteronai valgo mėsą penktadieniais ir šiaip pasnikų dienomis. Matyt dievoti druskos pardavėjai katalikai piktinosi, kad Liuterio sekėjai valgo mėsą pasnikų dienomis, pasūdyta iš jų piršta druska.

Šaltiniuose kalbama apie Cvinglio ir Kalvino herezijas. Jų platintojas buvo pats Vilniaus vaitada Mikalojus Radvila Juodasis. Jis pradėjo telkti heretikus savo Vilniaus priemiestyje buvusiamė Lukiškio dvare. Pirmieji kalvinistai pa-

mokslininkai skelbė naują mokslą Radvilo rūmuose, paskui pastatytoje palapinėje ir pagaliau didelėje halėje. Kaip rašte sakoma, Radvilo globojami heretikai pradžioje taip patraukė minias, kad katalikų bažnyčios pratuštėjo ir net per Velykas vos tūkstantis jose prisirinkdavęs.

Žinutė yra reikšmingas liudijimas apie nepaprastai greitą kalvinizmo išplitimą Vilniuje ir visoje Lietuvoje. Jėzuitai, atvykę kaip tik tuo metu, sulaukė jo plitimą ir net visai nusmelkė jį.

Suminėti šaltiniai teikia nemaža žinių apie XVI a. Lietuvos kultūrinę, visuomeninę ir ekonominę būitį. Iš jų aiškėja, kad Lietuvoje dar vis tęsėsi feodalinę santvarka. Viename rašte apie ją trumpai pasakoma: kaip Mozūrijoje, taip ir Lietuvoje "tik žemės nuosavybe ir dvarais pagrįstas nekilnojamasis turtas laikomas patvariu; ir čia ir ten kas turi dvarą, tas turi jame aukščiausią teisinę galią, kaip civilinę, taip ir kriminalinę." Tai baudžiavinės santvarkos liudijimas.

Pagaliau paliesime paskutinį klausimą: kaip jėzuitai savo raštuose atsiliepė apie lietuvius. Pirmiausia reikia pastebėti, kad jiems atvykusiems lietuviai pirmieji krito į akis ir jie juos minėjo pirmaisiais kitų tautybių tarpe. Tačiau viename iš Vilniaus rašytame laiške skaitome: "Bendra kalba miestiečių ir bajorų yra lenkų... krašto gyventojų kalba yra lietuvių". Kadangi laiško autorius kalba apie Vilniaus gyventojus, tai krašto gyventojai, kalbėję lietuviškai, turėjo būti ir vilniečiai, gyvenę miesto pakraštyje ir vertęsi žemdirbyste. Aplamai, anų laikų miestai ir miesteliai buvo žymia dalimi žemdirbių gyvenami. Žemdirbiai sudarė jų gyventojų masę. Tuo tarpu laiške minimi miestiečiai (huomini civili, citadini) reikė aukštesnį ano meto miestiečių sluoksnį, atitrūkusį nuo žemės darbo. Jie galėjo būti amatininkai, cechų meisteriai, prekybininkai, bankininkai. Jie sudarė, moderniška kalba kalbant, Vilniaus buržuazinę luomą ir priartėjo prie bajorų. Štai jie su bajorais ir turėjo pasisavinę lenkų kalbą. Tad Vilniaus bajorai, kaip ir praprusę miestiečiai XVI a. jau buvo kalbiškai atitrūkę nuo lietuviškos masės. Tačiau bažnyčios, kurių Vilniuje minima 18, buvo bendros lietuviams ir lenkams. Kadangi lietuviškai mokačių kunigų tada beveik nebuvo, tai bažnyčiose vien lenkų kalba šalia lotyniškos teskambėjo. Tai patvirtino ir vieno jėzuito iš Vilniaus rašytas laiškas: "Pagal žmonių kalbas reikia, kad būtų sakomi ir pamokslai, nors lietuviškai reikės mokytis čia vietoje, nes kitur tos kalbos negalima išmokti". Kadangi vietoje iki jėzuitų atėjimo nesirūpinta

ruošti kunigų ir mokyti lietuviškai, tai jų ir nebuvo.

Lietuviams skelbta krikščionybė nesuprantama ar mažai suprantama kalba paliko beveik nežinoma. Atvykę pirmi jėzuitai buvo nustebinti. Tai pastebėję, jie gretino Lietuvą su Indija, kur radę Lietuvoje dar tvirtas pagonybės liekanas. Jie tuo pačiu metu misionieriavo. Jie pakartotinai vadino Lietuvą šiaurine Indija (India septentrionalis). Tas pats tik ką paminėtas jėzuitas, simpatizuodamas lietuviams, neapšviestiems ir nemokantiems (žinoma, tikėjimo dalykuose), rašė: "Būtų labai patarnauta Dievui mokant juos bent kiek krikščioniškų dalykų, kurių jie klausytų su dideliu noru".

Jėzuitų raštuose minimi dar gyvi lietuviuose pagoniški papročiai. Plačiau apie juos kalbama 1619 m. rašytame pranešime, pavadintame Collegium Vilmense. Šiuo raštu turėtų pasidomėti mūsų etnologai. Jie rastų įdomų pagoniškų papročių aprašymą. Tarp ko kito pranešime suminimi net 9 tariami pagoniški dievai, kaip antai: Karalus Dangaus, Žempats, Isodas, Nuosetas, Dimsipats, Galb Deive, Dievobindive, Ankie, Dirvoksznis. Kai kurių dievų pavadinimai rodo kad jie užrašyti lietuviškai nesupratusio raštininko, kuris išgirstus kai kuriuos ir su krikščionišku tikėjimu susijusius posakius, kaip Dangaus Karalius, Dievo Gimdytoja, Gelbėk Dieve, pavertė pagoniškų dievų vardais.

Aplamai, iš paskelbtų šaltinių matyti, kad senoji lietuvybė dar stipriai laikėsi XVI a. net su pagoniškais papročiais. Bet ji jau buvo stipriai paliesta lenkybės, kuri veikė mūsų liaudį, ypačiai per bažnyčią. Jėzuitai tuo ir nusipelnė mūsų tautai, kad jie, atėję į Lietuvą su po Tridento susirinkimo atsigaivinančios katalikybės dvasia, stengėsi eiti į liaudį su jos gimtąja kalba. Lietuvos lenkinimas tuo būdu buvo kad ir nesulaikytas, tai bent prilaikytas. Kaip jėzuitai rūpinosi pastoraacija Lietuvoje, sužinome iš prof. Rabikausko straipsnio "Pirmieji jėzuitai Vilniuje (Metraštis, V, 1970). Jis duoda kelių jėzuitų biografijas ir išskirtinai kalbą apie vieną, kurio vardas ir pavardė Jonas Kurmelis. Rabikauskas įrodinėja, kad šis lietuvis jėzuitas ėjo 1581 m. Vilniuje pirmojo ir vienintelio lietuvių pamokslininko pareigas. Prof. Rabikausko paskelbto dokumento ištrauka skamba: "Šiais (1581) metais mūsų pradėtas pamokslas ir krikščioniškų tiesų aiškinimas lietuvių kalba prasidėjo su netikėtu patrauklumu ir vaisingumu... Tikime, kad nuo šiol turėsime gau-

singesnį derlių šioje dirvoje, kai bus daugiau tą kalbą mokančių kunigų. Dabar tik vienas tėvas yra su tais žmonėmis veikiąs; į jį kreipiasi, kurie niekuomet ar daugelį metų savo sąžinės neperkratinėjo". Tai lietuviškos jėzuitiškos misijos pradžios Vilniuje užuomina. Kartu ji plėsta visame krašte ir tuo keliu stiprinta katalikybė. Su katalikyste ir visa Lietuva buvo pakreipta į vakariečių kultūrą, su kuria ji neatskiriama susijusi išliko iki šių dienų.

Kultūrinį Lietuvos posūkį XVI a. lydėjo ir sutapimas: Liublino unija sutarta tais pačiais metais — Liublino unija. Tikrai reikšmingas metas, kai jėzuitų kolegija ėmė veikti (1569 m.). Kaip kolegija, išaugusi po 10 metų į universitetą, taip pat kitos jėzuitiškos mokyklos ir kiti vienuolių ordinai tvirtino katalikišką Lietuvą, taip Liublino unija atvėrė platesnes duris lenkybei. Ji skverbėsi labiausiai per bažnyčias. Katalikiška Lietuva puošėsi kryžiais, koplytėlėmis, stogiasulpiais ir smūtkeliais, joje plito Marijos garbinimas, išsamiai aprašytas kunigo Vaišnoros. Bet tuo pačiu metu su bajorijos ir aukštesnių sluoksnių lenkėjimu ir lenkų kalbą gavo viršų Lietuvos bažnyčiose. Net ir išlikusi lietuvių kalba bažnyčiose imitavo lenkišką, kai jos maldos ir giedamos giesmės būdavo daugiausia verstos iš lenkų kalbos. Taip buvo iki mūsų tautinio atgimimo XIX a. Jis laikytinas antru po XVI a. posūkiu Lietuvos istorijoje. Jis vedė tautą į kultūrinį ir politinį savaimingumą.

XI-tam P.L.G.S. suvažiavimui rengti pirmo organizacinio posėdžio dalyviai. Sėdi iš kairės: dr. Juozas Skrinska, dr. Juozas Šonta, dr. Danielius Degėsys; antroje eilėje iš kairės — Birutė Skrinskienė, Izabelė Stankaitienė, dr. Jurgis Balčiūnas, Eugenija Aželienė ir Roma Degėšienė.

MEDICINA OKUPUOTOJE LIETUVOJE

Paruošė VACYS ŠAULYS, M. D.

NĖŠČIŲ STUDENČIŲ GYVENIMO SĄLYGŲ SOCIALINĖ-HIGIENINĖ CHARAKTERISTIKA

B. BUTKYS (Vilniaus universiteto Medicinos Fakulteto Higienos katedra)

1975-76 mokslo metų pradžioje Lietuvoje 12-koje aukštųjų mokyklų dieninėje pamainoje mokėsi apie 35.000 studentų; iš jų apie pusę sudarė studentės. Studijavimo metu vidutiniškai kas trečia tampa nėščia ir gimto kas 5-ta studentė. Čia nagrinėjama butų problema. Tyrimai daryti 1968-70 metų laikotarpiu apklausinėjamos anketos būdu. Apklausinėtos 6 Vilniaus aukštųjų mokyklų dieninio skyriaus studentės, kurių buvo 379. Iš jų 159 (42%) gyveno su giminėmis kurių 142 pas tėvus. Privačiuose butuose — 71, o 106 (28%) — bendrabučiuose. Kas dešimta (11%) turėjo komunalinį, kooperatinį ar nuosavą butą. 3 gyveno bendrabuty be pastovios vietos, "zuikio teisėmis". Vienai studentei vidutiniškai teko 7,5m² gyvenamo ploto. Tačiau beveik pusė (virš 45%) turėjo tik 6m² gyven. ploto. 78% studenčių gyveno vieno ar 2-jų kambarių butuose, dažniausiai su kitais įnamiais. Po vieną ar du gyventojus vienam kambary buvo virš 60% nėščių, po 3-4 ir daugiau — 149 (virš 39%). Tik 100 studenčių (26%) normaliose sąlygose, turėdamos virš 9m² gyven. ploto. 281 studentė gyveno butuose turinčius sanitarinius įrengimus, dalinai įrengimais naudojosi 62; visai sanitarinių patogumų neturėjo 36 studentės. Pakankamą oro kūbatūrą (25m³) turėjo — 71 studentė, bet 308 (81%) nėščios gyveno nesant pakankamai erdvės. 56 nėščios gyveno tamsiose patalpose.

SVEIKATOS APSAUGA, NR. 4, 1977

1976 m. lapkričio mėn. Panevėžy įvyko Lietuvos anesteziologų-reanimatorių seminaras, kur dalyvavo 80 gydytojų. Nagrinėjo nuskausminimo problemas. 1975 m. Lietuvoje padaryta beveik 112.000 operacijų, 50,3% su bendru nuskausminimu, iš jų 37,7% endotrachejiniu būdu. Dėl anestezijos mirė 10 ligonių. (1:5622). Panevėžio zonoje yra 15 anestezijologijos gydytojų etatų. Etatai

visi užimti, bet ne visi etatus užimantieji dirba šį darbą. Anesteziologai gauna 15% atlyginimo priedo (profesinis darbas esąs kenksmingas sveikatai)!

SVEIKATOS APSAUGA, NR. 4, 1977

JAV IR TSRS REUMATOLOGŲ SIMPOZIUMAS VILNIUJE

1976 m. pabaigoje, Vilniuje įvyko TSRS ir JAV reumatologų simpoziumas. Simpoziumą rengė reumato institutas (Sovietijos) kartu su Lietuvos Sveikatos Apsaugos ministerijos eksperimentinės ir klinikinės medicinos mokslo tyrimo institutu. Iš 30 pranešimų, 5 buvo Eksperimentinės ir klinikinės med. m. t. instituto mokslininkų, 11 — Maskvos reumato instituto atstovų ir 14 JAV mokslininkų. Nagrinėjo sisteminės raudonosios vilkligės ir reumatoidinio artrito imuno patologiją ir virusų vaidmenį jų etiopatogenezeje, bei jų gydymą. Svečiai buvo supažindinti su Vilniaus miesto institutais ir ligoninėmis ir buvo pavežioti po Trakus ir Druskininkus.

SVEIKATOS APSAUGA NR. 5, 1977 M.

FARMACIJA LIETUVOJE

V. SAKALAUSKAS ir J. ŠIMKEVIČIUS
(Lietuvos TSR SAM Vyr. farmac. valdyba)

1945 m. Lietuvoje būta 195 vaistinės, iki 1976 m. įkurta dar 150, tai viso yra 345 vaistinės, tačiau 140 iš jų turi labai ankštas patalpas — mažiau kaip 50% reikiamo ploto. Vidutiniai viena vaistinė aptarnauja nuo 9 iki 11 tūkst. žmonių. Vidutinė vienos vaistinės apyvarta 1,9 iki 144 tūkst. rublių. 1976 m. vienam gyventojui teko 12,5 recepto. 1977 m. sausio mėn. 1 d. farmacijos sistemoje dirbo 2537 farmacininkai ir 1125 provizoriai. Palyginus su 1945 m. jų skaičius padidintas beveik 6 kartus. Farmacininkų vis dar trūksta. Vaistų gamyboje dar trūksta svarbių endokrinių ir fermentinių preparatų ir vaistažolių bei iš jų gaminamų vaistų. Per ateinančius 5 metus numatoma įrengti ir pastatyti 46 vaistinės (12 naujų) ir Kauno vaistų sandėlį 10.00 m² ploto.

Per ateinantį penkmetį reikia sustiprinti ma-

terialinių vertybių bei prekių saugumą ir palaikyti geresnę finansinę drausmę, stiprinti išduodamų vaistų kontrolę ir kt.

Apie 50% vaistų ligoniams išduodama nemokamai.

SVEIKATOS APSAUGA, NR. 8, 1977

POLIKLINIKINĖ MEDICINOS PAGALBA

B. GRINBERGIENĖ, R. BALTRUKONIENĖ

(Sveik. Apsaugos minist. Gydyimo-profilaktikos valdyba)

Sovietijoje minint revoliucijos 60 metų sukaktį pilna įvairiausių pažangos pasigyrimų. Neatsiliekiama ir Lietuvoje, ypač daug tokių statistikų sveikatos srityje. Siekiant pagerinti medicinos pagalbą kaimo gyventojams, pradedama statyti naujo tipo ambulatorijos, kuriuose dirbsią 3-4 specialybių gydytojai-terapeutas, pediatras, akušeris-ginekologas ir stomatologas. Užplanuota šitam penkmečiui 39. Terapeutai poliklinikoje priima 20-40% visų ligonių; taip pat jie turi daugiausia iškvietimų į namus. Lietuva suskirstyta į terapines teritorines apylinkes, kurių yra 529, kiekvienam beveik su vienodu gyventojų skaičiumi. Be tų, Lietuvos miestuose yra 35 kardioreumatologiniai, 25 endokrinologiniai, 53 paauglių ir kitokių specialybių medicinos kabinetai. Poliklinikų vadovai atsakingi už gydomojo-diagnostinio darbo kokybę. Apsilankymai poliklinikose profilaktiniais tikslais sudaro 30%. Dabartiniu metu poliklinikose dirba 44-68% visų gydytojų...

SVEIKATOS APSAUGA, NR. 8, 1977

TUBERKULIOZĖS PROBLEMAS LIETUVOJE DABAR

V. MINIUS (SAM Tuberk. m. t. Institutas)

Per paskutinius 25 metus Lietuvoje tuberkuloze sergančiųjų sumažėję 8 kartus, o ligonių skaičius — beveik 4 kartu(?). Sveikatos apsaugos vadovai susirūpinę, kad yra kokių tai objektivių priežasčių, kad vis dar džiova užsikrečiama ir nuo jos mirštama.

Atrandama naujų, džiova sukeliančių bakterijų, kurios duoda neįprastas ligos kliniškes formas. Kasmet rentgenologiškai patikrinami apie 2 mil. žmonių. Vidutiniškai 1000 rentgenų patikrinus randam 6, sergą tuberkuloze. Tuo būdu tikrinami tūkstančiai vaikų, nors ir žinoma, kad jie tuberkulozės neturi. Tuo tarpu seni žmonės retai tikrinami, nors tarp jų daug dažniau tuberkulozės, onkologinių ir kitų plaučių ligų. Sveikatos apsaugos darbuotojai nusiskundžia nepakankamu gydymu klinikose, nes yra per didelis ankstyvių

ir vėlyvų recidyvų skaičius. Nuo 10 iki 20% išaiškintų tbc ligonių tampa chronikais ir sudaro epidemijologiškai pavojingus tuberkulozės židinius. Chirurginis tbc gydymas per daug pasyvus. Nepaprastai sutrumpinamas gydymo kursas. Reikia rengti plataus profilio specialistus pulmonologus. Nusiskundžiama, kad gydymo įstaigos menkai tesinaudoja mokslininkų siūlomomis naujovėmis diagnostikoj, terapijoj ir darbo organizavime.

SVEIKATOS APSAUGA, NR. 7, 1977

KOVOS SU TUBERKULIOZE PERSPEKTYVOS

J. GAMPERIS (SAM Tuberkulozės m. t. institutas)

Didėja pagyvenusių asmenų sergamumas ir vėlyvų recidyvų skaičius tuberkuloze. Pastaraisiais metais padidėjęs sergamumas kitomis plaučių ligomis: lėtinė, nespecifinė pneumonija, lėtinis bronchitas, alergija ir kitos ligos.

Pastebėta, kad lėtine, nespecifine pneumonija dažniau serga asmenys persirgę tuberkuloze.

Lietuvoje ftiziochirurginės operacijos atliekamos Vilniuje ir KaKune. Ftiziochirurginis centras Vilniuje su 50 lovų, kuris to pačiu yra Vilniaus tbc ligoninės chirurginis skyrius. Tuberkulozei gydyti plaučių operacijos daromos ir kitose respublikos didesnėse ligoninėse. Per pastaruosius 14 metų Lietuvoje padaryta 1123 ligoniams 1148 tbc plaučių rezekcijos. Pastaraisiais metais chirurginis gydymas sumažėjo; Vilniuje buvo operuota tik 2% naujai išaiškintų ligonių su destruktinėmis formomis. Tuo tarpu dispenseriais nuo tbc gydymų ligonių 1/4 serga destruktivia forma. 30% tų ligonių yra virš 50 metų amžiaus. Siūloma dažniau daryti be plaučių rezekcijų ir kavernotomijas, kavernektomijas, kavernų drenavimą bei torakoplastiką sergantiems fibrokavernine plaučių tuberkuloze. Bendrai 8-12% tbc ligonių turėtų būti gydomi chirurginiu būdu.

SVEIKATOS APSAUGA, NR. 7, 1977

Sveikatos Apsaugos Ministerijos (SAM) Onkologijos m.-t. institutas š. m. kovo 4 d. paminėjo 20 metų sukaktuves. Institutui nuo pat veiklos pradžios vadovauja A. Telyčėnas. Dabar institute dirba 10 med. daktarų, 2 profesoriai ir 23 med. m. kandidatai. Per dvidešimtmetį paskelbta 100 straipsnių lietuvių, 465 rusų kalba, 6 straipsniai atspausdinti užsienio žurnaluose, išleista 14 monografijų, 39 dizertacijos, 20 mokslinių leidinių. Dalyvauja aktyviai moksliniuose suvažiavimuose. Institute yra 15 skyrių. Pagrindinė instituto kryp-

Pasaulyo Lietuvių Gydytojų Sąjungos VEIKLA

Pirmininkas

ANTANAS PACEVIČIUS, M. D.
9 Riverside Cres.
Toronto, Ont., Canada M6S 1B5
Tel. (416) 763-2352

Sekretorius-iždininkas

ANTANAS BARKAUSKAS, M. D.
64 Ellesmere Road
Scarborough, Ont., Canada M1R 4C2
Tel. (416) 444-6117

DR. ANTANAS PACEVIČIUS, Naujasis P. L. G. Sąjungos pirmininkas

Dr. Antanas Pacevičius yra gimęs Sambaravos dvare, Raudonės valsčiuje, Raseinių apskrityje. Mokėsi Joniškio ir Raseinių gimnazijose. Baigęs Raseinių Valstybinę gimnaziją, įstojo į Karo Mokyklą Kaune ir rengėsi būti aktyvios tarnybos karininku, bet tėvų įtaigotas, apsigalvojo ir perėjo į aspirantus. 1935 metais įstojo į Vytauto Didžiojo Universitetą, medicinos fakultetą, kurį sėkmingai baigė. Jis atliko stažą Universiteto Klinikose. Raudonojo Kryžiaus ligoninėje dirbo chirurginiame skyriuje. Studijų metu Antanas buvo veiklus visuomeniniame studentų gyvenime ir priklausė atsargos karininkų Korp! "Ramonė". 1944 metais buvo karo audrų nublokštas į Vokietiją, kur po įvairių pergyvenimų sulaukė karo pabaigos. Britų zonoje, Bad Rehburge, dirbo Britų Raudonojo Kryžiaus ligoninėje, kur ėjo ligoninės vedėjo pareigas. 1946 metais gilino medicinos studijas Bonnos medicinos fakultete, ir

parašęs disertaciją gavo medicinos daktaro laipsnį. 1947 metais atvyko į Kanadą, kur pradėjo eilinio darbininko karjerą. Vėliau baigęs reikalaujama dviejų metų stažą, išlaikė valstybinius Kanados (Medical Council) egzaminus ir įsigijo praktikos teises. Nuo 1951 metų įsikūrė Toronte, kur dar ir dabar tebepraktikuoja. Visuomeniniame gyvenime Antanas reiškiasi labai pozityviai ir energingai. Jis eilę metų buvo Kanados Lietuvių Bendruomenės Tarybos narys, skautų bei sporto klubo "Vytis" rėmėjas. Jis buvo vienas iš Kanados Lietuvių Fondo steigėjų ir eilę metų ėjo valdybos pirmininko, o paskutinius aštuonis metus. Tarybos pirmininko pareigas, kurias dar ir dabar tebeina. Antanas buvo aktyvus Lietuvių Gydytojų Sąjungos ir Kanados Lietuvių Gydytojų Draugijos veikloje. Pastarosios jis buvo pirmininku net tris kartus. Nesvetimas jam ir žurnalistinis darbas. Jis dažnai pasisako įvairiais klausimais mūsų spaudoje. Antanas yra vedęs Sofija Baranauskaitę ir augina du sūnus: Antaną — veterinarijos studentą ir Vyta, kuris studijuoja architektūrą. Jis mėgsta medžioklę, golfą, klasikinę muziką ir gerą knygą.

Sėkmės naujam sąjungos pirmininkui. D. D.

tis yra naujų kovos su vėžiu organizacinių formų ieškojimas, diagnostikos, gydymo metodų kūrimas ir pn. Per instituto gyvavimo laikotarpį susintetinta 365 nauji vėžio ligai gydyti vaistai, iš jų gana plačiai naudojamas lofenalis, už kurį institutas buvęs premijuotas. Atliekamas ankstyvas vėžio susirgimų išaiškinimas. Daroma vėžio susirgimų visuotinė registracija, panaudojant spec. skaičiavimo mašinas. Vilniuje statoma 450 lovų ligoninė vėžiu sergantiems gydyti.

SVEIKATOS APSAUGA, NR. 7, 1977

BENDRO, BUVUSIOS IR NAUJOSIOS PASAULIO LIETUVIŲ GYDYTOJŲ SĄJUNGOS VALDYBŲ POSĖDŽIO PROTOKOLAS #1

Data: 1977 metai rugsėjo mėnesio 17-ta diena.

Vieta: Dr. A. Pacevičiaus rezidencija, Irish Lake, Ontario, Canada.

Dalyviai: Doktorai J. Balčiūnas, A. Barkauskas, D. Degėsys, A. Pacevičius, J. Skrinska, J. Šonta.

Buvusioji ir dabartinė P.L.G.S. valdybos su buvusiu ir dabartiniu Medicinos redaktorais. Iš kairės daktarai J. Skrinska, J. Šonta, A. Barkauskas, J. Balčiūnas, A. Pacevičius, K. Pemkus, E. Puodžiukas. D. Degėsys. Nuotrauka J. Garlos

Posėdis prasidėjo 5:30 po pietų. Daktaras Skrinska pasiūlė darbotvarkę, kuri buvo priimta be pataisų:

1. Atidarymas (dr. A. Pacevičius).
2. Buvusios valdybos pareigų perdavimas naujai valdybai (dr. J. Balčiūnas).
3. Išdo ir turto perdavimas (dr. J. Šonta).
4. Medicinos žurnalo leidimo klausimas.
5. Naujo redaktoriaus pristatymas.
6. Visuotino suvažiavimo metu iškilusių klausimų diskutavimas.
7. Sekančio P. L. G. Sąjungos Tarybos suvažiavimo datos nustatymas.
8. Einamieji reikalai ir sumanymai.

1. Posėdį atidarė dr. Pacevičius išreikšdamas padėką už pasiryžimą atlikti tokią tolimą kelionę į Kanadą, vien tik perdavimui naujai valdybai pareigų.

2. Dr. Balčiūnas, perduodamas naujai valdybai pareigas, linkėjo sėkmės ir, jeigu ištiktų koks reikalas, senoji valdyba bus paslaugi patarimų atvejais.

3. Dr. Šonta perdavė sąjungos knygas, kasą ir kitą inventorių. Kasoje šiuo metu yra \$1,033.50. Iš šios sumos dr. Balčiūnas dar turi atgauti \$24.45 už padarytą sąjungos reikalais telefoninį patarimą.

4. Kadangi perdavimas Medicinos žurnalo redaktoriaus pareigų, kasos ir inventoriaus neina sklandžiai, posėdžio dalyviai pareiškė pageidavimą, kad naujoji valdyba išpareigotų parašyti laiškus buvusiam redaktoriui, dr. K. Pemkui ir administratorei, p. Dargienei, primenant, kad perdavimas būtų kiek galima skubiau įvykdytas, nes leidimas Medicinos žurnalo labai pavėluotas. Tas sukelia narių nepasitikėjimą mūsų oficiozu. Dr. Degėsys paaikšino, kad išleidimas vieno Medici-

Buvusioji ir dabartinė P.L.G.S. valdybos su Medicinos redaktorium dr. Danielium Degėsiu. Nuotraukoje trūksta dr. E. Puodžiuko. Nuotr. daryta R. Degėšienės.

nos numerio gali atsieiti apie \$2,500.00. Dėl to gali prisieiti prenumeratos kainą pakelti. Kita nuomonė, kad dabar esančius kasoje pinigus užšaldyti ir panaudoti esant reikalui žurnalo leidimui, buvo atmesta. Taip pat nutarta, kad antrasis, 1976 metų Medicinos žurnalo numeris, būtų išleistas buvusio redaktoriaus dr. K. Pemkaus, kuris per visuotinį suvažiavimą pats sutiko tą padaryti. 1977 metų naujas numeris bus išleistas naujo redaktoriaus. Į posėdį buvo pakviesta ponija Birutė Skrinskienė, kuri sutiko būti Medicinos žurnalo administratorė. Dr. A. Pacevičius pranešė, kad yra gavęs laišką iš ponio Dargienės. Ji pageidauja sudaryti komisiją, kuri perimtų jos turimą Medicinos žurnalo turtą ir kasą. Dr. Pacevičius sakėsi parašęs dr. G. Balukui laišką, kad jis sudarytų komisiją ir vadovautų turto ir kasos perdavime. Taip pat dr. Pacevičius yra parašęs laišką dr. Degėsiui dėl redagavimo ir kitų Medicinos reikalų.

5. Naujasis redaktorius dr. D. Degėsys pranešė, kad jis yra kalbėjęs su dr. Pemkum dėl 1976 metų Medicinos numerio leidimo datos, bet galutinio atsakymo kada tas numeris pasirodys nėra gavęs. Taip pat kalbėta dėl redaktorių kolegijos suorganizavimo. Dr. Degėsys nepritarė tai idėjai ir vietoj to pasiūlė, kad dr. H. Armanas būtų pagelbinis redaktorius.

6. Nutarta, kad sąjungos valdyba parašytų laiškus draugijų valdyboms, kad jos paragintų savo narius pinigais paremti mokslinį simpoziumą-suvažiavimą, kuris įvyks Padėkos dienos metu Chicagoje.

7. Pasiūlyta ir nutarta, kad sekantis Pasau-

lio Lietuvių Gydytojų Sąjungos Tarybos suvažiavimas įvyks Lietuvių Dienų metu, 1978 metais Toronte, Kanadoje.

8. Posėdis baigtas 7 val. vakaro.

A. Pacevičius, M. D.

P. L. G. Sąjungos pirmininkas

Sekretorius-iždininkas

A. Barkauskas, M. D.

K A N A D A

IŠ SAJUNGOS PIRMININKO VEIKLOS

Dr. A. Pacevičius, perėmęs Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos vadovavimą, nusipirkęs Londone, Ontario arkivyskupo rezidenciją, pradėjo "apaštalauti". Pirmiausia, sušaukęs savo plačiąją giminę į rezidenciją, atskaitė jiems pamokslą, o rugsėjo mėnesio 17-tą dieną toje pačioje vietoje, sušaukė pačia blogiausią žmonijos padermę, Kanados gydytojų sąjungos narius. Nors oras pasitaikė nepavydėtinas, bet sugūžėjo beveik absoliuti dauguma. Jis taip pat buvo išsikvietęs iš Clevelando buvusios P. L. G. S. valdybos "rabinus", kurie teikėsi in corpore atlikti tokią tolimą kelionę tik vienam susitikimui, tokioje nuošalioje vietoje. Buvo atvykę su žmonomis dr. J. Balčiūnas, dr. J. Šonta, dr. J. Skrinska ir naujasis Medicinos žurnalo redaktorius D. Degėsys. Žinoma, "apaštalo" Antano ir Sofijos pastangomis sugūžėjimas praėjo pakilioje nuotaikoje, buvojant didžiulėje rezidencijoje. Dėl lietaus nebuvo progos golfo ir vandens sporto mėgėjams pasireikšti gamtoje, bendravimas vyko verandoje ir viduje prie degančio ugnies aukuro. Abi valdybos turėjo paskutinį pasikalbėjimą ir diskutavo degančius sąjungos

Suvažiavimo likučiai.

reikalus. Nutarta ateityje atjaunėti ir atgimti darbingumo dvasioje ir taip pat sustiprinti Medicinos žurnalo leidimą.

Užsibuvota ilgai. Visi jautėsi atsigaivine lie-tuviškoje aplinkoje. Atidavę duoklę Bachui paliko jaukią Antano ir Sofijos "brickhouse" pastogę, jau gerai sutemus... **a. b.**

PLGS VALDYBOS PIRMININKO SUDARYTOS
REVIZIJOS KOMISIJOS
P R O T O K O L A S

Rev. komisija susideda iš gydytojų: Ged. Baluko, D. Giedraičio ir V. Šaulio.

Rev. komisijos tikslas patikrinti Medicinos žurnalo administracijos kasą ir turta, pradedant 1973 m. gruodžio 9 d. iki 1977 m. spalio 6 d., kada Medicinos žurnalo redagavimas buvo pavestas dr. K. Pemkui ir administravimas — p. L. Dargienei. Revizija daroma turto ir kasos pervedimui naujam Medicinos redaktoriui dr. Danieliui Degėsiui ir jo pasirinktam administratoriui, Clevelande, Ohio.

1. Patikrintos 1974, 1975, 1976 ir 1977 m. iki spalio 6 d. Medicinos administratorės vedamos pajamų, išlaidų ir pakvitavimų bylos.

2. Patikrinta Broadview S & L Assoc. Medicinos žurnalo taupoma sąskaita 3959-0 banko knygutė, kurios visas balansas \$263.21 1977 m. spalio 6 d. perkeltas į Westchester Trust & Savings Bank Medicinos žurnalo čekių sąskaiton 233005. Pinigai laikomi Westchester Trust & Savings banke čekių sąskaitoj nr. 233005 sumoje \$3271.17.

3. Patikrintos 6 pakvitavimo knygutės. Pakvitavimų išrašyta 249, kopijos laikomos administracijos raštinėje.

4. Patikrinta Westchester 8. & S. Bank čekių knygutė, kuri pradėta su čekiu nr. 101 vasario 26, '74, paskutinis čekis nr. 162 išrašytas balandžio 25, '77. Čekių knygutėje laikomos čekių kopijos. Išpirkti (cancelled) čekiai laikomi pajamų ir išlaidų bylose.

5. Administratorės sudaryta žurnalo prenumeratorių kartoteka su adresais ir prenumeratų apmokėjimų atžymėjimais.

1975-77 m. PLGS valdybos prašymu administratorė paruošė išsamų lietuvių gydytojų vardyną su adresais planuojamam leidiniui.

6. Administracijai priklauso adresografas su priedais (instant printer), kurio pirkimo kaina \$40.60.

7. Administracija laiko 30 kopijų kiekvieno išleisto Medicinos žurnalo numerio (išskyrus

2/47). 1974 m. — tik 16 kopijų) kaip archyvine medžiaga. Yra likę keletas pavienių numerių.

Piniginės apyskaitos vedamos labai tvarkingai. Raštų ir kartotekų tvarkyme parodyta daug sumanumo. Administratorė paaukėjo daug valandų Medicinos žurnalui. Rev. Komisija PLGS vardu administratorėi reiškia nuoširdžią padėką.

P r i e r a š a s .

Kadangi PLGS 1977 m. suvažiavime patvirtinta naujoji redakcija jau ruošia Medicinos naujo numerio išleidimą, PLGS pirmininko pageidavimu ir mūsų, rev. komisijos pritarimu, pavedame administratorėi perduoti \$1500 — naujam redaktoriui dr. Danieliui Degėsiui, o likusi suma palie-kama dr. K. Pemkaus ir L. Dargienės jau leidžiamam Medicinos žurnalui numerio išlaidoms padengti.

Su pagarba,

Rev. Komisijos narių parašai:

D. Giedraitis, M. D.

V. Tauras, M. D.

Ged. Balukas, M. D.

1977 m. spalio mėn. 6 d.

Dabartinė Ohio Lietuvių Gydytojų Draugijos valdyba. Sėdi iš kairės daktarai: H. Brazaitis — pirmininkas, R. Degėsiene — valdybos narė, V. Čeičys — vice-pirmininkas. Stovi: D. Degėsys — išdininkas, J. Skrinška — sekretorius.

O H I O

1977 metų spalio mėnesio 29-tą dieną, Clevelando Lietuvių namuose, Ohio Lietuvių Gydytojų Draugija turėjo metinį susirinkimą, kurio metu buvo išrinkta nauja valdyba: dr. H. Brazaitis, dr. Viktoras Čeičys, dr. Dainius Degėsys, dr. Roma

Dr. J. Stankaitis pristato dr. G. Matienę (J. Garlos)

Degėsiene, dr. Juozas Skrinska. Susirinkimui pirmininkavo dr. J. Balčiūnas, sekretoriavo — dr. Roma Degėsiene. Pasibaigus darbo posėdžiui prasidėjo kokteiliai, po jų sekė vakariene. Vakarienės metu buvo įteikta 21-ji Ohio Lietuvių Gydytojų Draugijos metinė kultūrinė premija, kuri 1977 metais atiteko clevelandiečiui, energingam jaunimo sporto organizatoriui ir vadovui Algirdui

*Dr. N. Juškėnienė įteikia premiją Algirdui Bielskui.
(Nuotrauka J. Garlos)*

O.L.G.D. metinio susirinkimo dalyviai su svečiais.

(Nuotrauka J. Garlos)

O.L.G.D. metinio suvažiavimo dalyviai rikiuojasi prie vaišių stalo. Priekyje dr. G. Matienė ir dr. S. Matas. (Nuotrauka J. Garlos)

O.L.G.D. metinio susirinkimo dalyviai su svečiais.

(Nuotrauka J. Garlos)

*Stefanija Radzevičiūtė kalba įteikus dr. D. Kesiūnaitės fondo premiją Kento Universitetui.
(Nuotrauka J. Garlos)*

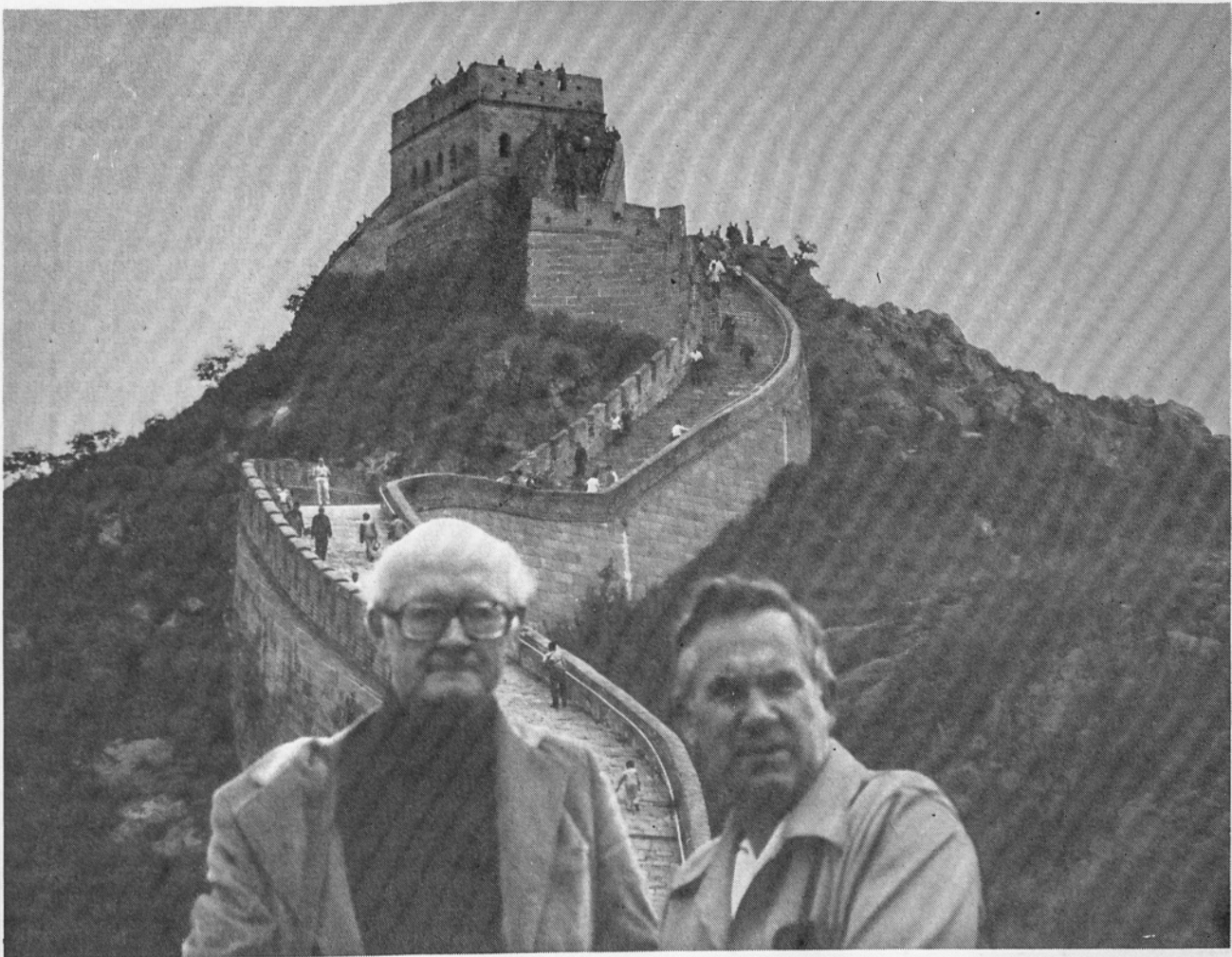
*Dr. V. Čeičys pasakoja įspūdžius iš kelionės po Raudonąją Kiniją.
(Nuotrauka J. Garlos)*

*O.L.G.D. metinio susirinkimo sekretorė dr. R. Degėšienė ir susirinkimo pirmininkas dr. J. Balčiūnas.
(Nuotrauka J. Garlos)*

Bielskui. Dr. J. Stankaitis vadovavo įteikimo iškilmėms. Jis pirmiausiai pristatė dr. Dainių Degėšį, kuris perskaitė premijos paskyrimo aktą, vėliau dr. Giedrė Matienė gana plačiai apibūdino A. Bielskaus nuopelnus jaunimo organizavime ir sporto veikloje. Po jos pranešimo dr. Nelė Juškėnienė įteikė laureatui tūkstanties dolerių čekį. A. Bielskus savo padėkos žodyje pažadėjo ir toliau būti aktyvus jaunimo veikloje. Po laureato žodžio dr. J. Stankaitis pranešė, kad šiais metais yra įteikiama dar ir antra tūkstanties dolerių premija, skiriama iš mirusios dr. D. Kesiūnaitės fondo. Šio fondo globėjos, panelės S. Radzevičiūtės iniciatyva, tūkstanties dolerių premija buvo paskirta Kento Universiteto lietuviškų studijų katedrai, kurios vedėjas yra profesorius Cadzow, kuris priimdamas premiją irgi tarė padėkos žodį.

Po premijų įteikimo iškilmų ir vakarienės, dr. Viktoras Čeičys nupasakojo savo kelionės įspūdžius iš Raudonosios Kinijos, kurioje jis kartu su dr. Elena Čeičiene praleido dvi savaites. Dr. Elena Čeičienė savo vyro kalbą pajvairino spalvotom skaidrėm. Pranešimas ir skaidrės buvo tikrai įdomūs. Dr. V. Čeičys pažadėjo savo įspūdžius aprašyti Medicinos žurnale, kelionių skyriuje. Vėliau buvo šokiai ir pokalbiai prie stalių. Pobūvis praėjo pakilioje ir darnioje nuotaikoje.

*Prie Kinų sienos dr. Viktoras Čeičys su Western Reserve Universiteto profesorium dr. White.
(Nuotrauka dr. E. Čeičienės)*

Įspūdžiai iš kelionės po Raudonąją Kiniją

V. ČEIČYS, M. D.

Maždaug po dviejų metų planavimo, anketų pildymo ir papildymo, galų gale buvo gautas leidimas ir pranešimas iš Raudonosios Kinijos valdžios, kad turisto vizos yra išduodamos dvidešimčiai Jungtinių Amerikos Valstybių medicinos gydytojų, priklausančių Cleveland Academy of Medicine. Tarpe tų dvidešimties gydytojų buvome ir mes du lietuviai gydytojai, Elena ir Viktoras Čeičiai.

Šios, vadinamos Gydytojų Delegacijos tarpe radosi įvairių medicinos šakų specialistų. Leidimas buvo išduotas dviem savaitėm ir prieš išvykdamą žinojome tik tiek, kad viešėsime keturiuose

miestuose, būtent — Peiking, Hanshow, Shanghai ir Canton. Taip pat buvo painformuoti, kad viešėjimo ir vietovių lankymo dienotvarkės bus sudarytos nuvykus į tuos miestus ir, kad galėsime dienotvarkę keisti būdami vietoje, bendru mūsų delegacijos ir vietinių pareigūnų susitarimu.

1977 metais spalio 10-tą dieną lėktuvu pakilome į tolimą kelionę — Raudonąją Kiniją. Išvykome viso 19-ką asmenų, nors leidimas buvo duotas 20-čiai, bet vienam gydytojui susirgus, jo jau nebuvo galima pakeisti kitu asmeniu.

Pirmas stotelėjimas buvo San Francisco, kur praleidom naktį ir gerai pasilsėję sekančią dieną

išskridom į Tokyo. Japonijoje jau buvome buvę prieš 9-nis metus, tačiau, ši kartą radome tiek daug pasikeitimų, kad sunku buvo tikėti, kad tai tas pats Tokyo. Taip pakitęs per palyginti trumpą laiką. Gyvenimas Tokyo mieste tiesiog virė. Žmonės gražiai apsirengę, paslaugūs. Pristatyta daug naujų viešbučių ir didžiulių namų. Viso pilna, tačiau kainos labai aukštos. Ką anksčiau čia už dolerį galėjai nusipirkti, pigiau nei Amerikoje, dabar ta pati japonišką išdirbinį gali pirkti Jungtinėse Valstybėse pigiau, negu pačioje Japonijoje.

Praleidę pusantrą dienos Japonijoje, Raudonosios Kinijos lėktuvu iš Tokyo išskridome į Pekingą. Lėktuvas buvo rusų gamybos, o "stewardesses" — jaunos kinietės, mandagios ir šiek tiek kalbančios angliškai.

Į Pekingą atskridome vėlai vakare. Nusileidus lėktuvui — nesimatė beveik jokių šviesų, miestas buvo paskendęs tamsoje. Išlipus — aerodromas labai didelis, tačiau irgi mažai apšviestas. Žmonių — kiniečių nedaug laukiamajame. Visi, tiek moterys, tiek vyrai apsirengę standartine pirminko Mao uniforma: tai kelnės ir švarkelis. Mus pasitiko delegacija ir tuojau buvome pristatyti angliškai kalbantiems gidams.

Lėktuve jau buvome užpildę visokias anketas ir surašę ką vežamės. Muitininkai tik patikrino foto kameras, filmavimo aparatus, rekordavimo prietaisus ir laikrodžius. Be to dar gavome kiekvienas užpildyti anketą, kurioje turėjome surašyti iki paskutinio cento, kiek ir kokią valiutą turime atsivežę. Užbaigus visus formalumus, sėdome į laukiančius autobusus. Kinijoje autobusai nėra apšviesti, tai važiuojame absoliučioje tamsoje. Važiuojame kokią gerą valandą ir pirmas įspūdis buvo gana klaidingas: autobusas tamsus, gatvėje judėjimas mažas, gatvės vos vos apšviestos, nesimato namų. Nors nieko vieni kitiems nesakėm, bet vėliau išsikalbėjus, pasirodo visiems buvo kilęs lyg apsvylimas. Negi šis miestas tas pats gražusis Pekingas ir, jeigu jis tik taip atrodo, tai kodėl gi mes čia ir atvažiuojame... Pagaliau privažiavome didelę ir plačią gatvę, kuri jau buvo gražiai apšviesta ištaigingom lempom ir netrukus privažiavome mums skirtą viešbutį. Pastatas buvo labai didelis ir masyvus. Vėliau sužinojome, kad jis buvo statytas trimis etapais, skirtingais laikotarpiais. Pirmą jo dalį buvo statyta maždaug prieš 50-šimtis metų, o paskutinioji tik visai neseniai. Pagal vakarietišką standartą viešbutis nebuvo liuksusinis, tačiau radosi labai patogioje vietoje, netoli nuo Pekingo pagrindinės aikštės, kur

randasi visi pagrindiniai valdžios pastatai. Gidas parodė mums mūsų valgyklą ir kartu priminė, kad mūsų rytojaus dienotvarkė prasidės 7 valandą ryto pusryčiais. Valgyti turėsime visi kartu. Dienotvarkė mums būdavo kasdieną sudaroma pačių kiniečių, bet mes iš savo pusės galėdavome pareikšti savo pageidavimus, ir dažniausiai mūsų pageidavimai būdavo patenkinami. Dienotvarkė visuose miestuose prasidėdavo tuo pačiu laiku, 7-tą ryto pusryčiais. Aštuntą jau važiuodavome ar į ligoninę ar į sanatoriją, mokyklą, arba aplankyti kokią įdomią ir tolimą vietovę. Pietum grįždavome apie 12-tą ir po pietų būdavome laisvi, kas sau, iki 2:30. Ši laisvalaikį išnaudodavome pasivaikščiojimui po miestą arba samdydavomės taksį ir važiuodavome apžiūrėti kokį istorinį paminklą — vietovę. Į viešbutį grįždavome apie 5-6 valandą vakare ir pavakarieniavę (7-niomis), jei neidavome į teatrą ar operą, turėdavome laisvalaikį savo nuožiūra lankyti miestą.

Pirmą viešnagės Pekinge dieną aplankėme Temple of Heavenly Peace. Ši šventovė randasi 15-ka kilometrų už Pekingo ir yra svarbi kiniečiams tuo, kad joje būdavo karūnuojami imperatoriai bei pasirašomi įvairūs svarbūs valstybiniai dokumentai-dekretai. Imperatoriai prieš pasirašydami kokį dokumentą, praleisdavo čia daug laiko "medituodami" — apmąstydami, prašydami dieviško įkvėpimo. Temple of Heavenly Peace mums visiems paliko labai gilų įspūdį. Šventovė labai meniškai pastatyta ir ilgiau joje pabuvęs pradėdi galvoti, kad žmogus tikrai gali būti apimtas dieviško įkvėpimo.

Apžiūrėję Temple of Heavenly Peace vykome į Mao mauzoliejų. Mao buvo miręs tik prieš metus. Į šį mauzoliejų Mao palaikai buvo perkelti tik prieš keletą dienų mums atvykstant iš laikino mauzoliejaus, esančio Pekingo didžiojoje aikštėje. Šiuo metu Mao mauzoliejaus lankymas buvo suvaržytas ir jį lankyti galėjo tik labai aukštas vietas užimant Kinijos valdžios atstovai, ir užsieniečiai svečiai. Mauzoliejus yra labai įspūdingas. Prieš įeinant į mauzoliejų, abiejose pusėse stovi granito paminklai vaizduojant Mao pergalės kovą. Įžengus į mauzoliejų tuojau priekyje stovi milžiniška balto granito Mao statula. Už jos, ant sienos, randasi rankų darbo austas Kinijos gamtovaizdis. Šis gamtovaizdis nepaprastai įspūdingas ir jį padaryti tur būt reikėjo eilės metų, nors kiniečiai sako, kad jį padarė per vienerius metus. Ši salė yra koridoriumi sujungta su kita sale. Įėję į koridorių buvome suskirstyti į dvi eiles, ir taip dviem eilėm, įėjome į šią antrą salę, kurios

viduryje stovėjo stiklinis karstas su Mao palais, apdengtas valstybine kiniečių vėliava. Eie praėjome pro kartą tik iš vienos pusės. Mao veidas atrodė labai naturalus.

Palikę Mao manzolių autobusu leidomės aplankyti garsios "kiniečių sienos" — "China Wall". Ji randasi maždaug 60-70 kilometrų už Pekingo. Pakeliui pervažiavom per didesnę Pekingo miesto dalį ir turėjome progos pirmą kartą pamatyti šį didžiulį miestą. Kaip pirmą kartą važiuojant iš aerodromo įspūdis buvo ne koks, tai dabar, dienos metu, susidarė visai kitoks vaizdas. Miestas milžiniškas, gatvėse pilna žmonių apsirengusių standartine Mao uniforma. Gatvės švarios, nesimato jokių šiukšlių. Daugybė daržovių ir vaisių parduotuvių. Išvažiavę iš miesto ribų važiuojame per priemiesčius ir kaimus. Kur tik užmetėm akis visur matėsi bedirbą kiniečiai. Mažiausiame plote, žiūrėk, dirba kinietis. Susidarė vaizdas, kad žmonės labai darštūs. Pagaliau pasiekėm "Kiniečių sieną". Tai ne tik siena, bet tvirtovė, pastatyta maždaug prieš 2000 metų. Sienos aukštis tarp 6-10 metrų, o plotis — 5 metrai. Čia matėsi visokio plauko kiniečių, senų, jaunų, uuniformuotų kareivių, jūrininkų, kurie visi atvyko pasigrožėti savo prosenelių pastatytų šedevru.

Prisivaikščioję grįždami į namus užsukome aplankyti Ming imperatorių laidojimo vietas, tombs. Taip kaip Egipte faraonai sau statėsi piramides, taip kiniečių imperatoriai ruošė sau kapus. Tokių kapų Ming dinastija buvo pasistačiusi septyniolika. Iš jų atkasti ir žmonėms lankyti yra leidžiami tik 2. Kapai nepaprastai turtingi ir sunku aprašyti, kokį jausmą sukelia matant tiek daug meno išdirbinių ir brangenybių, kurios kartu su mirusiais imperatoriais buvo užkasamos.

Dienos įspūdžiai tuomi dar nesibaigė. Paskutinė tos dienos sustojimo vieta buvo "Uždraustasis miestas" (Forbidden City), kuris radosi visai arti mūsų viešbučio. Tai nuolatinė Kinijos imperatorių rezidencija. Pavadinimas "Forbidden City" kilo iš to, kad seniau čia įkelti koją galėjo tik imperatoriai ir jų svečiai. Vietovė yra labai didelė ir iš tikrųjų yra tikras miestas. Jame randsi virš 9000 kambarių, daugybė aikščių bei salių paverstų meno muziejais. Perėjome per daugelį šių salių ir muziejų, perpildytų įvairiausiais meno dirbiniais. Nenuostabu, kad eiliniai piliečiai keikia imperatorius už jų gobšumą ir turtų sukrovimą, bet iš kitos pusės dabartinė karta turi tiems imperatoriams būti ir dėkinga, nes kitu būdu nebūtų tiek meno turtų iki mūsų laikų išsilikę.

Dr. E. Čeičienė demonstruoja skraides iš kelionės po Raudonąją Kiniją. (Nuotrauko J. Garlos)

Apžiūrėję "Uždraustąjį miestą", grįžome į savo viešbutį labai nuvargę, bet pilni įspūdžių. Tačiau po vakarienės darėjome į gatves pasivaikštinėti. Įdomu pastebėti, kad Pekinge, o tai pastebėjome ir kituose miestuose, po aštuntos valandos vakare gatvės beveik tuščios. Kiniečių diena prasideda labai anksti. Visi privalo dirbti, tai žmonės matyt taip nuvargsta, kad vakare tik apie poilsį tegalvoja. Pasivaikščioję grįžom į viešbutį ir gulėm miegoti. Taip prabėgo pirma mūsų diena Kinijoje.

Sekantį rytą kėlėm anksti, 5-tą valandą, nes norėjome savo akimis pamatyti gimnastiką darančius kiniečius. Mūsų gidai jau buvo mus apšvietę, kad kiekvienas kinietis savo darbo dieną pradeda gimnastika. Jie gimnastikuoja, daro pratimus, aikštėse, nemuose, gatvėse. Gidai mus perspėjo negalvoti, kad visi kiniečiai ryte yra lyg iš proto išėję, nes nežiūrint kokio jie amžiaus bebūtų, visi daro gimnastiką, vieni bėgioja, o kiti įvairiais judėsiiais sąnarius mankština. Jeigu

Amerikoje žmogus taip sau gatvėj sustotų ir pradėtų rankomis skerėčioti, tai tikrai policijos būtų suimtas ir patalpintas psichiniam jo stoviui iš-tirti... Ir kas įdomu, toks gimnastikos darymas vyksta iki 8-tos valandos ryto. Pradžioje visi stebėjomės tokiu kiniečių gimnastikavimusi, bet po keletos dienų pripratome prie to vaizdo ir nebe-kreipėme dėmesio. Vienas iš mūsų kolegų taip įsisiūbavo, kad ir jis pradėjo keltis ir gimnasti-kuotis iš ryto kartu su kiniečiais.

Vieną iš savaitės vakarų praleidome žiūrėdami futbolo rungtynes stadijone. Žaidė Kinijos ir iš Jungtinių Amerikos Valstybių atvykusi Cos-mos komandos. Vykdami į stadioną matėme mi-nių minias žmonių traukiančių į stadijono pusę. Vieni važiavo autobusa, kiti automobiliais, o dauguma važiavo dviračiais. Pekingo stadionas talpina 80-90 tūkstančių žmonių, tai neperdėsiu sakydamas, kad ne mažiau kaip 60 tūkstančių žmonių atvyko į rungtynes dviračiais. Rungtynės baigėsi lygiomis — 1:1 rezultatu. Dar nepasibaig-us rungtynėms galvojau, kaip mes iš šios minios išvyksime: tiek daug žmonių, tiek dviračių. Bend-ram mūsų nustebimui neturėjome jokio vargo iš stadijono išvažiuoti. Kol mes nuėjome iki savo au-tobuso, tai dauguma kiniečių jau sėdėjo ant savo dviračių ir važiavo namų link. Kaip jie toj dvi-račių marioj susirado kiekvienas savo dviratį, ir kaip taip greitai pradėjo judėti tai ir dabar ne-suprantu.

Būti Pekinge ir neparagauti pekingo antytės (Peking duck) neleistinas dalykas. Taigi ir mums buvo suruoštas banketas dideliame restorane specialiai anties valgymui. Prieš vykstant į restora-ną mums pranešė, kad mūsų puotos šeimininkas — "host" yra didelis valdžios atstovas. Atvažiavome į restoraną ir po kiek laiko pasirodė ir tas mūsų "host". Jis buvo nedidelio ūgio, bet labai judrus kinietis. Mums buvo paruošti du stalai su kiek-vienam atžymėta vieta. Susėdom. Sekė tostai ir visokie kinietiški skanėstai ir žinoma, Pekingo būdų pagaminta antis. Į pabaigą mūsų grupės vadovas pasiūlė kiekvienam iš mūsų pasakyti žo-dį, pasisakyti puotos šeimininkui iš kur kiekvie-nas ir kokio kilimo jo tėvai buvo prieš jiems at-vykstant į Ameriką. Pasakiau, kad esu kilęs iš Lietuvos. Vertėjas, kuris sėdėjo šalia manęs iš-vertė, kad aš iš Lithuania. Staiga išgirdau lyg tai puotos šeimininkas pakartojo žodį Lietuva. Nekreipiau dėmesio, gal nenugirdau, bet jis atsi-suko į vertėją, dar kartą pakartojo aiškiai LIE-TUVA ir prašė vertėjui pasakyti, kad jis žinąs,

jog mūsų kraštas yra Sovietų Sąjungos okupuo-tas... Įdomu!

Praleidę 4 dienas Pekinge išskridome į Shang-hajų. Šis miestas visai skirtingas nuo Pekingo. Kai Pekingo gatvės visai ištuštėja vakare, tai šiame mieste žmonių visada pilnos gatvės. Mūsų viešbu-tis buvo visai netoli uosto ir per langus galėjome matyti įplaukiančius ir išplaukiančius laivus. Ju-dėjimas uoste buvo labai didelis.

Būdami Shanghajuje aplankėme daug ligoninių ir du vakarus praleidome operoje. Operų turiniai grynai propogandiniai, vaizduojantys revoliucinę kovą. Vienos operos muzika buvo grynai kinietiš-ka, o antroji pusiau vakarietiška. Turiu prisipa-žinti, kad aš pats ir didesnė dalis mūsų kolegų visos operos nematėme, nes buvome saldžiai pri-migę per programą.

Iš Shanghajaus traukiniu važiavom į Han-chową. Traukiniai Kinijoje yra labai modernūs ir švarūs. Vagonai dviejų klasių: pirmoje klasėje minkštos sėdynės ir visokie kiti patogumai. Ant-roje klasėje sėdynės kietos. Važiavome pirma kla-se su kiniečiais be abejonės aukštesnio rango. Antroj klasėj matėsi "proletariatas".

Hangchow yra kurortinis miestas. Klimatas subtropinis. Žemė derlinga ir laukuose matosi tro-piniai augalai bei vaismedžiai. Hangchow dar žy-mus savo išsivysčiusia šilko pramone. Buvome nuvežti į šilko fabriką pasižiūrėti kaip yra gami-nami šilko išdirbiniai.

Paskutinis miestas kurį aplankėme Raudono-joje Kinijoje buvo Canton. Tai uosto miestas, iš seno žinomas kaip labai kosmopolitaninis miestas. Žmonės čia jau įvairiau apsirengę: be Mao unifor-mos jau matosi didesnis spalvų įvairumas. Vaikai, o ypač mergaitės spalvingai apsiredę.

Kaip anksčiau kad minėjau, mūsų pagrindi-nis kelionės į Kiniją tikslas buvo turistinis, ap-lankyti ir pamatyti istorinės vertės vietas, pa-minklus. Kiekviename mieste mums buvo suda-rytos sąlygos tokias vietas pamatyti. Kitas mūsų tikslas buvo aplankyti medicinos įstaigas, ligonines ir su medicina surištas mokslo institu-cijas. Tam gavome taip pat progos.

Susidarė įspūdis, kad kiniečių medicina ir medicininis aprūpinimas yra gerame stovyje. Li-goninės pas juos neturi to viso liuksuso randamo Jungtinėse Amerikos Valstybėse, tačiau palatos ir operacinės buvo visur švarios. Gydytojai atro-do gerai pasiruošę. Teko matyti įvairias operaci-jas, pradedant nuo nesudėtingų iki labai sudėtin-gų smegenų operacijų. Daugelis to operacijų bu-vo daromos davus acupuncture anesteziją. Yra

Pekingo centrinė gatvė. (Nuotrauka dr. E. Čeičienės)

gana sunku suprasti kaip ši anestezija veikia, tačiau savo akim matant kaip ligonis pats ateina ir po operacijos nuo stalo ir iš operacinės išeina, tai reikia pripažinti, kad kažkas toje technikoje yra kas mums dar nevisai suprantama. Teko taip pat būti ir visokiose jų sanatorijose ir pamatyti kai kuriuos jų vietinius gydymo metodus. Jie labai dažnai vartoja acupuncture gydymo metodą ir kartais yra sunku atskirti kur tikras gydymas baigiasi ir kur prasideda šarlatanizmas.

Aplankėme ir kiniečių tradicinio gydymo medicinos mokyklą (Chinese Traditional Medicine Medical School). Čia mums davė kelių valandų acupuncture kursą. Specialistu šioj srityje nepasidariau, nors kursą ir išklausiau. Šioje medicinos mokykloje buvome nuvesti į mokyklos botanikos sodą, kuriame jie augina visokias žoles ir augalus. Radau ir mūsų lietuvišką rūtą. Skaičiau užrašą: lotyniškai užrašyta RUTA, o po lotyniškų pavadinimu pažymėta, kad šis augalas naudojamas nuo plaučių ligų, ir virusinių susirgimų.

Kaimuose ir mažesniuose punktuose kiniečiai turi taip vadinamus basakojus (bare foot) daktarus, kurie tur būt prilygsta mūsų pirmos pagalbos tiekėjams. Jų pagrindinė pareiga yra suteikti pirmą pagalbą ir pravesti imunizaciją prieš įvairias ligas.

Lankėmės ir ligoninių, sanatorijų ir mažesnių vietovių vaistinėse. Įdomu, kad kiniečiai savo

vaistinėse, be įvairių žolelių-herbų, turi ir vakaruose gaminamų vaistų. Kiniečių teigimu, žmonės dažniau reikalauja duoti jiems išbandytas, žinomas žolių arbatas, negu vakarietiškus vaistus.

Taip praleidę Raudonojoje Kinijoje dvi savaites, traukiniu išvykom iš Canton į Hong Kongą. Hong Konge mums jau buvo tekę lankytis prieš devynerius metus. Jau tada buvome nuvažinę prie Raudonosios Kinijos pasienio ir užlipę ant kalno, esančio pasienyje, žiūrėjome į Raudonąją Kiniją slėnyje. Slėnyje matėsi geležinkelio bėgiai ir mažutė geležinkelio stotelė. Tada žiūrėdami į tuos bėgius negalvojome, kad kada nors teks grįžti iš Raudonosios Kinijos į Hong Kongą. Taigi, dabar atlikę muitinės formalumus dar kartą išėjome laukan specialiai užlipome į tą pačią kalno viršūnę kur anuomet žiūrėjome į slėnį, nufotografavome ir skubėjome į traukinį, kuris mus nuvežė į Hong Kongą.

Staiga pasijutome kaip kitame pasaulyje. Tie patys kiniečiai, tačiau kažkodėl jie buvo linksmesni, daugiau juokėsi, atrodė savimi patenkinti. Vakare mūsų grupė turėjo paskutinį banketą. Besidalydami išpūdžiais priėjome išvados, kad yra ir gerų dalykų Kinijoje, bet vis dėlto, žmogui geriausia gyventi ten, kur yra laisvė.

Sekantį rytą dalis kolegų išvyko atgal į namus, gi mudu išskridome į Japoniją paatostogauti.

MOTERŲ SKYRIUS

Paruošė ROMA DEGĖSIENĖ

Sofija Baranauskaitė-Pacevičienė ir jos darbai.

Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos suvažiavimo metu, įvykusio gegužės mėnesyje, 1977 metais, Clevelande, be knygu parodos buvo išstatyti ir dviejų lietuvių gydytojų žmonių meniniai kūriai, būtent, Rimgailės Zotovienės paveiksai ir Sofijos Baranauskaitės-Pacevičienės keramika.

Sofija Pacevičienė jau nuo mažens domėjosi menu ir dar gimnaziste būdama, paraginta pašybos mokytojo, laisvalaikiu dekoruodavo molio vazas, ąsočius, dubenis prižiūrima keramiko V. Miknevičiaus. Kanadoje, paaugus šeimai, pradėjo lankyti tapybos kursus ir neužilgo privačiai mokytis pas latvi keramiką Zigfridą Juraševskį. Vėliau įstojo į Central Technical School, kur baigė keturių metų keramikos kursą. S. Pacevičienė yra

viena iš steigėjų The Potters Studio, Inc., kurioje šiuo metu dirba 45 keramikai ir kurioje ji pati jau penki metai kaip reiškiasi. Taip pat ji lankė The George Brown College of Applied Arts and Technology ir Sheridan School of Design and arts, kur turėjo progos dirbti kartu su žymiais keramikais iš Europos, Amerikos ir Kanados. Šiuo metu Sofija ima Advanced Ceramics kursą George Brown kolegijoje.

Menininkė mėgsta dirbti su moliu ir porcelianu. Daro vazas, ąsočius, lėkštes, dėžutes, dubenis, žiestus ant žiedžiamojo rato. Vėliau juos dekoruoja oksidais ir kitokiom medžiagom, degina krosnyje (kiln) iki kelių kartų, kad išgavus įvairnesias ir gražesnes spalvas. Menininkė taip pat lipdo rankomis skulptūros, skulptūrėles, sienos papuošalus. Su savo kūriniais Sofija yra ne vieną kartą pasirodžiusi parodose. Šių metų spalio mėn. 29-31 dienomis menininkė turėjo parodą Toronte kartu su montreališke p. Simoneliene. H. Žmuidzinienė, "Tėviškės žiburiose" (No. 46, 1976), aplankius vieną iš tokių parodų rašo: "S. Pacevičienės kūrinuose, daugiau negu kitų darbuose, pastebima lietuviško folkloro įtakos. Jos keturi išraiškūs Rūpintojėliai yra savo forma ir nuotaika panašūs į mūsų dievdirbių smūtkelius, o penktasis — su žemai nuleista galva bei labai tragiškos — mažiau būdingas mūsų senoviniams dievukams. Tačiau dabar ne tie laikai, ir menininkė, mūsų tautos tragedijos paveikta, tą dvasinę būseną kūriniai įkvėpė. Išskirtinas jos kūrinys — surrealistinė skulptūra "Knygos mylėtoja". Ypač Pacevičienės labai didelio ir mažasnio formato vazos bei ąsočiai, saulutėmis ir paukščiais dekoruoti, iškalmingai kreipiasi į žiūrovą. Jų didingumas, lietuviškas pradas, ir senoviniai atspalviai net sukelia svajingą mintį, jog kai kurie jų lyg tiktų ne tik dabar, bet ir mūsų senovės kunigaikščių menėm ar jų puotų stalams puošti..."

(rd)

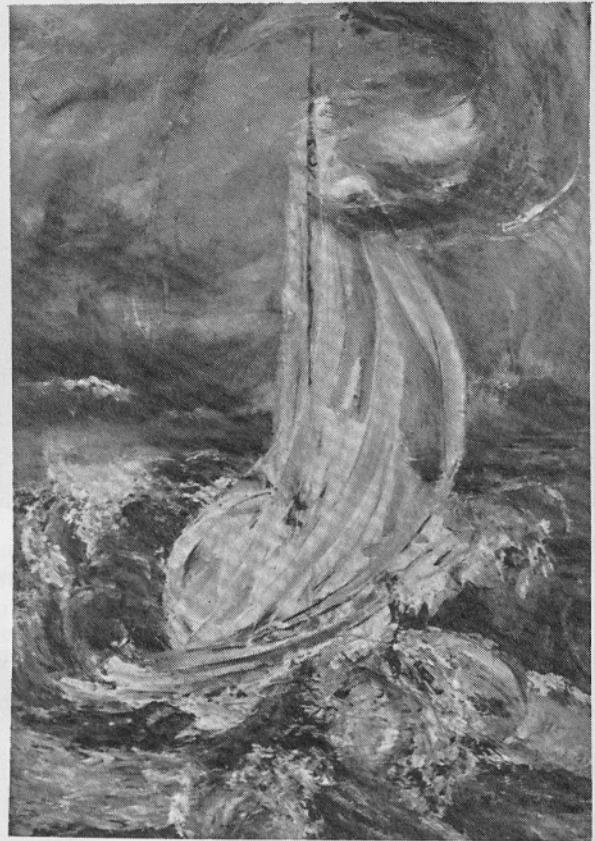
Rimgailė Jonynaitė-Zotovienė ir jos darbai.

• Rimgailė Jonynaitė-Zotovienė meną pradėjo studijuoti 1953 metais Art Institute of Chicago. Pradžioje įstojo į "fashion design" klasę. Profesoriams atkreipus dėmesį į jos pajėgumą bendrame paišyme (general drawing) Rimgailė paraginta pasuko meno kryptimi. Vėliau studijavo Oakland Community College, Madonna College, Birmingham-Bloomfield Art Association, Michigan. Šiuo metu dirba su garsiu meno profesorium dr. Walter Green.

Rimgailė Jonynaitė-Zotovienė dažnai dalyvauja įvairiose parodose su savo kūriniais. Yra dalyvavusi parodose Chicagoje, Detroite, Clevelande, Miami, Juno Beach, North Palm Beach, rengiamose tiek lietuvių tiek amerikiečių. Kelis kartus yra laimėjusi premijas už savo kūrybą.

Kaip pati dailininkė sakosi, menas jai ligi šiol buvo vienas malonumas, nors laiko tam pašvęsti nebūdavo daug. Ateityje menininkė planuoja skirti tam daugiau laiko ir dirbti viena. Iš esmės Rimgailė sakosi mėgstanti akvarelę, bet taip pat žada neatitrūkti ir nuo tapybos.

(rd)

O.L.G.D. buvusioji ir dabartinė moterų pagalbinio vieneto valdybos. Iš kairės ponios: G. Aželienė, I. Stan-kaitienė, R. Čepulienė ir A. Maurutienė.

(Nuotrauka J. Garlos)

Chicagos L.G.D. moterų pagalbinio vieneto stipen-dijų fondo valdyba: E. Razmienė, A. Šležienė, A. Gri-nienė ir B. Čiurienė. (Nuotrauka dr. K. Ambrozaičio)

*ALT pirmininkas bendrauja su poniomis
(Nuotrauka dr. K. Ambrozaičio)*

KORP! "FRATERNITAS LITHUANICA — PATRIA" SUEIGA

Š. m. Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų suvažiavimo metu, dalis fraternitiečių bei patriečių susirinko trumpam pasitarimui Korporacijos einamaisiais reikalais. Prisiminta, kad kitais metais Korporacijai sukaks 70 metų nuo jos įkūrimo, o dar už penkerių metų Korporacija galės švęsti savo deimantinį jubiliejų. Manoma, kad iki to laiko reikėtų paruošti ir išleisti papildomą metrašį apie Korporacijos egzistavimą bei veiklą Amerikoje, apie jauniausius fraternitiečius bei patrietes.

Pageidauta, kad broliai fraternitiečiai Cleve-lande glaudžiau bendradarbiautų, juo labiau, kad čia paskutinius savo gyvenimo metus praleido Gyd. Fraternitas Lithuanica Korporacijos įkūrėjas gyd. gen. Vledas Nagius-Nagevičius, kuris mirė Clevelande 1954. IX. 15 d.

T. V.

KORPORACIJA "FRATERNITAS LITHUA-NICA-PATRIA" Illinois skyrius, 69 metų įkūri-mo sukakties proga, 1977 m. spalio mėn. 22 d. turėjo savo metinę šventę Lietuvių Tautiniuose Namuose, Chicagoje.

Iš ryto Tėvų Jėzuitų koplyčioj J. Vaišnys, S.J. atlaikė pamaldas už mirusius korporacijos narius ir ta proga pasakė turiningą pamokslą. Po pamal-dų buvo aplankyta mirusių brolių kapai, papuo-šiant juos gyvų gėlių puokštėm.

Vakare įvyko metinis narių susirinkimas, ku-riame skyriaus valdyba padarė trumpą savo veik-los apyskaitą. Po to buvo išrinkta nauja skyriaus valdyba iš: dr. Mindaugo Vyganto, dr. Ferdinando Kauno, dr. Elvyros Janušonienės ir dr. Šarūno Tauro.

Korporacijon priimtas naujas narys dr. Leo-nas Šulas, kuris neseniai Vienoje, Austrijoj baigė medicinos studijas. Priėmus priesaiką, jam buvo įteikta korporacijos metraštis ir užrišta korp-oracijos juosta. Korp. pirmininkas dr. V. Tauras sveikindamas naują narį linkėjo jam įsijungti korporacijos veiklon ir su jaunatviška energija siekti korporacijos stikslų bei idealų.

Dr. V. Tauras turėjo pranešimą apie dr. Joną Basanavičių, jo 50 metų mirimo sukakties proga, pabrėžiant jo ypatingus nuopelnus Tautos atgi-mimo ir mūsų korporacijos atsiradime bei įkūri-me. Minėjimo užsklandai, pagerbiant korporaci-jos mirusius, o ypatingai savo garbės narį dr. Basanavičių, visiems sustojus ir susikaupus, bu-

vo išklaudyta Karo Muziejaus vėliavos nuleidimo plokštelė, Karo invalidų orkestro garsai priminė tas dienas, kada dr. Basanavičius viešėdamas pas korp. kūrėją dr. gen. Nagių-Nagevičių, kasdien galėjo klausytis laisvės varpo gaudimo bei invalidų orkestro muzikos sklidimo.

Po metinio susirinkimo buvo vakarienė su svečiais, kurios metu maloniai pabendrauta ir išklaudyta dr. Sidrio, Jr. pranešimo apie jo įspūdžius dirbant Vilniaus ligoninėse.

Šventė praėjo pakilioj nuotakoj, linkint naujai skyriaus valdybai sėkmės jos veikloje. T. V.

RYTINIŲ VALSTIJŲ FRATERNITIEČIŲ SĄSKRYDIS

Kultūros židinyje, Brooklyne, N. Y. 1977 m. lapkričio 20 d. įvyko "Fraternitas Lithuanica" korp. rytinių valstijų brolių sąskrydis. Tokie apylinkių ar visos korp. sąskrydžiai stengiamasi daryti kas metai, jei sąlygos leidžia, nuo pat korp. įsteigimo prieš 69 metus. Sąskrydis prasidėjo pamaldomis pranciškonų koplyčioje. Po jų buvo brolių pasitarimas, kai tuo tarpu jų šeimų nariai aplankė paveikslų parodą. Sekė bendras posėdis. Buvo pagerbti mirusieji broliai, o brolis dr. V. Ingelevičius trumpame žodyje sakė, kad mūsų tautos istorija yra panaši į žydų tautos istoriją, tik gal kiek trumpesnė. Žydai niekad neprarado vilties ir dirbo laisvo Izraelio atstatymui. Lietuviai taip pat neprarado vilties ir dirbo atstatydami Nepriklausomą Lietuvą. Dabar vėl nuo lietuvių tautos sūnų pasišventimo priklauso Lietuvos ateitis.

Diskusijų metu nutarta daryti pastangų įtraukti korporacijon jaunų žmonių, tačiau sunkumas, kad broliais gali tapti tik mediciną ar odontologiją studijuoją ar tų sričių daktarai. Medicinos studentus gal bus galima sudominti korporacija įteikiant vienam kitam vienkartinę pašalpas. Į paklausimą kas atsitiko su a. a. brolio dr. V. Paprocko rinkta medžiaga apie žiaurų nužudymą brolių dr. S. Mačiulio, dr. J. Žemgolio ir trečio dr. A. Gudonio Panevėžyje karui prasidėjus, atsakė sesė Paprockienė, kad medžiaga perduota dr. Pemkui, "Medicinos" redaktoriui. Kaip ji bus panaudota ji nežinanti. Esantieji broliai susimokėjo nario mokesį. Susirinkimui pirmininkavo dr. S. Petrauskas, sekretoriavo dr. V. Slavinskas.

Sekė bendri pietūs ir bendras visų esančių susiartinimas. Skyrius padidėjo vienu nariu, o Ohio nustojo vieno, nes brolis dr. J. Kriaučiūnas

Kalifornijos gydytojų grupė.

persikėlė į Putnamą nuolatiniam apsigyvenimui.

Juozas S. Kriaučiūnas, M. D.

1 Sayles Ave.
Putnam, Ct. 06260

OHIO

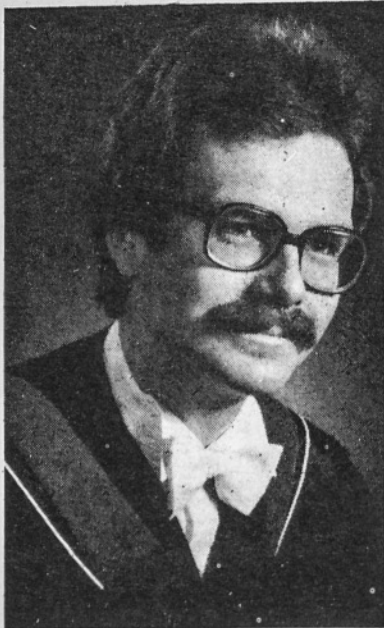
1977 metų spalio mėnesio 16-tą dieną, dr. H. ir A. Solių rezidencijoje, Toledo, Ohio buvo suaruštos dr. J. Kriaučiūnui ir poniai išleistuvės. Dr. J. Kriaučiūnas vertėsi privačia medicinos gydytojo praktika Toledo mieste. Prieš keletą mėnesių, sušlubavus sveikatai, jis iš privačios praktikos pasitraukė ir nutarė persikelti į Putnamą, kur jis mano praleisti pensijos dienas. Dr. J. Kriaučiūnas buvo ir yra aktyvus lietuviškos spaudos darbuotojas, rašantis tiek medicinos, tiek visuomeniniais reikalais. Tikimės, kad būdamas pensijoje dr. Juozas turės daugiau laiko prisidėti prie spaudos darbo. Lauksime pasirodant jo straipsnių Medicinoje.

ILLINOIS

DR. J. BARTKUI 80 METŲ!

1977 metų rugsėjo 18-tą dieną dr. Juozas Bartkus sulaukė 80 metų. Jubilatas didesnę savo gyvenimo dalį praleido Lietuvoje versdamasis tiek privačia tiek institucine medicinos praktika, kuri susidėjo iš apskrities, kalėjimo, gimnazijos bei amatų mokyklos gydytojo pareigų. Dr. J. Bartkus aktyviai reikėsi visuomeninėje veikloje, tiek būdamas Nepriklausomoje Lietuvoje, tiek išėivijoje. Jis yra Tautinės Sąjungos ir Korp! Neo-Lithuania garbės narys ir yra buvęs Vilties draugijos pirmininku. Šiuo metu dr. Juozas Bartkus yra pensijoje. Trumpai apibūdinant dr. J. Bartkus yra darbšti, kilni ir maloni asmenybė. Linkime Jam sveikatos.

ATŽALYNAS

Dr. A. Jovaišas.

• **Dr. Algis Vladas Jovaišas** 1977 m. birželio mėnesyje baigė Toronto universitete medicinos mokslus ir gavo medicinos gydytojo diplomą. Dr. Algis gimė 1952 metais liepos mėnesio 16-tą dieną. Nuo pat mažens dr. Algis buvo geras mokinys ir visą laiką svajojo būti gydytoju. Studijas pradėjo Guelph universitete ir vėliau jas tęsė Toronto universitete, kurį ir baigė medicinos daktaro laipsniu. Dr. Algis V. Jovaišas yra vedęs. Studijų metu buvo gavęs kariuomenės stipendiją. Šiuo metu atlieka vienerių metų stažą Women's College ligoninėje, o vėliau numato dirbti kariuomenėje.

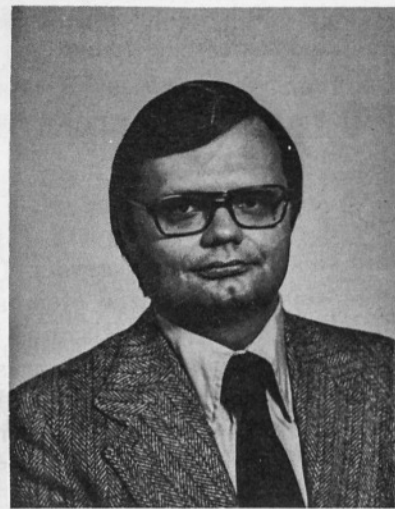
• **Dr. Edvardas Juozokas** 1977 metais birželio mėnesį baigė trijų metų stažą Mount Sinai ligoninėje, New Yorko mieste, išgydamas burnos chirurgo specialybę. 1974 metais jis baigė odontologijos studijas Columbia universitete D. D. S. laipsniu. Diplomo įteikimo iškilmėse dr. E. Juozokas buvo apdovanotas Ella Marie medaliu, už pasižymėjimą baigiant studijas pirmuoju.

Dr. E. Juozokas gimė 1948 metais Vokietijoje. Su tėvais, vėliau, jis emigravo į Kanadą, Hamiltoną, Ontario. 1957 metais šeimai persikėlus į Jungtines Amerikos Valstybes, į Newington, Conn., jis lankė Newingtono aukštesniąją mokyklą,

kurią baigė su garbės pažymėjimu. 1970 metais baigė Winooski, Vermont St. Michael kolegiją bakalauro laipsniu iš chemijos. Kolegijoje buvo pirmininkas Alpha Epsilon Delta International Premedical Fraternity.

Dr. E. Juozokas yra vedęs ir augina dukrą.

DR. ARVYDAS VANAGŪNAS, naujas vidaus ligų specialistas

Dr. Arvydas Vanagūnas.

Dr. Arvydas Vanagūnas, 1977 m. spalio mėn. gavo pranešimą iš vidaus ligų egzaminų komisijos (American Board of internal medicine), kad išlaikė egzaminus ir jam yra suteikiamas vidaus ligų specialisto lapisnis.

Jaunasis daktaras gimė 1947 m. Augsburgėje, Vokietijoje. 1950 m. su tėvais atvyko Amerikon. Pradžios ir lituanistinę mokyklą baigė Chicagoje. 1965 m. baigęs Šv. Ignoto gimnaziją, įstojo į University of Illinois Circle Campus, kur 1969 m. įgijo cum laude bakalauro laipsnį iš anglų kalbos. 1973 m. baigė Illinois Universiteto medicinos mokyklą, įgydamas medicinos daktaro diplomą.

1974 m. jis atlikdamas uoliai medicinos interno praktiką, buvo išrinktas "intern of the year". 1976 m. Northwestern Universitete jis baigė vidaus ligų rezidenciją ir dirbdamas bei studijuodamas Northwestern Universiteto Veteranų ligoninėje, kaip vyr. rezidentas (chief resident), jis išlaikė vidaus ligų specialybės egzaminus 1977 m. pabaigoje.

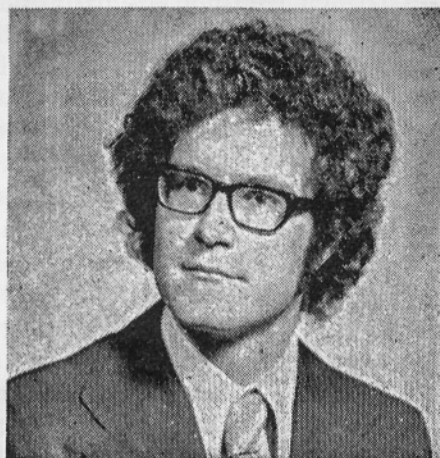
Pastaruoju metu jis buvo pakviestas dirbti Columbus ligoninėn, kaip vyr. rezidentas ir studentų instruktorius vidaus ligų skyriaus.

1978 m. liepos mėn. grįš į Northwestern Universitetą gilintis gastroenterologijos srityje.

Studijuodamas priklausė prie Jūrų Skautų Korporacijos "Gintaras", gi, kaip gydytojas įstojo į Gydytojų Korp. "Fraternitas Lithuanica-Patria". Priklauso ir American College of Physicians.

Jaunam gydytojui linkėtina sėkmės žengiant mokslo pakopomis bei dirbant lietuviškų darbų baruose.

V. T.

Dr. Antanas Razma.

- **Antanas Gintaras Razma** 1977 metų birželio mėnesy, baigęs medicinos mokslus Illinois universitete, gavo medicinos daktaro laipsnį. Liepos mėnesy jis pradėjo specializuotis vidaus ligose Michigano universiteto medicinos klinikoje, Ann Arbor, Michigan.

Daktaras Antanas G. Razma yra gimęs Chicagoje, 1952 metais. 1969 metais jis baigė Joliet Catholic High School geriausiu mokiniu. Būdamas mokykloje buvo laikraščio redaktorius ir kurį laiką Joliet radijo stoties studentų reikalams pranešėjas. 1969 metais įstojo į Northwestern universitetą ir jį baigė 1973 metais bakalauro laipsniu iš chemijos. Nuo mažens priklausė Ateitininkų organizacijai ir yra buvęs Ateitininkų būrelio pirmininkas. Reikia tikėtis, kad jaunasis dr. Antanas Razma seks tėvo dr. A. Razmos pėdomis tiek visuomeniniame tiek profesiniame gyvenime.

- **Dainius Žutautas** šiais metais baigė odontologiją ir dirba Waterdown, Ont. Gimė 1952 m. Toronte. Baigė Western universitetą. Taip pat yra baigęs Maironio mokyklą Toronte, muzikos konservatorijos 8 metų pianino kursą. Mėgsta sportą.

- **Nauja dantų gydytoja. Dr. Laima Antanavičiūtė-Anthoney**, baigusi odontologijos mokslus, atidarė dantų gydymo kabinetą Cambridge, Massachusetts.

Medicinos studentas Jonas Svogūnas.

Mūsų jaunimo randasi visur. Štai **Jonas Svogūnas** daktaro Broniaus ir Julijos Svogūnų sūnus baigęs St. Thomas College, Minnesota bakalauro laipsniu, šiuo metu studijuoja mediciną Kostorba Medical College, Indijoje.

- **McGill universitete** medicinos mokslos baigė **Edvardas Juodis** ir **Algirdas Adamonis**. Dr. E. Juodis, kaip kariuomenės stipendininkas, gydymo praktiką atliks kariuomenėje. Dr. A. Adamonis praktikos atlikti vieneriems metams išvyko į Bostoną.

- **Dr. Leonas P. Šulas**, baigęs medicinos mokslus Vienoje, Austrijoje, išlaikęs JAV Medicinos tarybos nustatytus egzaminus, gavo gydytojo ir chirurgo teises. Medicinos skyriaus direktoriaus dr. Janavičiaus rekomenduotas pradėjo dirbti Shapiro Development ligoninėje, Kankakee, Ill. Jam pavestas darbas Pirmosios ir greitosios pagalbos skyriuje.

MEDICINOS redakcija kviečia mūsų atžalyną aktyviau įsijungti į Medicinos bendradarbių eiles tiek savo straipsniais, tiek nuotraukom bei žiniom apie save ir kitus.

MŪSŲ MIRUSIEJI

Dr. Domas Jasaitis.

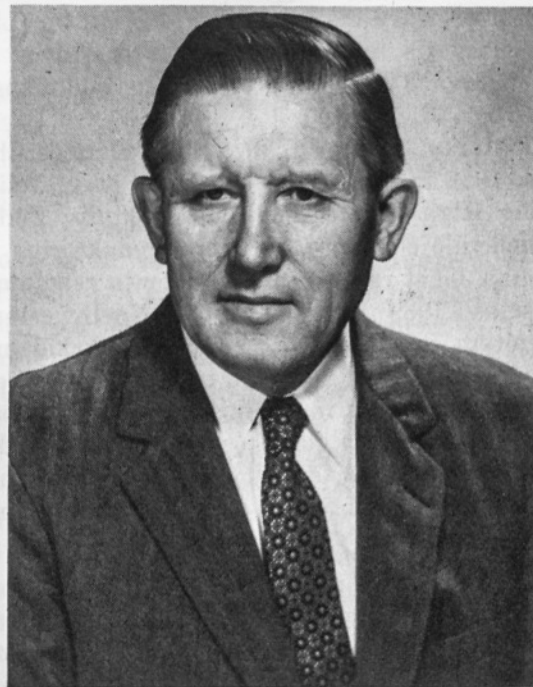
1977 metų birželio mėnesio 5-tą dieną Mount Vernon, New York, mirė P.L.G.S. garbės narys dr. Domas Jasaitis.

Dr. D. Jasaitis buvo gimęs 1898 metais rugpiučio 18-tą dieną Stanaičių kaime, Garliavos valsčiuje, Kauno apskrityje. Pradžioje jis mokėsi Kaune, o vėliau — Voroneže, kur ir baigė gimnaziją. Medicinos studijas pradėjo Kijeve, o baigė Berlyno universitete 1923 metais, gaudamas medicinos daktaro laipsnį. Vėliau dirbo Pasteuro Institute Prancūzijoje. 1925 metais įsikūrė šiauliuose, kur vertėsi vidaus ligų gydytojo praktika. Nuo 1930 iki 1940 metų buvo šiaulių miesto sveikatos skyriaus vedėjas, o nuo 1943 metų buvo miesto ligoninės direktoriumi. 1944 metais pasitraukė į Vokietiją. Į Jungtines Amerikos Valstijas atvyko 1950 metais. Nuo 1951 iki 1953 metų dr. Jasaitis dirbo Gaylord Farm sanatorijoje, Connecticut valstijoje. Nuo 1953 iki 1968 metų dirbo tuberkuliozinėje ligoninėje Tampoje, Floridoje. Išėjęs į pensiją 1968 metais apsigyveno Mount Vernon New York, kur mirė.

Apie dr. Domą Jasaitį rašant reikėtų parašyti plačią studiją, nes jis buvo šakota ir įdomi asmenybė, turėjusi didelį svorį visuomeninėje veikloje. Jis buvo vienas iš pirmųjų Ateitininkų organizacijos kūrėjų, o vėliau jos Federacijos garbės teismo narys. Šiauliuose dr. Domo ir Sofijos Jasaičių namuose vykdavo dažni pokalbiai, dalyvaujant skirtingų politinių požiūrių asmenybėms. Gyvendamas šiauliuose jis buvo daugelio organizacijų pirmininku. Jo pastangomis šiauliuose buvo įsteigtas tuberkuliozinis dispanseris ir įvykdyta naujos ligoninės statyba. Vokietijoje jis buvo VLIKo paskirtas Lietuvos Raudonojo Kryžiaus pirmininku. Dr. D. Jasaitis daug rašė spaudoje tiek moksliniais tiek visuomeniniais klausimais. Jis rašė Ateityje, židinyje, Ryte, Tėvynės Sarge, Mūsų Momente, Medicinoje, Kosmose, Varpuose ir LKMA metraštyje. Jo raštai buvo originalūs ir vertingi. Su dr. D. Jasaičio mirtimi lietuvių visuomenė neteko didelio lietuvių ir tauraus gydytojo. Liko žmona dr. Sofija Lukauskaitė-Jasaitienė, sūnus dr. Stasys Jasaitis ir duktė Elena Valiūnienė.

Medicina reiškia šeimai gilią užuojautą!

D. D.

Dr. Edvardas Mekys.

1977 metų li epos mėn. 21 d. mirė dr. Edvardas Mekys.

Dr. Mekys buvo gimęs 1900 m. spalio mėn. 13 d. Vilūnaičių kaime, Lygumų valsč., šiaulių

apskr. ūkininko šeimoje. Dviejų metų amžiaus būdamas neteko savo tėvo, turėjo seserį ir du brolius. 1919-1920 m. tarnavo savanoriu Lietuvos kariuomenėje, 1923 m. baigė šiaulių gimnaziją ir 1929 m. V.D.U. medicinos fakultetą, o 1935 m. įsigijo akių ligų specialybę.

Nuo 1931 m. V.D.U. akių klinikos asistentas. Nuo 1936 m. iki 1944 m. Alytaus apskr. ligoninės akių skyriaus vedėjas ir Alytaus miesto ir apskr. mokyklų gydytojas. Be to vertėsi ir privačia praktika savo kabinete. Kovai su akių ligomis (ypač trachoma) jo iniciatyva buvo įsteigtos akių ligų ambulatorijos Dauguose ir Varėnoje II. Skaitė paskaitas visuomenei iš higienos srities įvairiose Alytaus apskr. vietovėse.

Nuo 1934 m. bendradarbiavo Medicinos žurnale. Iš svarbesnių darbų išspausdino "Trachoma Alytaus miesto ir apskr. mokyklų mokinių tarpe" (Medicina 1938 m.). Kaune ir Alytuje darė pranešimus apie skrofulozinius akių susirgimus, apie akmenskaldžių akių sužeidimus, apie aklumo priežastis Alytaus apskr. gyventojų tarpe ir t.t.

1944 m. pasitraukė į Vokietiją, kur 1944-47 m. buvo Kaufbeurene (Alg.) apskrities ligoninės akių skyriaus gydytojas, vėliau Kempteno pabaltečių stovyklos akių gydytojas.

1949 m. atvykęs į Ameriką dirbo Brooklyne Cumberland Hospital pradžioje kaipo Emergency Room gydytojas, vėliau pavaduodavo ligoninės Superintendentą (Night Deputy). Dėl sveikatos pablogėjimo (širdies infarktas ir asthma) 1968 m. turėjo išeiti į pensiją, o nuo 1969 metų lapkričio mėn. persikėlė į Clevelandą arčiau savo dukters šeimos, kur jis išgyveno iki mirties.

MIRĖ DR. ZIGMAS KUNGYS

1977 metų rugpiūčio 11 dieną, Los Angeles, Kalifornijoje mirė dr. Zigmąs Kungys. Dr. Zigmąs mirė būdamas tik 53 metų amžiaus. Jis medicinos mokslus baigė Vokietijoje, Mainze 1969 metais. 1971 metais jis įsikūrė Los Angeles mieste, kur vertėsi privačia gydytojo praktika. Vėliau jis persikėlė į Yucaipa prie Los Angeles. Dr. Zigmąs priklausė Ateitininkų ir Lietuvių Fronto Bičiulių organizacijoms ir buvo aktyvus lietuviškos veiklos rėmėjas. Jis buvo vedęs Reginą Aukštakalnytę ir augino tris sūnus. Medicinos redakcija ir visi kolegos giliai užjaučia likusią šeimą.

Pagal turimas žinias šie gydytojai yra mirę paskutinių dviejų metų laikotarpyje:

1. Alfonsas Yauniškis

2. Antanas Starkus — prof.
3. Rožė Tījūnienė
4. Antanas Kapočius, DDS
5. Marija Mikailienė
6. Aleksandras Spudas
7. Jurgis Wiltrakis
8. Aldona Vaitiekūnienė
9. Vaclovas Paprockas
10. Feliksas Prosčėvičius
11. Blažiejus Abraitis — prof. Lietuvoje
12. Juozas Zubrickas
13. Vanda Tumėnienė
14. Stasys Kudirka
15. Henrikas Štaras
16. Ona Mickuckaitė
17. Sofija Daunorienė
18. Kazys Katilius
19. Vytautas Kilikonis
20. Zigmąs Rudaitis
21. Julius Ramonas
22. Edvardas Mekys
23. Zigmąs Kungys

LIETUVIS GYDYTOJAS GENEROLAS ANDRIUS KADERAS

SENOJE AUSTRO-VENGRŲ ARMIJOJ

Kadaise A. A. Mykolas Vaidyla, prisimindamas vokiečių okupaciją Vilniuje, "Sandaroje" aprašė apie savo giminaitį lietuvių gydytoją Andrių Kaderą.

— Vieną dieną iš Austrijos atėjo telegrama, kurioje buvo pranešta, kad į Vilnių atvyks dr. Andrius Kaderas, su tikslu aplankyti savo sergančią motiną, kuri gyveno šalia mano tėvų. Mirtu laiku mano tėvas, brolis ir aš nuvykome į stotį, kur jo jau laukė keli aukšto rango vokiečiai kariškiai. Ilgai netrukus atvyko traukinys. Stoties platformoje pasirodė aukštas vyras, kariškoje generolo uniformoje. Pamatęs mus, dr. Kaderas sušuko:

— Sveiki, Vaidylos, o kaip mano močiutė? — paklausė jis.

— Dar gyva, ačiū Dievui, — atsakė mano tėvas.

Šalia stovėję vokiečių kariškiai pakvietė mus į peroną.

— Atsiprašau, tai mano giminės, — pastebėjo gydytojas generolas, kuris tuo metu buvo vyriausias karo gydytojas rytų Austro-vengrų fronte. Sutikęs mus, pakvietė į automobilį, kad galėtume parodyti kelią į p. Kaderienės namus.

Andrius Kaderas gimė Papilės miestelyje, evangelikų-reformatų šeimoje. Užbaigęs gimnaziją Lietuvoje, jis išvyko į Austriją — Vienon, studijuoti mediciną ir specializuotis chirurgijoje. Gavęs diplomą, pasiliko universitete, kaip profesorius asistentas.

Neilgai trukus, dr. A. Kaderas buvo pakviestas Krokuvos Universitetan užimti medicinos dekaną vietą. Jis dažnai atvykdavo į Vilnių atlikti rimtesnes operacijas. Neretai jis neturtingus iltevius ir studentus operuodavo veltui.

Atsimenu kartą mūsų namuose sugedo elektra. Tuó laiku Vilniaus mieste buvo sunku gauti elektros specialistą. Apie tai nugirdęs dr. Kaderas, sutaisė elektrą.

Prasidėjus I Pasauliniam karui, dr. A. Kaderas buvo mobilizuotas ir paskirtas Austro-Vengrijos fronto vyr. gydytoju, kuriam vėliau buvo suteikta generolo laipsnis.

Užsibaigus I Pas. karui, jis grįžo į Vilnių, kur greitai susirgo ir negalėjo eiti gydytojo pareigų. Jis atsidūrė sunkioj padėty. Aš jau būdamas Amerikoje ir sužinojęs apie tai, nusiunčiau jam 200 dolerių, už kuriuos jis man išreiškė gilią padėką.

Dr. Kaderas mirė 1937 m. ir buvo palaidotas savo gimtinės Papilės kapinėse. Laidotuvėmis rūpinosi gydytojai ir universiteto profesoriai.

Taigi, lietuvių būta ir anais laikais, atsižymėjusių medicinos moksle ir turėjusių gerą vardą ne tik savo specialybėj, bet ir kariuomenėje, kartu drįsusių save vadintis lietuviu, — baigė savo atsiminimus Mykolas Vaidyla. V. T.

BRAZILIJA

• Misijonierius kun. F. Bendoraitis, medicinos gydytojas, po ilgų pastangų įsigijo laivą "Gerasis Ganytojas" ir jį pritaikė ligoninės reikalams. Ši plaukiojanti ligoninė turi raštinę, ambulatoriją, gydytojo ir dantisto kabinetus, laboratoriją, kambarį ligoniams, salę, valgyklą, keturis miegamuosius, yra aprūpinta radijo siųstuvu. Laivas buvo pašventintas birželio 15 d. Randonijoje, Guajara-Miriam mieste. "Gerojo Ganytojo" laivu kun. dr. F. Bendoraitis plaukioja Rio Guaporės upe, teikdamas pagalbą džiunglių gyventojams. Jam talkina dr. Vytas Kiaušas, medicinos studijas baigęs Australijoje.

Renkame naują Ohio Lietuvių Gydytojų Draugijos valdybą...
(Nuotrauka J. Garlos)

PRANEŠIMAS

Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos nariai yra gavę laiškus iš Antano Butkaus, Ph. D., kuriuose jis prašo aukų jo per Clevelando Klinikas suorganizuotam fondui remti. Už surinktus pinigus dr. Antanas Butkus nori pirkti kraujo tyrimų aparatą, kurį jis norėtų padovanoti Vilniaus universiteto laboratorijoms.

Medicinos redakcija yra gavusi užklausimų ar Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjunga remia šią akciją.

Redakcija praneša, kad šis dr. A. Butkaus projektas yra jo privatus reikalas. Dr. A. Butkus neatstovauja Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos nei jos valdybos nuomonės nei pritarimo.

Redakcija

Viršelio nuotrauka — J. Ramono, M. D.
Viršelio kompozicija — Romos Degėšienės, D. D. S.